szolgálat

„LEGYENEK MINDNYÁJAN EGY !“

A tartalomból:

Jézus imádsága
Lelkipásztori kommúnió
A közös vállalkozás egységében
Ökumenikus feladataink
A Páter

non ministrari, sed ministrare

szolgálat

80. szám 1988 Karácsony

TARTALOM

Legyetek mindnyájan egy 3

TANULMÁNYOK

Németh József: A tanítványaitól búcsúzó Jézus imádsága 5
Lukács László: Lelkipásztori kommúnió 15
Cserháti Ferenc: Alakulatok sokasága ... egységében 25
Békés Gellért: Időszerű ökumenikus feladataink 34
Teleki Béla: A Páter 39

AZ EGYHÁZ SZAVA

A nő méltósága (Szabó Ferenc) 49
Életetek Krisztussal el van rejtve az Istenben (Sz.) 51

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

Remény a megoldhatatlannak látszó helyzetekben (T.B.) 54
A Szentatya papi szolgálatának 10 esztendeje 56
Imádkozzunk az Egyházzal 57
Van jövője a családnak (T.B.) 57
Szent István, a homo perfectus (Sz. K.) 66
Elmélkedés a hitvesi szeretetről 71
A tabernákulum előtt 72
Levelesládánkból 73
Levelek a missziókból 74

ÉLET A PLÉBÁNIÁN

Az új kódex és Isten népe (Teleki B.) 76
Mi szükséges az egységhez? (M. Claudina) 86

KÖNYVSZEMLE

F. Valenti-A. Schmitt: Lebendige Kirche (T.B.) 87
Mácz István: Élni vagy meghalni? (Baranyi I.) 87
Virt László: Márton Áron... (Adalbertus) 88

HALOTTAINK

Schmidt Sebestyén József O. Praem. (C.) 90
Dr. Eperjes Ernő (Cserháti Ferenc) 90
Dolmány Vendel István O.Ciszt. (-s -n) 91

* * *

OLVASÓINKNAK
kellemes KARÁCSONYI ÜNNEPEKET és
boldog ÚJESZTENDŐT kívánunk!

Szolgálat (Dienst), spirituelle Quartalschrift, Klerusblatt. Eigentümmer,Herausgeber und Verleger: Trägerverein der Unio Cleri Hungarici. Präsident DDr. Stefan László, Bischof von Eisenstadt, Obmann und Redakteur: Dr.Teleki Béla S. J., Administrator und Herausgeber: György Hegyi. Alle: A-1030 Wien, Gerlgasse 10/3. Erscheinungsort: A-1300 Wien, Postamt: 7000Eisenstadt. – Levelezési cím: Hegyi György, A-1030 Wien, Gerlgasse 10/3.– Druck: Eisenstädter Graphische GesmbH, A-7000 Eisenstadt, Haydng. 10,Österreich

LEGYENEK MINDNYÁJAN EGY

Jézus elvárása parancs (vö. Jn 17,21),aely mindennap ismételt megvalósításra vár. Egyszerinekirugaszkodás nem elég. Azért sem, mert a cél emberfeletti: az Atya és a Fiú közötti egység mintázása. Csak ez az igazi, teljes, minden más egység pedig viszonylagos, töredékes. De még ennek a megvalósítása is természetes akadályokba ütközik: emberi végességünk és gyarlóságaink sorozatába. Mögöttük pozitív erők húzódnak meg: megőrízni és továbblépni. Egyik nélkül sem élhetünk. A szélsőség viszont bomlasztója egységünknek.

Ha a megőrzés elfojtja az előrelépést, akkor – a szokásos szóhasználat szerint – tradicionalistákról, integralistákról beszélhetünk. Nem újdonság ez. A reformáció hatására pl. megerősödött a megőrzés igénye a katolikus egyházban mint védekezés a széthullástól. Az egység egyformaságot jelentett. A hit a világosan meghatározott tanításba burkolózott. Szállóigéi: egyetlen jog, ugyanazon nyelv (latin), egy filozófia és teológia. A mai Róma szerintük túlzottan haladó. Ilyen a "sekrestye-katonák elit csoportjának" (Blondel, 1904) lelkülete.

Ha kizárólagos célunk az előrelépés, akkor a korhű, haladó jelzőkkel takarózunk. A tradíció elé helyezzük a pozíciót: egyéni álláspontunkat; a teológia helyébe ültetjük az emberi észjárást: pszichologizálunk és szociologizálunk; a hit trónjára a vallásos megtapasztalás kerül; minden erkölcsi normánál engedményeket teszünk, hogy "megőrizzük a tömegeket". Rómát konzervativizmussal vádoljuk.

Mindkét lelkiség azután az engedetleneket – a másképp gondolkodókat – kiűzi az Egyházból, ahelyett, hogy – az evangélium szellemében – a 99 után menne (Jn 10,1-16). Egységünket a két erő párhuzamos jelenléte biztosítja: Csak a hagyományra épülhet a keresztény jövő, Péter sziklájára Krisztus misztikus testének egysége. Nem "egyközpontúságra", hanem "többközpontúságra" (H. Fries), nem egyszínűségre, hanem sokrétűségre, nem húzunk ugyanazon kalapot mindenki fejére, hanem felvirágoztatjuk a helyi kultúrákat. Az eltérések eközben "kiengesztelt különbözőségek" (Fries-Rahner). Egymásra támaszkodunk, kiegészítjük egymást az együttműködés és kölcsönös eszmecsere által.

Minél behatóbban foglalkozunk János evangéliumával, annál inkább felismerjük annak sokatmondó mélységét. Németh József jezsuita professzor koncerthez hasonlítja János művét: a jelek világosak, de az alkotás értelmét, a kegyelem valóságát a szellem tárja fel. A Jézussal való egységről és ennek keresztény életünkre való kihatásáról olvashatunk.

Lukács László piarista, a Vigilia főszerkesztője a kezdetekre megy vissza: milyen az egység Krisztus tervében és milyen volt az ősegyház gyakorlatában. A II. Vatikáni Zsinattal szentségekre alapuló testvériségnek (PO 8) képzeli el

az Egyházat. Éleslátással mutat rá a magyar egyház lehetőségeire és feladataira.

A müncheni magyar lelkész, Cserháti Ferenc igyekszik a modern egyháztan szemszögéből körülírni az egységet, és felvillantja a közös erőfeszítések lehetőségét ennek szolgálatában.

Békés Gellért professzor időszerű ökumenikus feladatainkat elemzi: ne a bűnbakot keressük, hanem törekedjünk megbocsátásra; legyünk nyíltabbak és ismerjük meg jobban egymást; imádkozzunk együtt és tegyünk tanúságot az evangéliumról.

A szavak elbűvölnek, de igazán csak a példa ragad magával. A padagógus Teleki P. Hunya Dániel jezsuita atyát mutatja be, mint a magyar papság egységének élharcosát, aki életével: szavaival és munkásságával az egység megvalósításán fáradozott.

Végezetül: a változás örömet hoz. Igen és nem, vagy igen is és nem is egyszerre. Olvasóink is így reagálhatnak arra a változásra, amely a Szolgálat szerkesztőségében történt. P. Benkő Antal S.J. főszerkesztő saját kérésére visszavonult. Helyét október elsejével P. Teleki Béla S.J. töltötte be, akit már ismernek olvasóink; Benkő atyának köszönet eddigi áldozatos munkájáért. Az új szerkesztő pedig olvasóink imádságos jóindulatába ajánlja magát.

A szerkesztő

TANULMÁNYOK

Németh József

"A TANÍTVÁNYAITÓL BÚCSÚZÓ JÉZUS IMÁDSÁGA MINDEN HÍVŐÉRT:

"... *hogy egy legyetek, amint mi egyek vagyunk*" *(Jn. 17,20-24)*

A szenvedése előtt tanítványaitól búcsúzó Jézus imádságában még egyszer megcsendülnek Szent János evangéliumának témái. Az evangélium felépítése, egyes részeiben is, orgonakoncerttel, annak vissza-visszatérő akkordjaival hasonlítható össze. – A prelúdium (1,1-1,18) után dicsőségének kinyilvánítása következik az első részben (1,19-12,50). Mivel ez (csoda)jelekben történik, ezért a jelek könyvének is nevezhetjük. A második részben (13,1-20,29) Jézus dicsőséges szenvedését jeleníti meg a hívő tanítvány. Ez lehetne a megdicsőülés könyve. A 21. fejezet nem tartozik szorosan az evangéliumhoz: utójáték a koncertről távozóknak.

A prelúdium az "egység" témájával kezdődik és azzal is végződik: "az Ige Istennél volt", és: "Istent az Egyszülött Fiú nyilatkoztatta ki, aki az Atya ölén van." Az Isten és az Ige közötti egységbe lépnek be azok, akik az Igét befogadják, akik "nem a vérnek vagy a testnek a vágyából s nem is a férfi akaratából, hanem Istenből születtek." Tehát az Igével való egység gyermeki viszonyt jelent: feltétele az Istentől való születés. Az Ige természete az, hogy "benne élet volt" (Jn 1,4), és hogy "kegyelem és igazság tölti be" (Jn 1,14). Akik egységre lépnek vele, részesülnek teljességében" (= életbőségben, vö. Jn 10,10), "kegyelmet kegyelemre halmozva", azaz "kegyelem és igazság" lesz osztályrészük (Jn 1,16.17), és látják dicsőségét, "az Atya Egyszülöttének dicsőségét" (Jn 1,14). Az egység témája tehát nyelvileg is átölelve fogja közre a prelúdiumban az Istenből való születés témáját és annak következményét, a kegyelemben, igazságban, azaz az életben való részesedést, majd az Ige dicsőségének látását.

Az Istenből való születés témájánál hosszabban időzik Szent János evangéliuma első részének 3. fejezete. – Az Igével, azaz Jézussal való egység mibenlétét az evangélium második részének 15. fejezetében, az igazi szőlőtőről szóló példabeszédben ismerjük meg részletesen. – A hívőkért való imádságban, mint egy többszólamú kórusban megismétlődnek az előző két rész akkordjai: Jn 17,20-26. A 21. vers első részének egységtémáját a 20. vers, a hit tárgyköre vezeti be, és fejleszti tovább a 21. vers második részében. Itt pedig a dicsőség fogadja az egységet, és engedi egy mélyebb intenzitásban megszólalni a 22. vers első, illetve második része és a 23. eleje. A

23. vers második részében a szeretet kétszeres témaköre fogadja az egység témáját, és a dicsőséggel karöltve vezeti tovább az imádság második részébe. Itt az igazság témájának megpendítése után ötször hangzik fel egy erős kresendóban az ismeret és a megismerés tárgya (25. és 26. vers), mintha csak hangsúlyozná, hogy a Jézussal való egységben megszűnik a prelúdiumban említett botrány: ti., hogy "az Ige, ...az igazi világosság ... a világban volt ..., és mégsem ismerte föl a világ." S végül az egység kétszeresen fonódik össze a szeretettel az imádság végső akkordjaiban: "... hogy a szeretet, amellyel szeretsz, bennük legyen, s én is bennük legyek" (Jn 17,26).

Az evangélium egészének célkitűzésével az egység a hit témáján keresztül függ össze: "Jézus még sok más csodajelet is mutatott tanítványai előtt, amelyeket nem jegyeztek föl ebben a könyvben. Ezeket azonban följegyezték, hogy higgyétek: Jézus a Messiás, az Isten Fia, s hogy hit által életetek legyen benne" (Jn 20,30). A Jézusban való hit következménye tehát élet; az az élet, mely az Igében volt (Jn 1,4). Jézus életének odaadásával (= átadásával) megteremti a hívővel való élet-egységet. Ezért hangsúlyozza Szent János: a főpap nem magától mondta Jézus haláláról szólva, hogy Jézus meghal a népért. "Nemcsak a népért, hanem azért is, hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse" (Jn 11,52).

1. Az egység Jézus imádságában

Jézus imájában az egységről olvasva gondolhatnánk a hívek kölcsönös egyetértésére, harmóniájára, amit minden közösségi élet megkíván. De idézhetnénk az üldöztetésekkel szemben tanúsított monolitikus magatartást, mint előre megbeszélt és kidolgozott taktikát is. A hitbeli tanítás egyértelműsége is lehetne az egység tartalma; vagy egy azonos fölfogás, és ennek következtében egy közös fellépés. Mindez benne van Jézus imádságában, de mégsem ez a legfontosabb. Lényege: "Egy legyenek, amint mi egy vagyunk!" Az Atya és a Fiú között fennálló egység az alap, melyen a hívők Jézussal való egysége fölépül és megvalósul. "Én bennük, te bennem, hogy így ők is teljesen egy legyenek." A hívők Jézusban kapcsolódnak bele az Atyával való egységbe. Jézus pedig annyira egy az Atyával, hogy nemcsak mindent megtesz, amit Ő akar, hanem csak azt gondolja és csak azt kívánja, amit Atyja. Ezért mondja tanítványainak önmagáról: "A szavakat, melyeket hozzátok idézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van. Higgyétek, hogy én az Atyában vagyok, s az Atya bennem" (Jn 14,10). Ugyanilyen egységet szeretne önmaga és a hívők között megvalósítani: "Ha teljesítitek parancsaimat, megmaradtok szeretetemben, amint én is megtartottam Atyám parancsait, és megmaradok szeretetében" (Jn 15,10). A szeretetben való egységnek kell tetteikben megnyilatkoznia, valóra válnia.

Jézus imádkozik, hogy az Atya fölvegye a hívőket a közte és az Atya között fönnálló egységbe. Ezt sohasem tudták saját erejükből elérni a hívők. Pedig csak az Atyával való egységben tudnak egy ellenségeskedéssel és gyűlölettel teli világban, melybe küldetést kapnak, helytállni.

Az emberiség történelmében még sohasem valósult meg az egység, noha él bennünk az egység utáni vágy. Mindenki a saját elképzelése és belátása alapján tervez és gondolkodik, cselekszik. Az egyeseknek éppúgy vannak sajátos céljai, érdekei, mint a csoportoknak, szakszervezeteknek, fajoknak, országoknak. Ha nem is tör ki lépten-nyomon az egymással való harc, a felszín alatt izzik a feszültség, a kölcsönös vetélkedés. Ezzel szemben Isten titka az, hogy egy a háromságban.

A Szentírás tanítása szerint az emberiség története nem más, mint az eredeti, Istennel való és egymás között megélt egység fölbomlásának története. A szakadás oka az emberi kevélységben és büszkeségben kereshető. A paradicsomkertben Isten és az ember között még harmonikus egység volt (Ter 2,15-18). Egység uralkodott a férfi és a nő között is: a kettő egy test lett a házasságban (Ter 2,24). A bűnnel azonban megszakad az egység. Az ember elrejtőzik Isten elől, és félni kezd tőle (Ter 3,8-10). De rögtön megkezdődik az egymás elleni vádaskodás is; a hibát egymásra tolják, egymást okozzák a történtekért (Ter 3,12-14). A bűn további végzetes következménye, hogy megszűnik az ember és a természet közötti jó viszony (Ter 2,8-15); 3,17-20; 4,12). "Mint az ajtó előtt leselkedő állat" támadja meg a bűn az irigy embert, Kaint, és viszi rá a testvérgyilkosságra (Ter 4,7-8). Az általános erkölcsi romlás nem a mostoha körülményekből, hanem az emberi szívből ered (Ter 6,5). Az ember maga is rögtön felismeri a bűn által bekövetkezett megosztottságot; teste és vágyai közötti ellentétet (Ter 2,25 és 3,7). Az "egység" utáni vágy sem alszik ki benne, de saját erejéből csak a többiekkel való taktikai egységre törekszik, saját nevének dicsőségére: "Szerezzünk nevet magunknak és ne szóródjunk szét a földön!" (Ter 11,4). Most Isten maga szórja őket szét és zavarja össze nyelvüket (Ter 11,8-9). Az ember csak Isten segítségével és áldásával érheti el az egységet (Ter 12,1-3). Erre hívja meg és választja ki Isten Ábrahámot, és lesz Ábrahám Isten iránti engedelmességével minden hívő ősatyja.

Az emberiség egységesítésének feladatát maga Isten valósítja meg Jézus Krisztusban. Szent Pál így foglalja ezt össze: "Tudtunkra adta akaratának titkát, azt az előre meghatározott jóságos tervét, hogy elérkezik az idők teljessége, és Krisztusban mint főben újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van" (Ef 1,10). A tanítványok és a hívők egysége nem szorítkozhatik tehát egy kis körre, hanem ki kell terjednie az egész világra: "hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem" (Jn 17,21).

Szent János evangéliuma a "világ" kifejezésén az Istentől elszakadt, a kis keresztény közösséggel ellenségeskedő, sőt azokat üldöző embereket érti. Az üldözések közepette könnyen érthető, hogy a kis közösség bezárkózik és elzárkózik minden más külső befolyás elől. Isten szándéka azonban az, hogy a hívők a világban dolgozzanak: "Amint te a világba küldtél, úgy küldöm én is őket a világba" (Jn 17,18). De a hívők feladata a világban mégsem a misszió, a hithirdetés, hanem a tanúságtétel: "hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem" (Jn 17,21); "hogy megtudja a világ, hogy te küldtél engem és szereted őket, amint engem szerettél" (Jn 17,23). Egységükben és

kölcsönös szeretetükben (csoda)jellé lesznek a világ előtt az isteni terv szerint élő hívők.

Tudjuk, hogy milyen messze van a keresztény közösség ettől az ideáltól. A felekezetekre való hasadás, a keresztények hiányzó egymás közti szolidaritása, a szekularizált, elpolgáriasodott keresztény tömegek, a gazdag országok elzárkózása a szegények elől meghiúsítják az egységes világi közösség elképzelését a közeljövőben is. – A hívők egységre való törekvése mégsem hiábavaló. Csak azt nem várhatjuk, hogy az egyház tagjainak saját erejükből kell Isten terveit megvalósítaniuk. Isten rajtuk keresztül és velük együtt munkálkodik tervei megvalósításán. Az isteni terv és kegyelem összefonódik az emberi igyekvéssel. Azért imádkozik Jézus, hogy a hívők csoportja úgy jelenjék meg a világ előtt, mint Isten gondolataival, terveivel harmóniában élő egységes közösség.

2. A Jézussal való egység előfeltétele

Az egység gondolata mindig ott élt a népek életében és az egymástól elszakadt egyházak törekvéseiben is. Napjainkban nagyon jelentős ez a gondolat a békemozgalomban, a békekutatásban, az Egyesült Nemzetek Szervezetének munkájában. A nemes erőlködésnek éppúgy tanúi vagyunk, mint minden jóakarat hiábavalóságának.

A Jézus korabeli zsidók egységes országot akartak: az Isten országát. Ennek feltételeit szeretné Nikodémus, a zsidó tanácsos Jézustól, az "Istentől jött tanítótól" (Jn 3,1) hallani. Nikodémus bizonyára az államhatalomra vonatkozó utasításokat: rend- és életszabályokat várta el, amelyeket ő, mint tanácsos a politikai üléseken tovább adhatott volna. Egy ilyen értelemben feltett kérdésre Jézus válasza kiábrándító: tehetsz, barátom, azt, amit akarsz; elhagyhatod életedből azt, amit akarsz, mindez nem segít neked és nektek semmit. Nem tudsz egyetlen lépést sem tenni Isten országának ismeretében; nem jutsz el egy új országba, ha nem születtél újjá. "Aki nem születik újjá, az nem láthatja meg az Isten országát" (Jn 3,3). Az újjászületés témájával Jézus feleletében János a prelúdium központi témáját viszi tovább: csak azoknak lesz "hatalma, hogy Isten gyermekei legyenek", akik "nem a vérnek vagy a testnek vágyából", hanem "Istenből születtek" (Jn 1,13). De összekapcsolhatja ezt a témát a vízzel keresztelő Keresztelő János tanúságával is: "láttam a Lelket, amint... leszállt rá, s rajta maradt... Az majd Szentlélekkel fog keresztelni" (Jn 1,32-33).

Jézus újabb válaszából világos lesz, hogy mit ért Ő "újjászületésen": "Aki nem vízből és Szentlélekből születik, az nem megy be az Isten országába" (Jn 3,5). Az újjászületés a vízből és a Szentlélekből való keresztségben történik. Ez pedig lehetetlen a Jézussal való kapcsolat nélkül, mert egyedül rajta van maradandóan a Szentlélek, és csak Ő fog a Szentlélekkel keresztelni, mint Keresztelő János tanúsította.

"Ami a testből születik, az test, ami a Lélekből születik, az lélek. Ne csodálkozz azon, hogy azt mondtam; újjá kell születnetek" (Jn 3,6-7). – A

Szentírás a "test" ("hús") kifejezésen a világ teremtett dolgait és lényeit érti. Test az egész emberi test, és lélek-test az egész emberi egzisztencia; mindaz, amit értelmünk és szívünk alkot. Test, amit feltalálóink gondolatai szülnek, civilizációnk eredményei produkálnak. Emberi erővel és találékonysággal csak azt alkothatjuk, amik vagyunk. Egész egzisztenciánkban ott lappang a halál, de ugyanakkor a halál elleni tiltakozás is, a maradandóság utáni vágy. Jézus szava ítélet minden "test" felett. Az Isten országa perspektívájából nézve minden az idő óceánjában úszik; ide-oda hánykolódik minden cél és értelem nélkül, tehát esendő. Ugyanakkor Jézus felajánl Nikodémusnak és mindazoknak, akik hozzá jönnek, egy új létdimenziót: "ami Lélekből születik, az lélek."

Az újjászületésnek nem az anyaméhből kell létrejönnie. Az emberi érosz helyett, melyből minden evilági egzisztencia keletkezik és adódik tovább, Jézus egy új nemző- és fejlesztő energiát tart készenlétben: a Lelket. A Lélekből újjászületett "a világosságra megy, hadd derüljön fény tetteire, melyeket az Istenben vitt végbe" (Jn 3,21). "A jó tettek Istenhez kapcsolódott létből fakadnak" (Farkasfalvy).

Az első születésnél az ember maga semmit sem fűzhetett hozzá létéhez, kivéve azt, hogy hagyta, engedte, nem akadályozta meg a születés folyamatát. A Lélekből való születéshez sem szükséges az alkotó emberi munka. "Hallod a szél zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy. Így van vele mindenki, aki a Lélekből született" (Jn 3,8). Amit mi emberek újjászületésünkhöz hozzátehetünk, az a minden ellentevékenységről lemondó készség, hogy nem vonakodunk akkor, mikor Isten szolgálatára hív, és valami új, nem várt folyamat zajlik le bannünk.

Az újjászületés eseménye nem hangos sírással történik, mint minden születés, hanem csendes meglátással; mélyebb ismerettel; a fájdalom, szenvedés, betegség vagy vereség Isten kezéből való elfogadásával. Újjászületés történik a barátságban is, melyben minden érdem nélkül részesülünk. Gyakran csak megkésve vesszük észre, hogy Isten egy új dimenzióba vezetett, vagy életünkben egy új szakaszt kezdett, amit mi nem akartunk és nem is terveztünk, de bizalommal elfogadtuk. Vannak, akik élményszerűen tudnak beszélni újjászületésük órájáról. "A tizedik óra körül járhatott" – írja Szent János, amikor Jézus követésére indult (Jn 1,39). A hitkérdésekben azonban nincs mindig ilyen nagy bizonyosságunk. Minden hívő életében legdöntőbb újjászületésére az a finom szenzibilitás és tanulékonyság, mellyel Isten rá vonatkozó terveit felfogja és elfogadja. – A teológia nyelvén keresztségnek és a keresztség keresztény élettel való ratifikálásának mondanánk az újjászületést. És így eltarthat az újjászületés folyamata egy egész földi életen át, míg valaki véglegesen életképes lesz az Isten országára.

"Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda (értsd: adta át a világnak), hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen" – fejtegeti Jézus Nikodémusnak. Keresztelő Szent János ezt tanúsította Jézusról a keresztelésre jelentkezőknek: "láttam a Lelket, amint galamb alakjában

leszállt rá, s rajta is maradt" (Jn 1,32). János evangélista Jézusnak Nikodémushoz intézett szavaira és a keresztelő tanúságára célozva írja le ugyanezekkel a szavakkal Jézus halálát: "lehajtva a fejét, átadta a lelkét". (Máté evangéliumában Jézus "elengedte a lelket" Mt 27,50. Márknál: Jézus "kilehelt" Mk 15,37. Lukácsnál szintén: Jézus "kilehelt" Lk 23,46). János evangéliumának orgonajátékában nincsenek hamis hangok; az akkordok ugyanazokkal a hangjegyekkel térnek vissza az azonos kifejezésekben. Szent Jánosnál Jézus nem kiált fel halálában, mint Lukácsnál: "Atyám, kezeidbe teszem vissza lelkemet" (Lk 23,46). János szemléletében Jézus halálakor lefelé hajolva, tehát a világ felé fordulva adta át azt a lelket, mely János tanúsága szerint rajta nyugodott. Lándzsával átdöfött szívéből vér folyik, azaz héber felfogás szerint: az, amiben az élet van; de ugyanakkor víz is ömlik ki, melyből új élet fakad (Jn 19,34) Ez lesz Jézus életet fakasztó halálának jele. Minden kellék megvan most ahhoz, hogy újjászülessék a világ az új, a lélekből és a vízből fakadt életre.

Jézus Nikodémushoz intézett szavai ígéret minden Nikodémusnak, aki az éjszaka leple alatt megy hozzá, hogy kikérje tanítói véleményét. Minden emberben él a vágy, hogy egy jobb irányba változtasson életén, vagy talán egészen újra kezdhesse azt. Ha még egyszer kezdhetnék! Vonatkozhat ez a vágy életünk egyes szakaszaira is. Isten ismeri a változékony emberi szívet. Nem szükséges, hogy múltunk úgy fusson mögöttünk, mint árnyékunk. "Úgy fogják fölemelni az Emberfiát is – mint Mózes fölemelte a kígyót a pusztában –, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen" – mondotta Jézus Nikodémusnak (Jn 3,15-16). "Ha majd fölemelnek a földről, mindenkit magamhoz vonzok" – jövendölte meg a jeruzsálemi zarándokoknak (Jn 12,31). Ez az óra következett be Jézus halálakor. Megtörtént az a keresztség, amiről Keresztelő János beszélt. Egy új világ született a Jézuson nyugvó lélekből és az oldalából kifolyó vízből; ezért vonz a keresztre fölemelt mindenkit magához. Aki Nikodémusként megy hozzá és hisz benne, megkapja azt a lehetőséget, hogy újjá születhessen. Erről ír Szent Pál is lelkesedéssel a korintusiaknak: "Mindenki, aki Krisztusban van, új teremtmény. A régi megszűnt, valami új valósult meg. De ezt Isten viszi végbe" (2Kor 5,17-18).

3. A Jézussal való egység kihatása a keresztény életre

Jézusnak Atyjával való egységéből (Jn 10,30 és 38) következik: "A szavakat, melyeket hozzátok intézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van" (Jn 14,10). Ugyanúgy elvárja Jézus a hívőktől, hogy szavait felvegyék magukba és meg is valósítsák tetteikben. A hívőkkel való egységét a szőlőtőről vett képben világítja meg; az egység Jézus és a hívek között összefüggést és kölcsönös függést jelent (Jn 15,1-11).

a) A Jézusban hívők hite abban találja meg értelmét, hogy gyümölcsöt terem: "Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt, lemetsz rólam" (Jn 15,2). A Jézussal való egységnek termékeny tettekben kell megnyilvánulnia. Egy minden gyümölcs nélküli hit olyan, mint a színek fény nélkül.

Csak akkor látjuk a színek pompáját, ha fény esik rájuk. A fény varázsol a sötét, fekete világból pezsgő, lüktető életet. Egy keresztény, Jézusban gyökerező életnek színpompás gyümölcsökben kell láthatóvá lennie. Nem ritkán ott maradnak el a gyümölcsök, ahol az "igaz hit" fanatizmusa uralkodik. Erre vonatkozik Pál apostol szava: "Hitemmel elmozdíthatom a hegyeket, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek" (1Kor 13,2).

b) A szőlővessző csak akkor terem gyümölcsöt, ha a szőlőtőn marad. Ez a kép el fog gondolkodtatni minden elkötelezett munkást. Méltán várja a világ Jézus híveitől az önfeláldozást, a szociális munkát: küzdelmet a szegényekért, betegekért, testi-lelki fogyatékosokért. De sokan nem akarnak tudni arról a forrásról, amelyből a hívők energiája fakad és táplálkozik. Ha a szőlővessző és a szőlőtő között megszakad a kapcsolat, ha a szőlőtőből nem folyik többé éltető nedv a szőlővesszőbe, akkor lesz minden szociális munkából egy ideig-óráig tartó idealizmus vagy tiszteletreméltó buzgalom. Ez azonban nem elég az élethez. Egy ilyen perspektívában előbb-utóbb a hasznossági szempontok lesznek mérvadók. Hányszor élhető ez meg a betegek és öregek ápolásánál, ha az ápoló személyzet kizárólag fizetésért dolgozik, és minden más motiváció nélkül végzi el a napi "robotját".

c) "A szőlőműves megtisztít minden szőlővesszőt, mely terem, hogy még többet teremjen" (Jn 15,2). Gyakran úgy magyarázták Jézus szavait, mintha a hívőnek állandóan fokoznia kellene az Isten országáért végzett munkáját. A keresztény hívő hitét nem lehet teljesítményein mérni. A szőlővessző nem érlelhet több gyümölcsöt, mint amennyihez a szőlőtőtől termelő erőt kap. Ezért mondja Jézus: "Maradjatok bennem... Aki bennem marad, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek" (Jn 15,4-5). – De az is igaz, hogy a szőlőműves lemetszi a vadhajtásokat. Néhány kételkedés, néhány elesés egy keresztény életében talán nem más, mint az ollókés vágása, mellyel a szőlőműves tisztít. Jézus nem kényelmes életútra hívott. A krisztuskövetés minden időben kereszthordozás marad: "Ha a búzaszem nem hull a földbe, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz" (Jn 12,24).

d) "Ha bennem maradtok és tanításom is bennetek marad, akkor bármit akartok, kérjétek, és megkapjátok" (Jn 15,7). – Emberi igyekvés és erőfeszítés nem lehet egy keresztény élet forrása. A keresztény hívő tetteihez Jézustól kéri és kapja az erőt. A pedagógus tudja, hogy egy fiatal tehetsége akkor bontakozik ki és fejlődik igazán, ha követelnek tőle. Isten nem követel tőlünk többet, mint amennyit elbírunk. De nem szabad kishitűeknek sem lennünk, és a tornyosuló feladatok elől megszöknünk. Minden imádságban szívünk mélyén Istennel találkozunk. Az imádság nem Istennek engedi át a cselekvés és a munka nyomasztó terhét, hanem erőt kér a terhek hordozására. A szőlővesszőről vett kép itt is tovább vezet. Gondolhatunk a gyümölcs terhe alatt roskadozó szőlővesszőre: eltörne az, ha a szőlőműves nem támasztaná alá kis karókkal, támasztókkal, hogy tovább hordja a terhet, és megérleljen minden rajta lévő gyümölcsöt. Az imádság hatása a szőlőműves támasztóival hasonlítható össze.

e) "Azáltal dicsőül meg Atyám, hogy bő termést hoztok, és tanítványaim lesztek" (Jn 15,8). – A keresztény élet gyümölcsei Isten dicsőségét hirdetik. Aki persze "Isten" fogalmán az "ember irányító hatalom utáni vágyát" érti, az csak saját maga dicsőségén és hírnevén fog dolgozni. Dicsőségen a közönséges szóhasználatban tiszteletet, hódolatot, elismerést, hatalmat, sikert értünk. Jézus "dicsőséges szenvedésében" ugyanez a kifejezés türelemmel eltűrt gyalázatot, sértéseket, arculütéseket, megaláztatásokat jelent. Szent János evangélista dicsőség-fogalmát csak akkor értjük meg igazán, ha az Ószövetség imáinak szellemében olvassuk: "Isten, dicsőítsd meg nevedet" – imádkozik a zsoltáros; s ezzel azt akarja mondani: "Isten, mutasd meg, hogy hatalmas vagy, hogy megmentesz bennünket, hogy emberfeletti segítséged néped szükségében és szorongatottságában lesz mindenki számára nyilvánvaló!" Ilyen értelemben írja az evangélista: "Elérkezett az óra, amikor megdicsőül az Emberfia" (Jn 12,23). Ilyen értelemben imádkozik Jézus is: "Dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged" (Jn 17,1). Ennek alapján hirdeti a hívő ember is Isten dicsőségét életében, ha az élet kibontakozására, nem pedig a rombolásra; a megbocsátásra, nem pedig a bosszúállásra; a hiba beismerésére, nem pedig saját maga mentegetésére törekszik. Az ilyen magatartás emberfeletti erőt tételez fel. Az ilyen lelki nagyság csak a hatalmas Isten segítségével érhető el. Isten dicsősége ott lesz szinte kézzel fogható, ahol egészen megszűnik az emberi okoskodás, számítás, gondoskodás, előrelátás, bölcsesség. "Láttuk dicsőségét, az Atya Egyszülöttjének dicsőségét" – írja az evangélista a prelúdiumban (Jn 1,14). Látta a kánai menyegzőn, ahol a vőlegény számítása a borral véget ért. Ott kezdődött Jézus (csoda)jele a borrá vált vízzel, mely jobban ízlett a vendégeknek (Jn 2,9-12). Ezzel nyilatkoztatta ki dicsőségét. De látta a kereszten is: amikor a lándzsadöfés következtében Jézus élete minden gondolkodó ember számítása szerint véget ért. Akkor folyt ki megnyitott oldalából a vér és a víz, az élet jele. – Jézus így imádkozott Atyjához: "Megosztottam velük dicsőségemet, amelyben részesítettél, hogy egy legyek, amint mi egy vagyunk" (Jn 17,22). Ahol minden gonoszság ellenére túlárad a szeretet, ott Isten ereje, Isten dicsősége lesz az emberi gyöngeségben nyilvánvaló (vö. 2Kor 4,7-17). "Életünkben állandóan ki vagyunk téve a halálnak Jézusért, hogy majd Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön."

f) A gyümölcs elsősorban arra szolgál, hogy új élet keletkezzék belőle. Izraelben a szőlőtő arra mutat, hogy ott víz található, és, hogy a víz életet teremt. A víz a remény és a szebb jövő csalhatatlan jele a sivatagban. A hívőnek is az élet jelének kell lennie. Mivel a mai élet sokkal bonyolultabb lett, és összefüggéseit nehéz felismerni, nem lesz könnyű feladat az életért dolgozni. Isten munkatársa lenni annyi, mint életet menteni, az élet kibontakozásán fáradozni. Mindenütt, ahol életet mentünk, vagy életet megtartunk, ahol emberi életet egy magasabb nívóra emelünk, Istent dicsőítjük. A jó szándék nem elég. Felelősek vagyunk tetteink következményeiért. Mindig vizsgálnunk kell motivációinkat. Ha a gazdaságilag gyengébbeknek azért segítünk, hogy vásárló partnerekre találjunk bennük, vagy hogy kincseikhez utat teremtsünk, akkor kigúnyoljuk Isten terveit. Így hirdette Jézus: "Aki

szomjazik, jöjjön hozzám és igyék; aki hisz bennem, belsejéből az Írás szava szerint élő víz folyói fakadnak. Ezt a Lélekről mondta, melyben a benne hívők részesülnek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert még nem dicsőült meg Jézus" (Jn 7,37-40).

g) "Nem nevezlek többé szolgának benneteket, mert a szolga nem tudja, mit tesz ura. Barátaimnak mondalak benneteket, mert amit hallottam Atyámtól, azt mind tudtul adtam nektek" (Jn 15,15). – A barátság több, mint az egymással való együttlét. A barát emberi egzisztenciánk alkotó részévé lesz. A barát egy másik "én", hangsúlyozza a görög és latin közmondás. Horátius így foházkodik ahhoz a hajóhoz, melyen Vergilius Görögországba indul: "Hozd vissza, kérlek, és őrizd meg életem felét" (Carm. I.,3). A barátságban egy új életnívó keletkezik: a "mi". Ilyen értelemben akar Jézus életünk tápláléka lenni: "Én vagyok az élet kenyere" (Jn 6,34). "Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az bennem marad, én meg benne" (Jn 6,56). És: "Senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért" (Jn 14,13). – Szent János evangéliumában először Keresztelő Szent János nevezi magát a "vőlegény barátjá"-nak (Jn 3,29). A barát szívből örül, ha barátja hangját hallja. A baráti viszony következménye: "neki növekednie kell, nekem kisebbednem". Baráti viszonyba kerül Jézussal a két tanítvány, akiket Keresztelő Szent János hoz össze vele (Jn 1,35-39). Bizalmuk megnyilatkozása, hogy "aznap nála is maradtak". Különösen szerette Jézus a három testvért, Mártát, Máriát és Lázárt (Jn 11,5). Barátságuk kölcsönös jeleit abban látjuk, hogy Jézus náluk étkezik (Jn 12,2). Mária "olajjal keni meg az Urat és hajával törli meg lábát" (Jn 11,2), Márta nyíltan beszél Jézussal (Jn 11,21), és Jézus visszaadja Lázár életét. Urunk barátai mindazok, akiknek tudtul adja azt, amit Atyjától hallott (Jn 15,15). – Egyet különösen kedvel: a "szeretett tanítványt", János apostolt (Jn 13,23; 19,26; 21,7; 21,20). A "szeretett tanítvány" Jézussal való kapcsolata tanító példa arra, hogy milyen messze mehet a baráti viszony, az egység: Jézus keblére hajolva kérdezheti meg a legbizalmasabb titkokról (Jn 13,24; 21,20). Rábízza az Úr utolsó órájában édesanyja további sorsát (Jn 19,27). – Hogy a két barát közötti szeretet a legnagyobb krízist is kibírhatja, mutatja Péter tagadása és szeretetvallomása (Jn 18,17.25.27 és 21,15-18). – Az Ószövetségben Isten csak Mózessel beszél úgy, mint barátjával: szemtől szembe (Kiv 33,11). Csak Ábrahámról olvashatjuk, hogy Isten barátja volt (Iz 41,8; 2Krón 20,7).

Mindent összevetve: Jézussal való egységünkben teljesedik ki igazi emberi mivoltunk, az ő barátságában leszünk teljes emberré (vö. Ef 4,13).

h) "A világ nem ismert meg, de én ismerlek és ők is felismerték, hogy te küldtél" (Jn 17,25). – Aki egy Jézussal, az ismeri őt és küldetését, s ismeri az Atyát is. Jézus imádsága itt a prelúdiumra céloz: a világ nem ismerte fel az Igét (Jn 1,10). Ez az akkord nyomatékosabban csendül meg a jó pásztor hasonlatban: "Én vagyok a jó pásztor, ismerem enyéimet, és enyéim is ismernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát" (Jn 10,14-15). A Bibliában az ismeret nem intellektuális tevékenység, hanem konkrét tapasztalat eredménye. Jézus az "övéivel"van ilyen viszonyban,

"akiket az Atya adott neki" (Jn 17,23). Azok számára kell ezt hangsúlyozni, akik nem ismerik ki többé magukat saját életükben, s akik nehéz vagy képzelt elhagyatottságukban elveszettnek érzik magukat. Amikor Luther a kétségbeesés szélén járt, krétával írta asztalára, hogy meg van keresztelve. A keresztség életünk olyan ténye, amit nem lehet eltörölni, csak megtagadni. – Sokszor a jó pásztor szavát ismerjük fel embertársaink szavaiban, hallhatjuk a szív "füleivel". Minden ember számunkra Krisztus arcát hordozhatja, és az ő szavával szólhat hozzánk. Nem a modern teológia találmánya ez, hanem a keresztény élet tapasztalatának bölcsessége.

i) "Hogy a szeretet, amellyel szeretsz, bennük legyen, s én is bennük legyek" (Jn 17,26). – Az ismeret a Bibliában a szeretetben teljesedik ki. Legtöbbször kíséri az öröm motívuma is (vö. Jn 15,9-13). "A kereszténység szereteten az embernek azt a mélyreható, szabad lényegmegvalósítását érti, ami Istenhez fordítja az egész embert." Isten lényege szeretet (1Jn 4,8). A prelúdium így jellemzi az Igét: "Az Ige Istennél volt." A görög szöveg azonban ezt mondja: prosz ton theon: Istenhez volt. Isten mint szeretet: odafordulás, kiáradás, tevékeny szeretet. Isten szeretete az emberben az Ige önátadásának alkotó elemeit hordozza magában, az élet teljessége lakik benne. Fennakadás nélküli állandó áramlás. Tud szolgálni, tud szenvedni. A világba ágyazott isteni erő. Mindenütt, ahol egy ember elkezd – nem számításból, nem merő nemi ösztönből, hanem a másik ember szeretetéből kiindulva – cselekedni, ott új élet kezdődik a múló időben: ha megbocsátok, ha valakit telefonon felhívok, ha levelet írok, ha valakit meglátogatok, ha valakiről jól vélekedem, Isten szeretetét jelenítem meg az időben.

4. A Jézussal való egység kihatása az egyházi hivatalokra

Jézus azért jött, hogy "Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse" (Jn 11,52). Azért imádkozott, hogy "teljesen egy legyenek" (Jn 17,23). A nagy megbízatás lezárult, amikor halálakor így szólt: "beteljesedett", és fejét a föld felé hajtva "átadta a lelket" (Jn 19,30). Föltámadása után gondoskodott arról, hogy mindeneket egyesítő szeretete jelként maradjon köztünk az egyházi hivatalos megbízásokban. Ez jut kifejezésre Szent János evangéliuma orgonakoncertjének záró akkordjaiban. Péter megbízatásának egyetlen kritériuma a szeretet, mégpedig a nagyobb szeretet (Jn 21,15). Jézus megbízó szavait "legeltesd báránykáimat" és "legeltesd juhaimat" két görög igével adja vissza az evangélista: boszke és poimaine. Gondoskodj a juhok és bárányok eledeléről, aztán légy a juhok és bárányok pásztora. Az egyházi hivatalok hordozója a jó pásztor képéről veszi a mércét: a juhok ismerik hangját; nevükön szólítja és kivezeti őket a legelőre; a juhok előtt megy és ezek követik. Azért létezik, hogy életük legyen és bőségben legyen; főleg pedig: "életét adja juhaiért" (Jn 10,15).

Lukács László

LELKIPÁSZTORI KOMMÚNIÓ

I. Jézus és az ősegyház

Jézus avval az örömhírrel lépett föl, hogy megjelent köztünk az Isten Országa. Megtanított arra, hogy Isten nem csupán abszolút hatalom, hanem jóságos mennyei Atyánk. Szavainál is beszédesebb volt azonban az a bensőséges, minden emberi szeretetet meghaladó szeretetkapcsolat, amely őt Atyjához fűzte. Jézus – a "Fiú", isteni lényege fiúságában közelíthető meg. Belőle ismerjük meg az Atyát, s kettejük szeretetkapcsolatából a Szentlelket. Isten országának forrása az a szeretet-egység, amely a három isteni Személyt összefogja.

Krisztusban arra kaptunk meghívást, hogy Isten életében osztozzunk, mint Krisztus testvérei, az Atya fogadott gyermekei. Így annak az isteni szeretetkapcsolatnak, kommúniónak lehetünk részesei, amely az Atyát és a Fiút összefűzi a Szentlélekben. Gisbert Greshake a megváltásról írt könyvében azt javasolja, tartsuk meg a latin communio szót (görögül: koinonia) ennek az életközösségnek jelölésére, hogy jobban érzékeltesse az együvé tartozást, életegységet a szeretetben. Pál az élő szervezet, a test hasonlatával él: Krisztus nem elhatárolt individuumként lép a hívők elé, hanem mindenkinek befogadására készen. "Mindenkit meghívott arra, hogy testének tagjaként részt vegyen az életében, eggyé válva vele, a Fővel, s ezáltal egymással is egyesülve, hiszen mindnyájunkat átjár ennek a testnek éltető ereje, a Szentlélek." (Erlöst in einer unerlösten Welt, Mainz, 1987. 31.o.)

A Fiú megtestesülésével ez a szeretetegység konkrét emberi formákban folytatódik. A Fiú úgy szereti az apostolokat, ahogyan ő és az Atya szeretik egymást. Az apostoloknak pedig úgy kell szeretniük egymást, ahogyan Krisztus szereti őket. A Szentháromság szeretetébe kell belenőniük az apostoloknak, s rajtuk keresztül minden keresztény közösségnek. Ez a szeretet folytatódik Jézus új családjában, a keresztények testvéri közösségében. A keresztények "benne élnek Krisztusban". Ez részben az Atyával köti őket össze (hiszen "fiak a Fiúban", Krisztusban, a Szentlélek által), részben viszont egymással: "Mindnyájan eggyé lettetek Krisztus Jézusban" (Gal 3,28). "Beletestesültünk Krisztus Jézusba, egyetlen új emberré lettünk. A keresztény testvériesség... a Krisztusba beletestesülésünk tényén alapul." (J. Ratzinger: A keresztény testvériesség. In: A szeretetről, Vigilia 1987. 236.o.)

Az Apostolok Cselekedetei és Szent Pál levelei részletesen elénk tárják ennek a testvérközösségnek életét, minden más emberi közösségtől

különböző etoszát. Leomlanak az embert az embertől elválasztó korlátok: "Itt már nincs görög vagy zsidó, körülmetélt vagy körülmetéletlen, barbár vagy szittya, rabszolga vagy szabad, hanem Krisztus a minden, és Ő van mindenben" (Kol 3,10).

"Deus vult condiligentes", mondja Duns Scotus: Isten azt akarja, hogy az emberek együtt szeressenek vele. A keresztény közösségeket kezdettől ez a tudat járta át: mesterük a magát szétosztó, másokat szolgáló, életét másokért feláldozó Jézus. Krisztus Testéből, az Eukarisztiából táplálkozva lesznek Krisztus egyetlen Testévé, az Egyházzá mindnyájan.

Mindebből az is következik, hogy a tizenkettőnek és utódaiknak nemcsak az a küldetése, hogy hirdessék az evangéliumot, megtérésre és hitre szólítsák fel hallgatóikat. Akik hitre térnek, azok életközösségre lépnek Krisztussal és így egymással is. Az apostolok és utódaik feladata tehát a keresztény testvérközösségek életének szervezése, irányítása és erősítése "Krisztusban". Személyük Krisztust jeleníti meg, vezetésük a szolgálatban valósul meg.

Legfőbb feladatuk ennek az isteni-emberi kommúniónak megőrzése és erősítése, hiszen ez – amint Ratzinger mondja – a feltámadt Krisztus jelenléti formája a történelemben. Teszik ezt Krisztus evangéliumának hirdetésével, a hit átadásával és növelésével. A hit egységét minden körülmények között igyekeznek biztosítani, később is, amikor a kereszténység egyre jobban elterjed, és egyre újabb szellemi-filozófiai áramlatokkal találkozik. Ezek a hit újabb értelmezésére ösztönöznek, de kiteszik azt a félreértelmezés, a tévedés veszélyének is. Az egységet szolgálják a szentségek kiszolgáltatásával is, különösen az eukarisztiával. A keresztség révén a katekumenek ennek a testvérközösségnek válnak tagjaivá, a bérmálás ennek a közösségnek teljesjogú, felnőtt, apostoli tagjaivá avatja őket, a bűnbocsánat szentsége a közösséggel és Istennel való kiengesztelődést teszi lehetővé, a házasság az emberi életegységet szenteli meg Isten kegyelmével.

A pap ennek a kommúniónak őrzésére, szolgálatára kap megbízást az egyházban Krisztustól, a Szentlélek által. Nem függetlenítheti magát tehát sem Krisztustól, akinek nevében eljár, sem az egyháztól, amelynek szolgálatában áll, elsősorban nem "szolgatársaitól", akikkel közösségben gondoskodik a "háznépről".

Már a legelső keresztény gyülekezetekben közösségi vezetést találunk: a jeruzsálemiben (s ez főleg a zsidó-keresztény közösségeknek szolgált mintául) a presbiterek tanácsa látja el a vezetést. A hellenista (főleg a Szent Pál alapította) közösségekben pedig karizmatikus-prófétai szolgálatok élnek: ebben a pneumatikus-kollegiális modellben az episzkopuszokról történik említés. A kommúnió vezetésével megbízottak tehát maguk is kommúniót alkotnak egymással. Ez nem csupán szociológiai értelemben biztosít valami "demokráciát", nem csupán funkcionális vagy akár etikai követelmény, hanem annál sokkal több, mondhatnánk "szentségi" jellegű: a kommúnió szolgálatára fölszenteltek kommúniós közössége egymással.

Az első keresztény századok története bizonyítja, hogy a diakónusok és presbiterek milyen szoros egységet alkottak püspökükkel a helyi egyházakban, s azt is, hogy az egyes egyházak élén álló püspökök mennyire összetartoztak, mennyire felelősnek érezték magukat egymásért. Az egység legfőbb őre a római egyház volt, amely "elöl járt a szeretet közösségében", ahogyan Antiochiai Szent Ignác írja.

II. A II. Vatikáni Zsinat egyháza

Jézus eredeti szándéka a változó korokban változó formákban valósult meg. A társadalom folytonos átalakulása, az egyházközségek növekedése és szaporodása fokozatosan növelte a presbiterek önállóságát, s ez idővel óhatatlanul a közösségtudat lazulásához vezetett. Az emberi gyöngeségek, az önzés, a versengés, a széthúzás, elszigetelődés mindig új formában ütötték föl a fejüket, viszont mindig jelentkeztek a papság megújulását célzó törekvések is, s ezek rendszerint összekapcsolódtak az egységre, az összefogásra, a teljesebb kommúnióra való törekvéssel is. Szent Ágoston például saját házában gyűjtötte össze papjait, asztalánál is vendégül látta őket, s gondoskodott képzésükről és erkölcsi fejlődésükről. Szent Chrodegang ugyancsak közös lakásra bírta rá papjait.

A II. Vatikáni Zsinat újrafogalmazta az egyház lényegét, kapcsolatát Krisztussal, s ennek nyomán rajzolta meg a pap alakját. A krisztusi kommúniót csak az szolgálhatja igazán, aki maga is kommúnióban él paptársaival, püspökével, híveivel. "A szentségen alapuló testvériségben alkossanak egységes testületet püspökük vezetésével." (PO 8.)

A zsinati okmány utal arra is, hogy korunkban mennyire szerteágazó lett a papok munkaköre – még a munkáspapokról is említést tesz. A növekvő munkamegosztás tovább növelheti a papok közti távolságot: eltérően alakul érdeklődési, ismeretségi körük, másként vélekednek az életről, esetleg az egyház életéről is. Céljuk azonban mindenben ugyanaz kell legyen: Krisztus testének építése. Ezért fontos a Zsinat szerint, hogy "az apostoli szeretet, szolgálat, testvériség különleges szálai fűzzék őket össze".

Persze nemcsak a munkakörök különbözősége választhatja el a papokat. Eltérő lehet az életkoruk, neveltetésük, családi-kulturális hátterük, az általuk követett teológiai-lelkiségi irányzat, a pasztorális módszerük. Sokszínűvé tágult, lehetőségeiben megszaporodott világunkban csak az eddiginél erősebb, a közös krisztusi gyökerekben elmélyülten megkapaszkodó közösség képes nemcsak ellenállni a széthúzásnak, hanem gazdagabb, ezért erősebb egységet teremteni a sokféleségből.

Példaként hadd álljon itt két érdekes kísérlet papi életközösségek létrehozására. Már a II. Vatikáni Zsinat előtt alakítottak team-plébániákat: egyházmegyés papok önkéntes élet- és munkaközösségeit. Ezeken nemcsak a nagyobb hatékonyság érdekében történt okos munkamegosztás, nemcsak a napjainkban már nélkülözhetetlen team-munkára tettek kísérletet. Az a felismerés is vezette őket, hogy a keresztény közösség vezetőinek testvéri

összefogása maga is szentségi értékű. (Heinz Schürmann: Diözesanpriester als Weltpriester, Diakonia 1985, 16.)

Az ilyen papi közösségek nem kívánnak végleges elkötelezettséget tagjaiktól: az egyházközséghez tartozás idejére szólnak. Nem kötelezik el magukat egyetlen sajátos lelkiség követésére se, de arra igen, hogy az egyházközséggel, annak építésével az őskeresztény közösségek mintájára élnek. Jellegük tehát eltér azoktól a plébániáktól, amelyeket egy szerzet vagy megújulási mozgalom tagjainak közössége lát el.

Figyelemre méltó az egyik francia egyházmegyének idén meginduló kísérlete is. A Limoges-i egyházmegyében úgy szervezik át a plébániákat az egyházmegyei zsinat határozatai nyomán, hogy mindenütt több pap éljen és dolgozzon együtt. A közösség vezetését megoldhatják a régi plébániai modellben (plébános, káplánok), de a testvéri egyenlőség alapján is: közös megegyezéssel hozzák a közösségre és a munkamegosztásra vonatkozó döntéseiket esetleg egy meghatározott időre választott animátor irányításával. Lehet, hogy egy ilyen kísérlet utópisztikusnak látszik, aligha alakulhat azonban ki a kommúnió lelkülete abban, aki sohasem élt együtt paptestvérekkel, közös imádságban, munkában, ünneplésekben. Csak az tud közösséget vezetni, aki maga is tagja (volt) egy közösségnek.

A papi kommúniónak a plébániánál tágasabb, az apostoli időkre visszanyúló kerete a püspök irányítása alatt álló egyházmegye. Ezt az egyházmegyei kommúniót a papok rendszeres találkozásai, összejövetelei is erősítik az egységes rendszerben folyó pasztorális munka keretében. A hivatalosan szervezett rendezvényeknél is fontosabbak lehetnek a spontán, alulról jövő kezdeményezések, baráti-paptestvéri találkozók. Ezek eredményesebbé tehetik a lelkipásztori munkát, hiszen egyes feladatokat megbeszélhetnek egymással, megoszthatnak egymás között, közös programokat szervezhetnek egyházközségük számára. Elmélyíthetik egymással és Krisztussal összetartozásukat a közös imában, munkában, de a közös szórakozásban is – a közös zarándoklatoktól a közös vakációkig tágas a spektrum! Különös felelősséggel kell törődniük azokkal, akik bármilyen válságba sodródtak – a személyes, lelki meghasonlástól kezdve a betegségig minden emberi baj utolérheti a papot is.

Napjainkban azért is növekszik a nagyobb közösségek jelentősége, mivel jónéhány fontosabb lelkipásztori kezdeményezés csak regionális vagy nemzeti összefogással oldható meg. S mi több: a népeket, kultúrákat, politikai rendszereket elválasztó korlátokat segíti ledönteni a keresztény testvériesség (például az első világ egyik plébániája testvér-egyházközösségi kapcsolatra lép a harmadik világ egyik plébániájával, missziós állomásával). Az ilyen, távolból szövődő testvéri kapcsolatok elsősorban az egyházközség élén álló lelkipásztorok összefogásából születhetnek és azt erősíthetik.

Ezekiel próféta kemény szavakkal korholja azokat a pásztorokat, akik a maguk előnyére, önzően bánnak a rájuk bízott nyájjal. Minden papnak az evangélium jó sáfáraként kell gondoskodnia a háznépről, miközben virrasztva várja urát: hiszen nem az övé a háznép, hanem az Úré. Az

individualizmus a papság lényegét sodorja veszélybe, és súlyos lelkipásztori károkat okozhat. Olyankor válik ez például láthatóvá, ha egy-egy pap áthelyezésekor összeomlik a látszólag jól funkcionáló egyházközség, mert egyetlen személy búvkörére épült, szektaszerűen izolálódott az egyház nagyobb közösségén belül.

III. Az egység meggyengülése a magyar egyházban

A magyar egyházban utoljára talán Hunya Dániel jezsuita, a szegedi szemináriumnak hosszú időn át spirituálisa, fogalmazta meg messzire hangzóan, hogy a belső megújulás, reform csak a papi egység megerősítésével valósítható meg. Színvonalas kiadványsorozata, a Papi Lelkiség egyik fő célkitűzésének tartotta a magyar papi és szerzetesi egység megteremtését. A lap 1941-től jelent meg, évente négyszer, 1948-ban történő megszüntetéséig. A 18 megjelent szám mindegyikében külön rovat foglalkozott a papi egységgel.

A II. világháború nyomán bekövetkezett változások alapjaiban rendítették meg a magyar papi egységet. A folyamatok elemzése elmélyült történelmi tanulmányozást tenne szükségessé. A teljesség igénye nélkül, a tanulságok kedvéért mégis meg kell említenünk néhányat az okok közül.

1. Megszűntek azok az átfogóbb, egyházközségeket, sőt egyházmegyéket áthidaló katolikus szervezetek, társulások, amelyek közös célokat, kereteket, tevékenységet biztosítottak a lelkipásztoroknak. (Csak példaként említjük, hogy 1940-ben 176 főiskolai és egyetemi diákegyesület működött hazánkban.)

2. Az egyházmegyék vezetésében bekövetkezett változások nem kevés gyanakvást és bizalmatlanságot szültek a papság körében. Meggyöngült, néhol megszűnt a lelkipásztori munka egységes irányítása. A papság egyre inkább egyéni elkötelezettsége és elképzelései szerint végezte munkáját, tartott ki egyes lelkipásztori tevékenységek mellett, s az ütőképes "hadsereg" egyre inkább elszigetelt "partizánosztagokra" vagy magányos farkasokra bomlott szét...

3. Fokozta az elszigetelődést az is, hogy a papság nem egyformán vélekedett a Magyarországon végbement társadalmi változásokról, és eltérő szempontok alapján kereste helyét az új viszonyok között. A különböző megoldásokat választók fölöslegesnek, sőt károsnak bélyegezték egymás tevékenységét, kétségbe vonták egymás erkölcsi integritását, realitásérzékét, egyházhűségét. A feszültséget növelte az, hogy alig adódott akár szóbeli, akár írásos lehetőség arra, hogy becsületesen tisztázzák: melyik nézet, eljárás igaz, melyik hű a keresztény tanításhoz, melyik folytatja helyesebben a hagyomány útját. Az erkölcsi megbélyegzések, a paptestvéri kommúnióból történő rejtett vagy nyílt kirekesztések nemcsak a testvéri közösséget, de az egyházi fegyelmet is aláásták. Cselekvésünk iránytűje a lelkiismeretünk – de annak összhangban kell lennie az egyház hagyományával és közösségével. Ezekben az évtizedekben többen önállósították

egyéni lelkiismeretüket a rendkívüli helyzetre hivatkozva, s eltértek a közösségtől, a hagyománytól, sőt a Szentszék útmutatásától is.

4. Eltérőek voltak a vélemények a pasztoráció módszereinek, formáinak, alapkövetelményeinek és szélső határainak megítélésében is (ifjúsági hittan, felnőtt katekézis, csoportfoglalkozások fiatalokkal, házasokkal, családlátogatások, lelkigyakorlatok, ifjúsági találkozók). A békétlenség egy-egy város vagy környék plébániái között, de gyakran egy plébánián belül is éreztette hatását. Még az egyházzal csak kivételes alkalmakkor találkozók is felfigyelhettek arra, hogy a különböző plébániákon egészen eltérő feltételekkel szolgáltatják ki a szentségeket, szentelményeket. Máig sem sikerült például országosan egységes gyakorlatot kialakítani az egyházzal kapcsolatban nem álló, nem vagy alig hívő, de megkeresztelt "hívek" házasságkötésével, temetésével, gyermekeik megkeresztelésével kapcsolatban. Csak elvben léteznek irányelvek arra, hogy minimálisan milyen felkészítés szükséges az elsőáldozáshoz, bérmáláshoz.

5. A hetvenes évektől egyre jobban érezteti hatását a napjainkra már katasztrofálissá váló paphiány. A plébániák többsége egyszemélyes lett, káplán nélkül, az idősödő, egyedül maradt plébánosnak a sajátja mellett még egy-két-három plébánia "oldallagos" ellátását is vállalnia kell. A növekvő terhek, feladatok, a fogyó idő és egészség tovább fokozta az elszigetelődést.

Aktív, misszionáló lelkipásztorkodást ma már aligha lehet elképzelni a világi hívek tevékeny részvétele nélkül. A szolgáltató, klerikális egyház modelljét az öntevékeny, az egyházért, egymásért felelősséget vállaló közösségi egyház modellje váltja fel. Az ilyen egyházközösségekben működő lelkipásztorok többsége viszont olyan lelkesedéssel veti bele magát ebbe a munkába, hogy paptestvéreire nem marad sem igénye, sem ideje – holott éppen a gyökerekkel való élő kapcsolat kerül ezáltal veszélybe.

6. Az elmúlt másfél évtizedben egyre gyakrabban emlegetik a bázisközösségeket. (Maguk a közösségek – legalább részben – sokkal régebbiek az elnevezésnél: a hivatalosan engedélyezett vallási társulások, egyesülések megszűnése után keletkeztek, olyan időben, amikor ez a név még ismeretlen volt az egyházban.) A II. Vatikáni Zsinat nyomán számos megújulási mozgalom siettette az egyház tavaszi újjászületését. (XXIII. János pápa a taizéi közösséget nevezte "kis tavasznak".) Európa-szerte születtek és meghökkentő gyorsasággal terjedtek el olyan új közösségek, amelyekben férfiak és nők, civilek és papok Isten, az egyház, embertársaik szolgálatára szentelik egész életüket. A napjainkra már intézményesült, nemegyszer megmerevedett szerzetesrendek is saját megszületésük üde frisseségét, az alapítók radikális elszántságát, mindenre kész önfeláldozását figyelhetik meg ezekben a mozgalmakban, amelyek többnyire kisközösségekben, bázisközösségekben szerveződnek meg.

E mozgalmak természetszerűen átlépik a plébániák, sőt az egyházmegyék keretét, ahogyan annak idején a szerzetesrendek tették. Adódhatnak tehát feszültségek: előfordul, hogy működésük független a

plébániáktól, sőt, nagyobb dinamikájuk révén nagyobb vonzerőt is jelenthetnek az embereknek. Az igazi, valóban az egyház megújulására törekvő egyházi mozgalmaknak egyik legfőbb célja az, hogy szervesen beépüljenek a plébániák, a hierarchikusan szervezett egyház életébe. "A karizmatikus megújulást nem szívesen nevezem mozgalomnak, hiszen éppen akkor éri el célját, ha beleolvadhat a Szentlélekben megújuló egyházba", mondja Suenens bíboros.

A mozgalmak némelyike Magyarországon is érezteti hatását, papok és hívek is sokan merítenek ösztönzést egyik vagy másik megújulási lelkiségből. Tényleges megjelenésük azonban nem kapott nyilvánosságot, s nem tisztázódott sem tevékenységi körük, sem működésük feltételrendszere. A legrészletesebben II. János Pál foglalkozott velük a magyar egyházhoz intézett apostoli levelében 1980-ban. A pápa szerint a bázisközösségek hozzátartoznak a mai egyház életéhez, a hivatalos egyház és a hívek közössége tehát segítse őket, és vegye igénybe szolgálataikat. Helyes működésük feltétele azonban, hogy egységben vannak egymással, az egyházközséggel és az egyházmegye püspökével.

Fájdalmas kimondani a tényt, hogy a különböző lelkiségek, mozgalmak, bázisközösségek megjelenése sokszor versengéshez, gyanakváshoz, feszültséghez, egyenetlenséghez vezetett hazánkban. Talán elsősorban a nyilvánosság hiánya, a körülményekből adódó belterjesség okozta azt, hogy a nyílt, testvéri hang, az egymás iránti bizalom, a nagylelkű és önzetlen összefogás helyett a titkolózás, az elzárkózás, a gyanakvás vált uralkodóvá.

A nyolcvanas évek végéhez kellett eljutnunk, hogy az egység hiányára ráeszméljünk. A történelmi óra Krisztus parancsát közvetíti számunkra: legyünk mindnyájan egyek.

IV. Lehetőségek és feladatok

A magyar papság egy része mindig kereste a találkozást a többiekkel, barátai, volt növendéktársai, a szomszédos helységekben dolgozó paptársak körében. A névnapok, búcsúk s egyéb spontán alkalmak kimondatlanul, látványos szervezés nélkül is erősítették a papi egységet. Persze számolni kell ilyenkor a felszínesség veszélyével, s azzal is, hogy könnyebb valakivalami ellen, mint valakiért-valamiért összefogni. Kisebb, spontán csoportok létrejötte csak akkor segíti elő a papság egészének egységét, ha tudatosan a többiek, az egész egyház javát igyekszik szolgálni, felülemelkedve a spontán szórakozáson, de az egyéni és csoport-érdekeken is.

Egy-egy ihletett vezető kezdeményezésére és irányításával létrejöttek olyan csoportok is, amelyek rendszeresen (hetenként, kéthetenként) tartanak összejöveteleket, konkrét lelki-szellemi tartalommal (közös imádság, elmélkedés, prédikációs előkészület stb.). Tartósan életképesnek azonban csak azok a csoportosulások bizonyulnak, amelyekben folyamatosan sikerül leküzdeni a személyi változások okozta ingadozásokat, az egyéni

elkedvetlenedést, belső nehézségeket – de a külső bizalmatlanságot, gyanakvást, értetlenséget, beavatkozást is.

Ezek a csoportok azonban mindmáig inkább kivételt, mintsem általános gyakorlatot jelentenek – szigetként léteznek az egység hiányában szenvedő papság körében. 1987 elején történt újra kísérlet arra, hogy a magyar papság és a magyar egyház megújulásának céljával országos szinten is meghirdessék a papi egység, összefogás programját. Az ország minden részéről jöttek össze azok a papok, akik egyházmegyék és lelkiségek keretein túl megpróbáltak rendszeres találkozók formájában közösségre lépni egymással. A püspöki kar nagy része is örömmel tette magáévá az egység programját. Paskai László bíboros prímás, esztergomi érsek programadó megnyilatkozásaiban ismételten visszatért a papi egység fontosságára, de több megyéspüspök is papjai figyelmébe ajánlotta körlevélben, rekollekciókon.

Az egységhez persze aligha juthatunk közelebb egy mozgalom kampányszerű meghirdetésével. Megint csak a teljesség igénye nélkül lehet megemlíteni néhány konkrét feladatot, megoldási lehetőséget.

1. Élővé kellene válnia bennünk annak a közösségi egyházmodellnek, amelyet az ősegyházra és Krisztus szándékára hivatkozva a II. Vatikáni Zsinat állított elénk. Az egyházközösség építésére-szolgálatára pedig közösségi lelkületű, egymással egységben élő papok kellenek. Otto Hermann Pesch, Norbert és Gerhard Lohfink kutatásai az utóbbi időben hasznosan világították meg ennek az ekkléziológiának elvi alapjait, és adtak útmutatást arra is, hogy milyen gyakorlati cselekvésformákat kíván ez minden kereszténytől.

2. Elemző helyzetfeltárást, majd átfogó, nemzeti szintű lelkipásztori reformokat sürget a megújulásra váró magyar egyház. A II. Vatikáni Zsinat 20 éves fordulója nemcsak ünneplésre adott alkalmat, hanem lelkiismeretvizsgálatra is ösztönzött. A hazai adottságok és lehetőségek figyelembevételével hogyan töltheti be krisztusi hivatását a mai magyar egyház? Miként kell megszerveznie életét, közösségeit Krisztus szándéka szerint? Milyen pasztorációs módszereket kell alkalmaznia, milyen új módszereket bevezetnie, eddig talán ismeretlen vagy kevésbé járt utakat keresnie az igehirdetésben, a hit átadásában és terjesztésében, a közösség-építésben, a minden kereszténytől kötelező karitatív feladatok megoldásában? A papi egység szempontjából mindez kétszeresen fontos. Egyrészt: a közösen megfogalmazott-elvállalt célok és feladatok, a vállvetve végzett munka egységbe kovácsolhatja azokat, akik eddig jószándékúan, de magányosan dolgoztak Isten országáért. Másrészt viszont: megújuló egyház csak megújult és folyamatos megújulásra kész papság irányításával képzelhető el. A lelkipásztori munka belső reformja kéz a kézben jár a papi lelkiség megújulásával és a papi egység megerősödésével.

3. Az új egyházi törvénykönyv a részegyházak belső rendjével kapcsolatban elsőként említi az egyházmegyei zsinatokat. A zsinatok nem csupán amolyan egyházi parlamentként működnek, mint valami demokratikus képviseleti rendszer, nem is az átfogó reformoknak ritka alkalmai csupán.

Az Isten népének, az egyházmegye minden hívőjének keresztény felelősségét, egyházhűségét, közösségi tudatát ébresztik fel és erősítik meg. A kommúniós egyháznak állandósuló "zsinati folyamatban" kell élnie. A zsinati határozatok komoly belső reformokat indíthatnak el. De talán még a határozatoknál is fontosabb az egyházban való együvé tartozás eleven és folytonos tudata. Mindez ma elképzelhetetlen papok és világi hívek együttműködése nélkül. E tágabb együttműködés hátterében viszont a közösségek vezetésének szolgálatára szegődött papok kommúniója húzódik meg.

4. Nemcsak Jézus sürgette a megtérést az Isten Országának eljöttére hivatkozva. A köztünk levő Isten Országa folytonos megtérést kíván mindnyájunktól. A múlt sebei csak akkor gyógyulhatnak be, ha a kölcsönös kiengesztelődés útjára lépnek mindazok, akiket nézeteltérések, eltérő módszerek elválasztottak egymástól. A krisztusi kiengesztelődés nem jelenti a jó és a rossz közti különbség elmosását – a bűn nagysága éppen az irgalomban mutatkozik meg leginkább. A papok nem teljesíthetik a kiengesztelődés szolgálatát, ha egymással nem tudnak kiengesztelődni.

5. Az egység eszményének elvi hangoztatása üres szólam marad annak tényleges gyakorlása nélkül. A közelmúlt főpásztori megnyilatkozásai megerősíthették azokat, akik a maguk szűkebb körében eddig is törekedtek a rendszeres együttlétre vagy leginkább a spontán találkozások tartalmasabbá tételére, tudatosabb megszervezésére. Hogyan és mikor lehetséges az elszórt, egymás létéről esetleg nem is tudó csoportok találkozása egymással? Hogyan és mikor lehetne egyházmegyei, esetleg országos szintre felemelni s ezzel is megerősíteni az együvé tartozás tudatát? A gyökerektől elindult kezdeményezés ereje éppen abban rejlik, hogy nem központi intézkedés hozta létre, nem csupán előírást, utasítást teljesítenek tehát azok, akik csatlakoznak hozzá. Kérdéseinket persze kételyek is követhetik: egy ilyen egységmozgalom nem osztja-e meg újra a papságot? Nem teszi-e még elhúzódóbbá a magányosakat? Mi a garanciája annak, hogy ezt a törekvést valóban az egység krisztusi szándéka indítja?

6. Fontos előrelépés lenne az egység útján, ha a különböző lelkiségek követői, mozgalmak, bázisközösségek képviselői közelebb juthatnának egymáshoz, egymás kölcsönös megismerése révén. Elfogadnák azt a tényt, hogy ugyanannak a Léleknek különböző adományai lehetnek, de megkeresnék a közös krisztusi alapot, amelyen minden kereszténynek lelkiségben azonosnak kell lennie. Ha egymás sajátos lelkiségét fölfedeznék, akkor bizonyosan gazdagodnának saját közösségükön belül is. Mivel pedig az egyház felelős vezetői a részegyházak élén álló püspökök, a mozgalmaknak nemcsak egymással kell szót érteniük, hanem a hierarchiával és a mozgalmakhoz nem csatlakozó lelkipásztorokkal is. Integrálódásuk persze hosszú és nehéz folyamat. Bizalmat, bátor kezdeményezést, nagylelkűséget, önmérsékletet, józanságot és igaz egyházhűséget kíván meg a mozgalmak tagjaitól, de a mozgalmakhoz nem tartozó papoktól és hívektől is.

7. A szervezetektől, hivatalos intézményektől sokan húzódoznak – az egyéni kezdeményezésnek inkább gátját, mint segítőjét látják bennük.

Mégis keresni kellene olyan rugalmas és a természetes növekedés lehetőségeit biztosító szervezeti formákat, amelyek valóban segíthetnék az alulról induló vállalkozásokat. Jó tudnunk azonban azt is, hogy a papi egység eszménye már a 17. században világszervezetet hozott létre: az Unio Apostolica szervezetét, Bertalan Holzhauser kezdeményezésére. Az Unio – szabályzata szerint – "azokat a papokat gyűjti össze, akik segíteni akarják egymás papi életét a lelkiségben és a lelkipásztorkodásban. Sajátos vonása a testvéri segítés: a papság ösztönzése az apostoli életre, a szent és nagylelkű életre". Az Unio Apostolica a világháborút megelőző időkben Magyarországon is működött – kérdés, nem érett-e meg az idő arra, hogy újra kovásza legyen a magyar papi egységnek is?

8. Már a Papi Lelkiség című kiadványsorozat külön rovatot szentelt a kispapegységnek. Amint az egyik cikkíró az 1942/43. 1. számában (16.o.) megállapítja: "Miért beszélünk kispapegységről? Mert nincs meg. Sem a szemináriumok között, sem egy szemináriumon belül." A fiatalosan gondolkodó hang ma is elgondolkoztathat: mennyire találó ez a megállapítás napjainkban is, amikor pedig a szemináriumok és a szeminaristák száma csak töredéke a világháború előttinek. Az összefogás tehát részben könnyebb, részben sokkal sürgetőbb volna.

A szemináriumi évek azért különösen fontosak a pap életében, mert legtöbbüknek szinte csak ebben az időben van lehetősége arra, hogy beletanuljon a tényleges közösségi életbe. Súlyos mulasztást követ el az a kispap, aki kihasználatlanul hagyja ezt a lehetőséget, s alig várja, hogy végre megkezdhesse önálló, szabad életét. Egy-egy szeminárium belső egységének elérése folytonos küzdelmet kíván növendékek és elöljárók részéről egyaránt. Állandó erőfeszítés ez, amely talán látványos és tartós sikerek nélkül is meghozza gyümölcsét.

Még nehezebb feladat a szemináriumok közti kapcsolatteremtés. Néhány éve az egykori katonatársak hajdani barátságaiból indultak el azok a találkozók, amelyek nemcsak a régi barátságok ápolására adtak lehetőséget, hanem a közös szellem, a lelkiség formálására is.

x x x

A nagy tervek persze nem sokat érnek gyakorlati megvalósítás nélkül.

Paskai László prímás-érsek 1987. szeptember 21-én kelt levelében közzétette azokat a konkrét felajánlásokat a papi egység szolgálatára, amelyeket mind több és több pap tesz magáévá: 1. Hetenként egyszer egy órás szentségimádást végeznek a magyar papi egységért. 2. Hetenként legalább egy paptestvérüket meglátogatják. 3. Kerülik azt, hogy paptestvéreikről rosszat mondjanak.

Aki beleépíti az életébe ezt a hármas célkitűzést, látni fogja, hogy nem keveset vállalt. Persze mindez csak egyéni elszánás. Az egyéni akaratoknak közös összefogássá, tényleges találkozókká kell erősödniük, hogy Jézus szándéka a magyar egyházban is megvalósuljon.

Cserháti Ferenc

ALAKULATOK SOKASÁGA A KÖZÖS VÁLLALKOZÁS EGYSÉGÉBEN

Hányszor elhangzott már, nemcsak világi, de egyházi körökben is a közismert régi igazság: egységben az erő! Ezt emlegették emberemlékezet óta a fővezéri sátrak, a királyi udvarok és a zsinati aulák megbeszélésein, de ugyanezt hangoztatják napjainkban is a klub- és tanácsgyűléseken, a szószéken... A cél mindig ugyanaz: egységre és összetartásra szólítani, s ugyanakkor rámutatni arra: a közösség rákfenéje az egyenetlenkedés.

A bölcs vezetők és követőik sohasem szűntek meg egységre szólítani közösségeiket. Mindig könyörtelenül ostorozták a széthúzást és kárhoztatták a pártoskodást; a közös célkitűzések sikeres kivitelezésének érdekében pedig óhajtották, kívánták és követelték az egységes és összetartó szellemet. Nem is kellett ahhoz feltétlenül isteni szó, hogy a történelem egy adott pillanatában három evangélista is világgá röpítse az egymással torzsalkodók keserű tapasztalatát és közhírré tegye: "Minden önmagával meghasonlott ország elnéptelenedik, minden önmagával meghasonlott város vagy ház elpusztul" (Mt 12,25; vö. Mk 3,24; Lk 11,17).

A törzsek, népek és nemzetek történelméből kezdettől fogva rájöhetett és okulhatott az emberiség, hogy az egyenetlenkedések és széthúzások pusztulásba sodorják nemcsak egy-egy Nabukadnezár erős és hatalmas birodalmát, de a családok, a városok és az országok (egyház-)közösségeit is. Lehetett Nabukadnezár megosztott birodalmát jelképező szobra bármennyire szép és hatalmas, az tönkrement, mert hiányzott belőle az egység (vö. Dán 2,41; 11,4). Az egyenetlenkedés, megosztottság és széthúzás olyan centrifugális erő, amely szétpattintja és szétzúzza még a legszilárdabb közösséget is.

1. Az egység Krisztus egyházának lényegi eleme

Krisztus Urunk megváltó művének folytatása érdekében olyan közösséget hozott létre, melynek lényegi eleme – és nemcsak tulajdonsága, amolyan ismertető jele – az egység. Akarata szerint az egyház lett azok közössége, akik a világban megdicsőült életének látható organizmusát képezik, életét élik, és az ő művét folytatják az idők végezetéig (vö. 1Kor 12,13).

Isten csak egy Krisztust küldött a világba, hogy általa kimutassa látható formában irántunk tanúsított szeretetét és üdvözítsen minket. Ő lett üdvösségünk szakramentuma, azaz üdvösségünk egyetlen igazi jele és eszköze, "az egyház pedig Krisztusban mintegy szakramentuma vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberiség egységének" (LG 1,1). Így Krisztus Urunk egyházának egysége Üdvözítőnk egyetlen valóságából fakad, hiszen anélkül, hogy az egyházat azonosítanánk

Vele, annak szociális szerkezete révén Őt jelenítjük meg a világban. Ezért az egyház egysége konkrét valóság még akkor is, ha látható és elfogadható jelének minél tökéletesebb kimunkálása sürgető és komoly feladat.

2. Krisztus egyháza egyetlen valóság

Az Úr Jézus egyetlen és egységes egyházat indított útnak (LG 1,5) és azt akarta, hogy az mindörökké egy és egységes maradjon. Közvetlen halála előtt mondott főpapi imája egyben végrendelet: "Legyetek mindnyájan egy" (Jn 17,21). Ugyanakkor rámutat arra is, hogy ez az egység mélyen benne gyökerezik az egyház titkában. Hitvallásunkból következik: "nekünk... egy az Istenünk: az Atya" (1Kor 8,6), "s egy a közvetítő Isten és ember között: az ember Krisztus Jézus" (1Tim 2,5), "az ő révén van... szabad utunk az egy Lélekben az Atyához" (Ef 2,18). Ezért Jézus egyházára vonatkozó utolsó akarata sem lehetett más: "Amint te, Atyám bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem. Megosztottam velük a dicsőséget, amelyben részesítettél, hogy egy legyenek, amint mi egy vagyunk: én bennük, te bennem, hogy így ők is teljesen egy legyenek" (Jn 17,21-23).

Nem arról van itt szó, hogy örökségét nekünk kell eggyé kovácsolni, az idők folyamán nekünk kell lassan összekapargatni a gyöngyszemeket és nekünk kell kincsesládába gyűjteni az aranyérméket. Ez a kincs Jézusban már megjelent közöttünk, a pünkösdi Lélek fuvallata pedig lerántotta róla a leplet és feltárta az egyház Isten-teremtette egy és egységes valóságát.

3. Az egység ellentmondásai Krisztus egyházának alakulataiban

Ugyanakkor napvilágra kerültek az egység ellentmondásai is. Az első pünkösd napján az egység nyelvét a résztvevők mind megértették, de továbbra is anyanyelvüket beszélték (ApCsel 2, 1-12). Eddig még nem is volt semmi baj. Az csak akkor kezdődött, amikor mindenki saját nyelvét akarta a másikkal szemben érvényesíteni és a hívek megfeledkeztek egyetértésük egyetlen igazi alapjáról: a közösségüket megteremtő és éltető Lélekről, és a Tőle ajándékba kapott, mindenki által érthető egységes nyelvezetről: a szeretetről.

Az egyházban kezdettől fogva voltak széthúzó tényezők és törekvések. Aztán jöttek a péteri és páli közösségek. Később megjelentek a nyugatiak és keletiek, (katolikusok és ortodoxok), protestánsok és egyebek. Mindez ellene mond Isten akaratának, Jézus Krisztusnak és az egyház lényegi valóságának.

Ez az ellentmondás csak úgy szüntethető meg, ha az egyház, egyházak, egyházi közösségek, valamennyien Krisztus egyetlen egyházának alakulatai a világban, tagjaikkal együtt azon fáradoznak, hogy minél tökéletesebben és ezáltal elfogadhatóbban kialakítsák azt a látható közösséget, amely Krisztusban mintegy szakramentuma vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberiség egységének (LG 1,1). Az

igazi ökumenizmus nem az uniformizmusban, egymás felfalásában és bekebelezésében rejlik, hanem Krisztus közösségének hűséges éa maradéktalan megvalósításában.

4. Az egyház mindig faladatának tekintette egysége megőrzését

Az Efezusiaknak írt levél nemcsak az egyház egységének gyökereire hívja fel a figyelmet, de annak szolgálatára is szólít. Az egyház egysége a Szentháromság egy Isten titkából eredő adomány, de ugyanakkor állandó feladat, megvalósítandó cél is: "Kérlek benneteket" – írja Pál –..., hogy éljetek méltón ahhoz a hivatáshoz, amelyet kaptatok, teljes alázatban, szelídségben és türelemben. Viseljétek el egymást szeretettel. Törekedjetek rá, hogy a béke kötelékével fenntartsátok a lelki egységet. Egy a Test és egy a Lélek, mint ahogy hivatástok is egy reményre szól. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten, mindnyájunk Atyja, aki mindennek fölötte áll, mindent áthat és mindenben benne van" (Ef 4,1-6).

5. A Katolikus Egyházban áll fenn

Egyházunk, még ha nagyon is elmarad hivatása teljesítésétől, a sok ránc és szeplő ellenére is Krisztus Urunk üdvözítő jelévé és eszközévé vált a világban. Krisztusnak egyetlen egyháza "ebben a világban mint alkotmányos és rendezett társaság, a katolikus egyházban áll fenn, vagyis a Péter utóda meg a vele közösségben élő püspökök által kormányozott egyházban, bár szervezetén kívül is megtalálható a megszentelődés sok eszköze és sok igazság; ezek, mint Krisztus egyházának tulajdonát képező adományok, a katolikus egység ösztönzői" (Lg 1,8).

Még a II. Vatikáni Zsinat utolsó napjaiban is heves vita folyt az előbbi idézet forradalmi jellegű tanításának kulcsfontosságú igéjéről: "subsistit" vagy "est"? Sok zsinati atya ragaszkodott az "ecclesia Christi est ecclesia Catholica" megfogalmazáshoz. Eszerint Krisztus egyháza csak a Katolikus Egyház. Az atyák többsége azonban ezzel a megfogalmazással sehogyan sem tudott megbékélni. Végül is a többség szavazata alapján az egyházról szóló konstitúció szövegébe az "ecclesia Christi subsistit in ecclesia Catholica" kifejezés került. Eszerint Krisztus egyháza a Katolikus Egyházban áll fenn. E kijelentés óriási horderejű és beláthatatlan következményeire az első szakmagyarázatok rögtön és nyomatékosan rá is mutattak. De nemcsak a szakmagyarázatok ismerték fel e döntő jelentőségű megfogalmazás beláthatatlan horderejét, hanem maguk a zsinati atyák is, amikor még a zsinat alatt hozzászólásaikban vagy magukban a dokumentumokban arról tanúskodtak: helytelen lenne azt képzelni, hogy Krisztus egyháza csak a Katolikus Egyház és az csak ebben valósulhat meg. Az említett hozzászólásokból az is kitűnik, hogy Krisztus egyháza sok formában jelentkezhet – használjuk a zsinati kifejezést: valósulhat meg, állhat fenn. Ennek következtében már a zsinaton szó volt egyházról, egyházakról, egyházi közösségekről (Lg 2,1), az egyház fennállásáról a részegyházakban

(ecclesia particularis; Lg 2,13), – és ezek ráadásul még az egész egyház struktúráját is megvalósítják, – szintúgy helyi egyházakról (de singulis etiam ecclesiis; Lg 2,13) valamint a szentmisére összegyűlt hívek közösségében megvalósuló egyházról (Lg 2,11; vö. Cserháti, F., Eingliederung in die Kirche..., Peter Lang, Frankfurt am Main usw. 1984,236.).

E megnevezések mögött ma már ekkleziológiai tények állnak. Felvillantásuk rá szeretett volna mutatni arra, hogy az egyház összetett intézmény (uo.,66), megjelenési formája pedig nagyon is különböző lehet. Tény, amelyből gyakorlati pasztorációnkban új követelmények adódnak.

A lelkipásztorok nagy része őszinte odaadással fáradozik Krisztus egyházának építésén. Fennáll azonban a veszély, hogy több zsinati atyához hasonlóan ők is egyenlőségjelet tesznek Krisztus egyháza és a katolikus egyház közé. Ma ebből sok nehézség származik. A felnőtt hívek csak kevés megértést tanúsítanak az olyan egyház építése iránt, amely minden áron egy bizonyos fajta és uniformista (római) egyház lemásolását tekinti küldetése fő céljának. El kell ismernünk, hogy ilyen irányú törekvéseknek hosszú időn át meghatározó jellegük volt az egyházban. Az sem kerülheti el figyelmünket, hogy korunk számos, egyházra vonatkozó kritikája kevésbé illeti Krisztus egyházát; sokkal inkább valamely kor kialakult egyházának formáját. Híveink messzemenő megértést tanúsítanak viszont egy olyan egyház kialakítása iránt, amelynek középpontjában a tiszta krisztusi Szellem – Krisztus Lelke – áll, és amely mentes minden meghatározó idegen beütéstől. Közösségeink, olykor hierarchikus irányítás mellett, máskor anélkül, megpróbálják Krisztus művét látható jelbe foglalni, igyekeznek az üdvösség eszközévé, egyházzá válni. Ennek formája azonban nem lesz mindig azonos. Lesznek római, esztergomi és müncheni egyházak. De mind Rómában, mind Esztergomban és mind Münchenben ugyanazt a művet törekszenek formába önteni, megvalósítani, amelyet Krisztus Urunk Péterre, az egész apostoli kollégiumra – természetesen Pétert is beleértve – és ennek utódjára bízott. Félreértés ne essék: amikor e tényeket ilyen módon elemezzük, a római pápával Krisztus egyházának építésében egy zászló alatt küzdünk.

Krisztus egyházának azonban nem feltétlenül szükséges megmerevítő és mozgásgátló római zubbonyba bújni. Ennek az egyháznak is van struktúrája, konkrét megjelenési formája, és ez állandó fejlődésben, megvalósulásban és dinamizmusban található. Krisztus egyháza ugyanis nem elvont idea, ideológia, még csak nem is valamilyen filozófia, hanem látható, érezhető, tapasztalható jele és eszköze a krisztusi üdvösségnek: az Isten és emberek közötti közösségnek, Jézus Krisztushoz hasonlóan ennek a kommúniónak jele és eszköze, üdvösséghozó szentsége.

6. Embrionális egyházak

Ilyen értelemben korunk egyházának sajátos tünetei, az egyre inkább elszaporodó egyházi közösségek, feltétlenül egyházi alakulatok, sőt egyházközösségek, ha dinamizmusuk a nagy egység felé tart. A kis egyházi

csoportokban az egyházközség jelenik meg (jel és eszköz), a püspökökkel együtt a részegyházakat képezik, s mind együtt a világegyházat. Ebből következik, hogy bárminemű kis közösségi csoportosulás, amely közelebb visz Istenhez és emberhez, Isten üdvözítő akaratának, az egységnek jele és eszköze, megjeleníti Krisztus egyházát és feltétlenül létjogosultsággal rendelkezik.

Az egyház megvalósulásáról szóló zsinati tanítás felkínál tehát egy olyan elméleti, dogmatikai lehetőséget, amely még jó 20 évvel a II. Vatikáni Zsinat után is, gyakorlati, pasztorális átültetésre várakozik. Úgy néz ki, hogy a "tömegegyház" gondolata ma is kísért még bennünket. Pasztorációnk többfelé még mindig abban merül ki, hogy a vasárnapi szentmisére minél több embert összetoborozzunk, mert csak így vesszük biztosra, hogy helyi egyházakról beszélhetünk, még akkor is, ha bár tömegesen megjelenítjük Istenhez fűződő közösségünket, de elhanyagoljuk az egymás közötti egység ápolását. Különösen a nagyvárosokban tapasztalható ilyen irányú elidegenedés. Az emberek éveken keresztül egymás mellett ülnek a padokban a szentmisén, talán még együtt is járulnak az Úr vendéglátó asztalához, de egymást mégsem ismerik, egymáshoz semmi közük. Egyházközségeink sok helyütt gyors segélyszolgálatra beállított lelki töltőállomásokká váltak, ahol a hívek gyorsan elvégeztethetik a szükséges lelki javításokat, futtában tankolhatnak és máris továbbállhatnak. Ez lenne Isten szándéka közösségével – az ekkleziával? Megfigyelhető, hogy a világ azon tájain, ahol az Isten üdvözítő szándékát, az Isten és embertestvér közötti közösséget, egységet megvalósítják, ott kevésbé érezhető az egyház elnéptelenedése. Viszont főleg az ipari nagyvárosokban, ahol az egyház hagyományosan és inkább csak vertikálisan az Istenhez fűződő közösséget szorgalmazza és elmulasztja horizontálisan az embertársak közötti egység tudatos gondozását, ott a szentmisén egyre inkább csak lézengenek az emberek. E hiányosság kiküszöbölésének érdekében a jövőben mindenképpen azon kell lennünk, hogy az emberek közötti szoros egység ápolása révén megteremtsük az Istennel való bensőséges kapcsolatot és közösséget. Ebben nagy szerepet játszhatnak a legkülönfélébb vallásbaráti, érdek- és célcsoportok, amelyek beállítottságuknál fogva eszközei és jelei lehetnek Isten üdvözítő szándékának: az üdvösségnek (sacramentum et res).

7. Elsősorban mind keresztények, s csak aztán papok és világiak

Jézus Krisztus üdvözítő művének továbbvivői, folytatói, megjelenítői és művelői a világban elsősorban nem egyének, hanem közösségek, gyülekezetek, egyházak. Isten nem egy embert hívott Szent Fia üdvözítő művének szolgálatára, hanem egy egész emberi közösséget, amely nem származás, körülmetélés, vagy más kultikus előírás és törvény betartása révén válik egy néppé, hanem a Jézus Krisztusba vetett hit által. Isten a pogányok soraiból népet toborzott magának (ApCsel 15,14), amelyben nincsenek többé szentek és nem szentek, "hieros" és "laikos", felszenteltek és világiak, mert Jézus Krisztusban mindnyájan megszentelődtek.

Peter Neuner müncheni teológiai professzor legújabb kutatásai rámutatnak arra, hogy az újszövetségi Szentírásban a "laos" görög kifejezés csak igen kevés helyen vonatkozik a keresztények közösségére. Itt a szó legtöbbször a tudatlan tömeget jelenti. Éppen ezért a Szentírás csak óvatosan használja egyházi vonatkozásban. De ahol az Újszövetségben a "laos" kifejezés mégis az egyházi közösségre vonatkozik, ott mindig a krisztushívők összességét jelenti, papokra és világiakra vonatkozó ellentétes megkülönböztetés nélkül. Itt a "laos"vagy magyaros használatban "a laikusok", álljon ez bármennyire is közel a "laikos" görög melléknévhez, mindig a keresztények legmegtisztelőbb címe, megszólítása: "ők a nép", "a laos", a keresztények, a krisztushívők, laikusok és klerikusok, hívek, papok, püspökök és diakónusok mind együtt, mint ahogyan ez Szent Péter első leveléből kétségtelenül kitűnik: "Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép vagytok... (1Pt 2,9). Itt a nép a papság, és a papság képezi a népet (Peter Neuner, Der Laie und das Gottes Volk, Frankfurt am Main, Knecht 1988, 25-34, főleg 28-30 és 33-34).

A Szentírás ekkleziológiai szóhasználatában a "laikus" kifejezés a hívők (laos) és a nem hívők (ethnos) megkülönböztetésére szolgál, de sohasem az egyház közösségén belül létező kasztok, rendek és állapotok megnevezésére. Éppen ezért a mai értelemben vett klerikus és laikus szóhasználat alátámasztására alig található elfogadható biblikus magyarázat.

A krisztushívők kiválasztottsága azonban még nem jelenti azt, hogy mind egyformák és egyforma feladatokkal, adományokkal és hivatalokkal rendelkeznek az egyházban. Mindannyian krisztushívők, de nem azonosak, még ha egyenértékűek is. Szent Pál szóhasználatával élve: egy a test, de tagjai különböző és nélkülözhetetlen funkciók betöltésére hivatottak az egy test szolgálatában (1Kor 12,14-25). A különböző hivatalok képviselőinek számára – apostolok, diakónusok, presbiterek egyik oldalon, és a nem hivatalviselők megkülönböztetésére a másik oldalon – az Újszövetségben még nem alakultak ki gyűjtőfogalmak, de mindannyian keresztény küldetésük tudatában éltek, apostoli küldetésük kibontakoztatásán fáradoztak, papok és hívők egyaránt lelkészkedtek: "Mi nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istentől eredő Lelket, hogy megismerjük, amit az Isten a kegyelemben ajándékozott nekünk. Erről beszélünk is, de nem az emberi bölcsesség tanította szavakkal, hanem ahogyan a Lélek tanít, lelki embernek lelkieket nyújtva" (1Kor 2,12-13).

Az első keresztény közösségekben a papok és hívek elsősorban krisztushívők. Szoros egységet alkotnak, mert mindannyian szívükön viselik Krisztus ügyét, apostolkodnak és lelkészkednek a nekik megfelelő módon a közösség javára, ezért egységet is alkottak: "A Krisztussal való közösség magába foglalja a keresztények egységét, és ez a természetes és történelmi válaszfalak egyfajta megszűnését jelenti" (J. Ratzinger, Die christliche Brüderlichkeit, München 1960, 78).

8. Egységes apostoli küldetés

Az első keresztények apostoli lelkületűek: nem mind klerikusok, de mind apostolok. Korukban még szorosan összefonódott "a tulajdonul kiválasztott nép" (1Pt 2,9), amelynek tagjai mindenféle lényegi és fokozati megkülönböztetés nélkül egyformán felelősséget éreztek Krisztus ügyének szolgálatában. Ők talán alig érthették volna meg a II. Vatikáni Zsinat papokra és laikusokra vonatkozó határozott intézkedését: "licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem tamen ordinantur" – egymáshoz vannak rendelve, jóllehet a lényegben különböznek egymástól, és nemcsak fokozatban (LG 10).

Ez a már korábban kialakult szemlélet is segíthette, hogy sok krisztushívő az utóbbi időkben nem tekintette szívügyének krisztusi küldetését. Úgy tűnhetett nekik, hogy Isten országának építését a földön magára vállalta az egyházban egy egyre inkább önállósuló réteg, egy rend, a szolgáló papság. Ki juthatott még mellettük szóhoz? A plebssé degradált tömeg nem érezhette-e méltán, hogy ezentúl már csak amazok fullajtára lehet? Mi lett a közös "királyi papságból"? Történelmi koroknak megfelelő kasztrendszer? Pedig Isten azért állította meghívott követeit, képviselőit – nem a nép választotta őket – egyháza közösségébe, hogy ott az egység biztosítékai legyenek, amikor mindannyian a krisztusi művek szolgálatában tevékenykednek: a plébános a hitközségben, a püspök az egyházmegyében, a pápa a keresztény világban és nemcsak a katolikus egyházban.

Az egyházban a krisztushívők nem állhatnak szemben a hierarchiával, hiszen a hierarchia tagjai is elsősorban krisztushívők, akiknek feladata a nép szolgálata és nem a rendekre tagozódás. A krisztushívők nem a papok fullajtárjai, nem a papoknak dolgoznak, hanem Krisztusnak, akinek szőlőjében a többiekkel együtt a pap is csak munkás. Nem hiába beszél a zsinat "az egyháznak és minden tagjának apostolkodásáról", kitüntetvén őket az "igazi apostol" címmel (AA 2,6).

9. Együttes felelősség az egyház küldetésének teljesítésében

A keresztény ember Krisztustól nyeri hivatását. A keresztség és bérmálás szentsége révén az Ő küldetésében részesül és az egyházban az Ő szolgálatára vállalkozik. Ezért feladata, hogy minden körülmények között készen álljon Ura hívó szavára. A Szentírásra és az egyházi megnyilatkozásokra kell irányítania figyelmét. Ezek tükrében szüntelenül felül kell vizsgálnia gondolkodásmódját, tetteit és tevékenységét, hogy aztán Istentől nyert képességeit latba vetve a közösség javát szolgálhassa (vö. 1Kor 12,7). A keresztény hivatás komolyan vevése az alapja az egyház belső egységéről szóló minden tárgyalásnak.

Az NSZK püspöki szinódusának dokumentumai különösképpen is kiemelik a világiak szerepével kapcsolatosan, hogy addig semmiképpen sem beszélhetünk közös és egységes felelősségvállalásról az egyházban, amíg

minden krisztushívőben ki nem alkult az éber készenlét Isten hívó szavának követésére. A Krisztus ügyéért vállalt közös felelősség nélkül napjainkban az egyház belső egysége alig szavatolható. A pluralista demokratikus gondolkodásmód korunkban az egyházban is egyre inkább érezteti hatását. Fennáll a veszély, hogy a sokszínűség leple alatt szakadások keletkeznek. Egyházi kommúnió viszont egység nélkül ellentmondás, csak apokrif- vagy pszeudokommúnió lehet. A széthúzás ellenszere az egyházban a Krisztus ügyéért érzett közös felelősség, amelyre a tagok közötti állandó és őszinte kommunikáció szolgáltat lehetőséget. Ez a gondolat az egyház élő szervezetként való felfogásának nagyon is megfelel. Hiszen amint az egy testnek sok a tagja és ezek mégis élő összeköttetésben állnak egymással, úgy a krisztushívők is Krisztus által szoros összeköttetésben állnak, még akkor is, ha egymástól függetlenül működnek. Az önálló szerep, beosztás és feladat még nem zárja ki az egységet, mert a különböző beosztású tagok mindig készek egymás meghallgatására, készek egymással beszélni, egymástól tanulni, és szüntelenül együttműködni. Ez a magatartás előbb-utóbb megteremti a társas munka (apostolkodás) feltételeit. Az ilyen közösségben, ha vannak is elkerülhetetlen konfliktusok, ezekre a kölcsönös bizalom és közös felelősségérzet mindenki számára elfogadható, tisztességes és udvarias megoldásokat sugall. Ezek szerint a közös felelősség a kooperatív tevékenységekben ölt konkrét formát.

10. Közös erőfeszítések az egység szolgálatában

A pluralizmus térhódítása a világban maga után vonta az egyház sokszínűsödését is. Az újkor kezdetén felbomlott a középkori egységes társadalmi rend, s ezzel egyidőben az egyház "uniszólójába" is eddig ismeretlen, olykor disszonáns és meglepő hangok vegyültek, – az egyház is pluralizálódott. A polgári élet morajlása felverte a templomok évszázados csendjét, egyéni lelkiismereti szabadságot, személyi méltóságot, szólásjogot, egyéni autonómiát, messzemenő demokráciát követelt az egyházi élet berkeiben is.

A II. Vatikáni Zsinat szembenézett az új idők követelményeivel. A szinodalitás, a szubsidiaritás, a kollegialitás és a kommúnió elvei alapján módot talált a pluralista gondolkodásmódhoz szokott mai ember igényeinek teljesítésére az egyházban, anélkül, hogy Isten autonómiáján és Birodalmának sajátos törvényszerűségein itt a Földön bárminő csorbát is ejtett volna. Néhány utalás: Életbe lépett a világ püspökeinek római szinódusa, megalakultak a püspöki konferenciák és papi szenátusok. Ugyanakkor helyet kaptak az egyházban a világiak legkülönfélébb képviseletei és tanácsai a pápai udvartól kezdve a helyi egyházközségi tanácsig. Valamennyinek közös célja az egyház küldetésének elősegítése, de ugyanakkor az egyház egységének megőrzése is a sokszínűség mellett vagy éppen ellenére a találkozások és párbeszédek révén.

De mit érnek az átfogó és kiváló testületek bázis nélkül? A bázis viszont a helyi egyházközség lehet, beleértve papot és világit egyaránt. Az egyházközség az igazi találkozások, párbeszédek és a társas apostolkodás

színhelye. Itt kell a krisztushívőknek egymást meglátni, egymással szót váltani és mindannyiuknak vállvetve dolgozni. Valóban csak a plébánián alakulhat ki igazi keresztény közösség, amelynek sokszínűsége ellenére is egy a szíve-lelke Krisztusban.

Ennek kiművelése elsősorban a plébánosra nehezedik. Az egyházközségben ő az egység jele: összetartó zárókő, az élő kövekből épült templom díszes boltívének közepén. Mit tehet az egység érdekében? Villantsunk fel pár ötletet.

Előszöris mindig és minden körülmények között munkálja tudatosan Krisztusra, mint szegletkőre alapozott, de mégis a széthullás állandó veszélyétől gyötört művét. Néhányan ezt úgy próbálják elérni, hogy közös vacsorát, olykor kirándulásokat szerveznek az egyháztanács tagjaival és a plébánián működő csoportok vezetőivel (üzemi kirándulás), vagy hétvégi konferenciára utaznak velük, amelyen aztán megtárgyalják az elmúlt év sikereit és kudarcait, s ugyanakkor új terveket szőnek a jövőt illetően.

A hétvégi lelkigyakorlat megszervezése (péntek estétől vasárnap estig) már komoly adottságokat igényel.

Különösen közkedveltek napjainkban az évente megrendezésre kerülő közös egyházközségi zarándoklatok és kirándulások. Eredményességük a közösség szempontjából nem lebecsülendő.

Ismerek nagyobb központban dolgozó plébánost, aki fizetett munkatársait minden héten megadott időben rendszeresen összegyűjti és kötetlen formában egy-két órát elkávézgat velük. Ilyenkor számukra még a munka sem lehet fontosabb az együttlétnél; tilos minden szakmai téma, és senki sem hiányozhat.

A közös rendezvények mint pl. az egyházközségi majális az adottságoknak megfelelő helyen, leginkább a templom vagy a plébánia udvarán, de a közeli réten vagy hegyen is, farsangi bál, kabaré est, karácsonyi ünnepség vagy passiójáték a plébánia színpadán vagy valamelyik kultúrhelyiségben ugyancsak egységet kovácsoló erőket mozgósítanak. Ilyenkor még a "távolállók" is eljönnek, és nem érzik idegeneknek magukat. Alkalom a találkozásra, egymás közelebbi megismerésére és a párbeszéd felvételére.

A szülői értekezletek az elsőáldozók és bérmálkozók szüleinek részvételével ugyancsak erősítik az összetartozás szellemét.

Ebben a vonatkozásban sem feledkezhetünk meg a plébániai értesítőről, körlevelekről, amelyet negyedévenként minden családhoz – mondjuk – fiataljainkkal eljuttatunk. Értesítőnk lehet pl. egy 12-16 DIN A 5-ös oldalból álló füzetecske. Külön világiakból álló szerkesztőbizottsággal rendelkezik, s legalább féléves programot közöl. A közösség eseményeiről tájékoztat, lelkipásztori célzattal, és még a "rázós" témáktól sem retten vissza.

A jól szervezett, különböző egyházi csoportokkal tevékenykedő egyházközségeket gyakran fenyegetik a kis csoportok szektás és különcködő törekvései. A tagok jól érzik magukat a saját kis egyházi csoportjaikban, de a nagy közösség, amelynek sejtjeit képezik, már kevésbé vagy alig érdekli

őket. Ilyenkor feltétlenül fel kell hívnunk figyelmüket arra, hogy létjogosultságuk csak a közösségben és a közösségért van. E tudat erősítésére szolgálnak a közös fellépések, pl. úrnapi körmeneten, egy-egy templomi ünnepségen, valamelyik évfordulón vagy más közös egyházközségi rendezvényen.

Az építkezések, javíttatások, akciók közösségteremtő ereje a legtöbb pap előtt tapasztalatból már ismert. Ezek révén legtöbbször talpra áll és megújul az egyházközség.

Saját lehetőségeiket a helyi plébánosok ismerik leginkább. Ők biztosan még számtalan új ötletet találnak a mi Urunk Jézus Krisztus akaratának – Benne hívők egységének megvalósítására.

Békés Gellért

IDŐSZERŰ ÖKUMENIKUS FELADATAINK

Hogyan szolgálhatjuk a keresztény egység ügyét?

Keresztény ember ma szinte ösztönszerű érdeklődéssel fordul minden olyan megnyilvánulás felé, ami Krisztus különböző hitvallású híveinek eredeti összetartozását tanúsítja, vagy a még teljesebb összetartozásunk érdekében történik. A legszembetűnőbb példája ennek az, hogy magát a pápát is jóleső érzéssel nézzük a televízióban, amikor apostoli útjain találkozik a különböző egyházak vezetőivel, és ezzel is egyengeti az egyetértés útját. Sajnos, a hívek, sőt a lelkipásztorok jó része minden érdeklődés ellenére sem tekinti magáénak az egység ügyét, legalábbis nem olyan mértékben, hogy tenne is érte valamit. Valószínűleg egyszerűen azért, mert nem tudják, hogy mit tegyenek, s miképpen kapcsolódjanak korunk e sürgető keresztény ügyének szolgálatába. Pedig az Unitatis redintegratio, a II. Vatikáni Zsinat határozata az ökumenizmusról világosan kifejti, hogy "az egység szorgalmazása az egész egyház gondja" (5. pont), – a híveké éppúgy, mint a pásztoroké vagy teológusoké, mert nemcsak szakismeretet kívánó teológiai vagy történelmi kérdésekről van itt szó, hanem olyan ügyről, amely a mindennapi keresztény élet, s következésképpen a lelkipásztori gond tartozéka. Ezért buzdít minden hívőt a Zsinat, hogy "ismerjék fel az idők jeleit, és szorgalmasan vegyék ki részüket az ökumenikus munkából" (4. pont).

A határozat második fejezetében részletesen szól az ökumenizmus gyakorlati feladatairól és annak a lelki magatartásnak s gondolkodásnak a kialakításáról, amit minden keresztény ember vállalni tud, s amit ma egyre növekvő számban vállal is. A következőkben ezekről lesz szó.

Bensőnkben meg kell újulnunk

A reformáció óta eltelt negyedfél évszázadban sajátos lelki és gondolkodásbeli magatartás alakult ki a különböző hitvallású keresztények közt. Ezt a magatartást nemcsak a különbségeket kiélező hitviták, hanem még mélyebben a lelki és kulturális adottságok, politikai téren pedig az ellentétes hatalmi érdekek formálták. A nép körében mindez káros előítéletek begyökerezésére és kölcsönös ellenszenv fokozatos növekedésére vezetett. Ezért a legfontosabb tennivaló, amit a keresztény egység munkálása mindegyikünktől megkíván, éppen ennek a lelki és gondolkodásbeli magatartásnak a megváltoztatása. Ahhoz, hogy a közismert kívánalom szerint "azt keressük, ami összeköt, s ne azt, ami szétválaszt", érzésvilágunkban és gondolkodásunkban kell megújulnunk.

Nincs magatartásbeli változás megfelelő önkritika nélkül. Az önkritika jelen esetben az egység ellen elkövetett bűnökre vonatkozik: a másik fél elfogult megítélésére, igazságtalan vádaskodásokra, lelki és fizikai erőszakoskodásra, sőt kegyetlen háborúskodásra. Mi, katolikusok, akárcsak mások, többnyire a másik fél ellenünk elkövetett bűneiről beszélünk, s ezek közt a legfőbbről: az egyház egységének megbontásáról. Törekvésünk, mint a többieknek, az önigazolás volt. A Zsinaton végre felcsendült az evangéliumi hang, amit bátor tett követett: az atyák az egész egyház nevében nyíltan elismerik, hogy valamennyien vétettünk az egyházi egység krisztusi szándéka ellen (vö. 3. pont). Ha őszintén keressük az egységet, nem akarhatjuk a másikra hárítani megosztottságunk felelősségét: nem bűnbakot keresünk, hanem az evangéliumi megbocsátás útjára lépünk. Ebben a szellemben "alázatosan könyörögve kérünk bocsánatot Istentől is, különvált testvéreinktől is – vallja a Zsinat –, viszont mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétettek (7. pont).

A bűnbánat és a megbocsátás magyar vonatkozásban is sürgető feladat. A távoli és (a jelenbe nyúló) közelmúltból mi is emlékezhetünk éppen elég olyan eseményre, ami okot ad a bocsánatkérésre és a megbocsátásra. S itt elsősorban nem a kiengesztelődés nyilvános aktusaira gondolok, hanem olyan hitoktatásra és olyan egyháztörténeti információkra, amelyek a tárgyi hűség mellett arra törekszenek, hogy a begyökerezett előítéleteket kigyomlálják, s a kölcsönös gyanakvástól és ellenszenvtől megszabadítsanak.

Ez a belső megváltozás azonban nemcsak bűnbánatot és megbocsátást követel, hanem azt kívánja, hogy a krisztusi metanoia értelmében meg is térjünk, és bensőnket az evangélium szellemében alakítsuk: "Belső megtérés nélkül nincs igazi ökumenizmus" – tanítja a Zsinat. "Ezért a komoly önmegtagadás, a szolgálathoz szükséges alázatosság és szelídség, valamint a mások iránt tanúsított testvéri nagylelkűség kegyelmét kell kérni a Szentlélektől." Maga az apostol is erre int: "... éljetek méltóan ahhoz a hivatáshoz, amit kaptatok. Viseljétek el egymást szeretettel. Törekedjetek arra, hogy a béke kötelékében fenntartsátok a lelki egységet". (Ef 4,1-3)

Magyarságtudatunkban is csak ez az elmélyültebb evangéliumi lelkiség alakíthatja ki azt a nyílt magatartást, ami egymás kölcsönös elfogadására, a közös imádság lelki találkozására és hitünkre vonatkozó felvilágosult párbeszédre segít.

Nyíltabb gondolkodásra kell törekednünk

A lelki indítóokok mellett nyilvánvalóan szükség van arra, hogy hitünk tanítása alapján is megértsük: a benső megváltozást és megújulást nemcsak spirituális okok, hanem az egyházról való helyes teológiai gondolkodás követeli. Erre a helyes gondolkodásra vezet a Zsinat egyháztana.

Az ellenreformáció korában kialakult egyháztan erősen hitvédő jellegű volt: a reformátorokkal szemben teológusaink az egyházat elsősorban hierarchikus szervezetű társadalmi intézménynek, sőt a felvilágosodás korában, akárcsak az államot, societas perfecta-nak tekintették. Ezt az intézményt, a római katolikus egyházat, XII. Pius pápa Mystici corporis kezdetű enciklikája (AAS 35/1943, 193-248) minden további pontosabb megkülönböztetés nélkül azonosította Krisztus titokzatos testével. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy aki nem tagja a katolikus egyházi szervezetnek, az csak szándék szerint (voto), s nem valóságban (re) tagja Krisztus egyházának. De felvetődött a kérdés, hogy a krisztusi üdvösség és az egyházhoz tartozás tekintetében mi a különbség egyfelől a Krisztusban hívő és megkeresztelt nem-katolikus ember, másfelől a Krisztusban kifejezetten nem hívő, de lelkiismerete szavát követő más vallásos ember között. Aki ugyanis, lelkiismerete szavát követve, az üdvösség útján jár, az valamiképpen az egyházhoz, a krisztusi üdvösség rendjéhez tartozik, mert ez az üdvösség Isten akarata szerint való rendje. Ámde nyilván másképp tartozik Krisztushoz az, aki kifejezetten hisz benne, sőt meg is van keresztelve, s másként az, aki mindezen kívül él.

Ezt a problémát úgy oldotta meg a Zsinat, hogy módosította a fenti ellenreformációs tanítást. Eszerint Krisztus egyháza "ebben a világban mint alkotmányos és rendezett társaság, a katolikus egyházban áll fenn, ... bár szervezetén kívül is megtalálható a megszentelődés sok eszköze és sok igazság" (Lumen Gentium, 8. pont). Az egyházról szóló dogmatikai konstitúciónak ezzel a tanításával a Zsinat elismeri, hogy a krisztusi hit igazságai és a megszentelődés eszközei, mégha különféle mértékben is, más egyházi szervezetben is megtalálhatók. Lényegében ez annyit jelent, hogy aki hisz Krisztusban és meg van keresztelve, bár nem katolikus, az nemcsak szándéka szerint, hanem valóságban tagja Krisztus egyházának. Az egyháztagság nyilván közösséget jelent Krisztussal. Ez a közösség viszont lehet teljes, vagy kevésbé teljes, amennyiben a hívő teljes vagy kevésbé teljes mértékben él azokkal az egyházi "eszközökkel", a szentségekkel és főként az eukarisztiával, amelyeket maga Krisztus adott egyházának; továbbá, amennyiben elfogadja az apostoli utódlás nyomán kialakult egyházi szervezetet.

Végeredményben ami közös, főleg a Krisztus-hit és a keresztség, s ezek lelki hatása, az üdvözítő kegyelem, az már bizonyos közösséget teremt a katolikus egyház és a többi egyház hívei között. "Akik hitből megigazultak a keresztségben, máris beiktatódnak Krisztus testébe – mondja a határozat. Jogosan díszíti őket a 'keresztény' megjelölés, a katolikus egyház gyermekei pedig méltán ismerik őket testvéreiknek az Úrban" (3. pont). Sőt ez a közösség nem korlátozódik személyekre, hanem maguk az egyházak közt is fennáll, mert "Krisztus Lelke nem vonakodik felhasználni őket az üdvösség eszközéül" (uo.). Nos, ez a személyi és egyházi téren fennálló valóságos, még ha nem is teljes közösség az egyháztani alapja annak, hogy a nem katolikus kereszténynyekhez való viszonyunkat átértékeljük és gyökeresen megváltoztassuk.

Jobban meg kell ismernünk egymást

A nyílt belső magatartás szükséges ahhoz, hogy megértsük egymást, de a megértés e belső készsége mellett pozitív ismeretet is igényel. Ignoti nulla cupido: aki nem ismer valamit, abban érdeklődés sincs az ismeretlen iránt. S még rosszabb, ha ismerete téves. Ezért buzdítja a Zsinat a tanulmányaikban felkészült katolikusokat, hogy törekedjenek jobban megismerni "testvéreik sajátos tanítását és történetét, lelkiségét és istentiszteletét, vallásuk lélektanát és kultúrájukat" (9. pont). Különösen áll ez a vegyes házasságban élőkre, hiszen vallási szemléletének és érzésvilágának ismerete nélkül aligha lehet személyesen megérteni egy élettársat. Megértés nélkül pedig hogyan lehetne megvalósítani művelt emberek közt az életközösséget?

S itt érkezünk el az ökumenikus dialógusról szóló zsinati tanításhoz. Már 1949-ben, az akkori Szent Officium Ecclesia catholica kezdetű rendelkezésében megengedte, hogy katolikusok nem katolikusokkal egyenrangú félként – par cum pari – részt vegyenek ún. "vegyes" konferenciákon, ami előzőleg tilos volt. A Zsinat kifejezetten egyetért ezzel az elvvel, de mint a fenti rendelkezés is, megkívánja, hogy szakemberek legyenek a megbeszélések résztvevői, és hogy katolikus részről ne hiányozzék a püspöki ellenőrzés. Az ilyen jellegű megbeszélések teszik lehetővé egymás gondolkodásának és tanításának elfogulatlan megértését. Hitünk értelmes megvallása vonalán nincs is más mód közelednünk egymáshoz. Ennek a közeledésnek példája a keresztségről, az eukarisztiáról és a papi szolgálatról szóló ún. limai ökumenikus dokumentum, amelynek magyar visszhangjáról a Vigilia ez év júliusi számában írtam.

Szakemberek nem hullanak az égből. De a Zsinat nemcsak szakemberek, hanem minden lelkipásztor megfelelő kiképzését sürgeti, "hogy olyan teológiai anyagot sajátítsanak el, amely egészen így (a dialógus szellemében) van kidolgozva, nem pedig hitvitázó modorban, főleg amikor különvált testvéreinknek a katolikus egyházhoz való viszonyáról van szó" (10. pont).

Nyilván a teológiai tanárok feladata, hogy ebben a szellemben fejtsék ki a katolikus tanítást. A Zsinat kereken elutasít mindenfajta "hamis irenizmust", amely "a mindenáron való békülékenység" érdekében feláldozná a hiteles katolikus tanítást. Hűségeseknek kell lennünk a katolikus igazsághoz, "de oly módon és olyan fogalmazásban, hogy jól megérthessék különvált testvéreink is". Ezért amikor igazságszeretetre, jóindulatra és alázatosságra buzdítja a Zsinat a hittudomány szakembereit, határozottan felhívja figyelmüket arra, amit a hitigazságok rangsorának nevez: "A tanítások egybevetésekor ne feledjék, hogy a katolikus tanításhoz tartozó igazságoknak hierarchiájuk, vagyis rangsoruk van, mert más-másképpen kapcsolódnak a keresztény hit alapjához. Így egyengetjük útját a testvéri vetélkedésnek, amely serkenteni fog mindenkit, hogy egyre mélyebben megismerje és egyre világosabban feltárja Krisztus felfoghatatlan gazdagságát" (11. pont).

Együtt kell imádkoznunk

Benső megváltozásunk és egymás elfogulatlan megismerése készít elő arra, hogy közösen tudjunk imádkozni. Ezt a közös imádkozást a Zsinat az ökumenizmus szívének, lelki ökumenizmusnak nevezi. Ne csak külön-külön imádkozzunk az egyház egységéért, amit különben mi, katolikusok minden szentmisében megteszünk, hanem ökumenikus összejöveteleken különvált testvéreinkkel együtt is. "Az ilyen közös imádkozás – mondja a határozat – valóban igen hatékony eszköz az egység kegyelmének elnyerésére, s egyúttal találó módon jelzi, hogy még van olyan kötelék, amely összekapcsolja a katolikusokat különvált testvéreikkel: 'Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok köztük" (Mt 18,20).

Az egységre törekvés útján már annyira jutottunk, hogy az ilyen közös ima közös istentiszteletben is kibontakozhat. Habár az eukarisztia közös ünneplése még nem lehetséges, hiszen ez, mint az egyházi egység jele azt fejezné ki, hogy a hitbeli egység már helyreállt. A Szentírás közös olvasása, hívő magyarázata és elmélkedő befogadása, az Úr imádsága és a közös hitvallás, egyszóval az Ige szolgálata viszont hatékonyan közvetítheti az egységre indító isteni kegyelmet. Az ilyen közös istentisztelet ma már szinte általános szokássá vált, főleg januárban, az egység ügyének szentelt imahéten. A Szentszék Egységtitkársága a genfi Ökumenikus Tanáccsal együttműködve minden évben közös istentiszteleti programot állít össze erre az alkalomra.

Közösen kell tanúságot tennünk az evangéliumról

A keresztény egység keresése nem öncélú egyházi törekvés. Végső célja nem az egyházi közösség önérdeke, annak gettószerű megerősítése, hanem az egyház krisztusi küldetése, hogy hirdesse és valóra váltsa az emberiség életében az isteni üdvösség evangéliumát. Jézus maga azért könyörög az

Atyához az utolsó vacsorán, hogy övéi "mindnyájan egy legyenek", hogy "elhiggye a világ" az ő embert üdvözítő isteni küldetését. Ezért buzdít a Zsinat, kivétel és megkülönböztetés nélkül minden keresztényt, hogy "kölcsönösen megbecsülve egymást, közös erőfeszítéssel tegyenek tanúságot reményükről": Isten országának végső beteljesedéséről, aminek az emberiség találkozása a krisztusi hitben és szeretetben már evilági előképe és mintegy első megnyilvánulása volna.

A Zsinat jól tudja, hogy Isten országát ebben a világban kell előkészítenie az egyháznak. Manapság társadalmi téren széleskörű együttműködés van kialakulóban a népek között, s a keresztényeknek sajátos a hivatásuk ebben az alakuló világban, mert társadalmi szolgálatukkal még hatékonyabban tudnak tanúságot tenni Jézus igazáról, aki nem azért jött, hogy kiszolgálják, hanem, hogy ő szolgáljon és váltságul odaadja életét sokakért (vö. Mt 20,28). Ebben az értelemben tanítja a Zsinat: "Az együttműködés már több nemzet körében megvalósult, de egyre tökéletesebbnek kell lennie; főleg azokon a vidékeken, ahol most bontakozik a társadalmi vagy technikai fejlődés. A keresztények működjenek együtt az emberi személy méltóságának kellő megbecsülésében, a béke előmozdításában, az evangélium társadalmi alkalmazásában, és keresztény szellemben vigyék előbbre a tudományt meg a művészetet. Orvosolják együttesen minden lehető eszközzel korunk nyomorúságait: az éhinséget és egyéb csapásokat; az írástudatlanságot és a nyomort; a lakásinséget és a javak méltánytalan megoszlását. Az ilyen összefogás közben minden krisztushívő könnyűszerrel megtanulhatja, hogyan lehet egymást jobban megismerni, többre becsülni: így készül a keresztény egység útja" (12. pont).

* * *

Mindehhez csak annyit fűzök hozzá, hogy a Szentszék Egységtitkársága készíti az Ökumenikus Direktorium új kiadását, s ez gyakorlati eligazítást ad a további együttműködés terén.

Teleki Béla

A PÁTER

"Mindent előkészített: ruháját; lediktálta azok címeit, akiket majd értesíteni kell. Három nappal halála előtt egy megváltós nővér érkezett Sopronból, aki felváltott. Elbúcsúztam a Pátertől. Letérdeltem, megcsókoltam a kezét. Szerettem volna még itt maradni, mondtam. Mindkét kezét a fejemre tette: Kedves nővér, teljes szívemből megáldom magát, és az égben imád-

kozom magáért! – Aztán utódomnak ezt mondta: Tudja, ez a nővér hét hónapig itt volt mellettem, és soha egy félnapi szabadsága nem volt. Ezt köszönöm. – Sírva hagytam ott, mert szerettem és tudtam, hogy milyen nagy beteg. Azért küldték haza a börtönből is, hogy ne ott haljon meg" – írja Bertina nővér.

Nem volt nehéz sejteni a halálát. 1957 november első napjaiban haldoklási rohamok gyötörték. Órákon át agonizált. Ilyenkor 40-50-szer is ismételgette Jézus nevét. Hatodikán már 6 órakor elhozta ápolónővére az eukarisztiát. Egy óra ima. Hétkor megszólalt: "Kedves nővér, hozzon ceruzát és papírt, diktálni akarok!" Az első mondat után hosszú szünet. Húsz-harminc percig csak zihál. A szavak akadoznak ... Újra szól: "Mindenben érvényesüljön a kegyelem!" Kezébe veszi a ceruzát, elkéri az írást..., írásjeleket javít... Pontosan 9 órakor kiesik kezéből a ceruza. Egy-két perc, és szíve megállt. Így ért véget Hunya Dániel SJ szenvedéssel és kemény munkával teli élete, amelyből 21 évet mint spirituális működött. Előfutára és prófétája ez "a Páter" a II. Vatikáni Zsinat szellemének, s fénylő alakja a papi egység megvalósításának.

1.Hogyan kezdődött?

1900. április 29-én született Endrődön. Bátyja kijelentése szerint édesanyjuk különösen szerette Dánielt, nehezen tudott tehát belenyugodni, amikor 1919 novemberében elhagyta a megszállás alatt levő Endrődöt, hogy Ausztriában a Jézus Társaságának legyen a tagja. Apja kifejezetten ellenezte döntését, mindaddig, míg Dániel határozottan elébe nem állt: "Bármilyen pályára megyek, amit édesapám kíván, de kijelentem, hogy boldog csak akkor leszek, ha jezsuita lehetek."

November 20-án tehát megkezdhette hétéves noviciátusát Feldkirchben. A lélek fűtötte, hevítette. – Mit hordott magában? Halványan jelzik följegyzései. Ragadjunk ki néhány sort.

"Mindennap, minden órában, minden tettben a legnagyobbat, a legnemesebbet akarom és adom Jézusnak, az én Uramnak, Királyomnak!"

"Az életszentség harcát meg kell harcolnom; a tökéletesség magas sziklavárát el kell foglalnom, éspedig nem pálmáért, nem koronáért, nem címért, nem magamért, hanem az én Uram, Királyom, Jézus Krisztus nagyobb dicsőségére."

"Nem kívánom elviselni a szégyent, hogy megjelenjek Jézus Krisztus és az Ő szentjei előtt az élet után, amelyben nem használtam fel minden eszközt a legnagyobb életszentség érdekében."

"Voluntas Dei. – Csak egy akarat van számomra, csak ez az egy. Amit ez akar, azt akarom én is, vagy nem is én akarom, hanem az éltető isteni édes akarat."

"Csak egy zászlóm van: a kereszt! És egy vezérem: Krisztus! Életem vezérelve: Immolatio in amorem Christi usque ad Crucem! (A krisztusszeretet áldozatává lenni a keresztig.) Uram, mindezért nem kérek

jutalmat, legfeljebb azt, hogy maradéktalanul nagylelkű lehessek Veled szemben."

A lélek csodálatos érettsége, mélysége? Csak szépen csengő szavak maradnak, vagy tettekbe is öltöznek?

1920 május elején Dániel nagy felajánlást végez a noviciátus kápolnájában. Szenvedni akar a bűnökért, az emberiség megváltásáért, a papságért, a magyar papság múltjáért és jövőjéért. A felajánlás tartalmát hűen tükrözik későbbi imaszövegei is: "Végtelen Isten, Uram, Atyám! Ingathatatlan hittel, határtalan bizalommal és fogyhatatlan szeretettel ölelem át szentséges terveidet és ezeknek a terveknek a homályát és keresztjét, Jézus szentséges szívével egyesülve. ... Ó, Uram, Királyom, Jézus! Hívj már nagyra! Hívj a legnagyobbra, kívánj tőlem sokat, kívánd bár a legtöbbet, amit ember adhat..." Jézus szentséges Szíve! Szeretnélek kárpótolni mindenért. Ó, ne bántsd a szegény bűnösöket! Mellőzött, megsértett, meggyalázott szereted vegyen rajtam elégtételt..."

Nem monológ volt az elhangzott ima. A válasz azonnal megérkezett. Hunya Dániel "tövist kapott testében" (2Kor 12,7). Testi-lelki szenvedéseivel dicsőíthette Istent egész élete során.

Filozófiára visszatért Szegedre (1921-24), majd 1924-25-ben prefektus a Pécsi Piusban. 1925-től 1928-ig teológiát tanul Innsbruckban. 1926. szeptember 18-án a következő megvilágosítást kapja a kápolnában: "Csak egyre legyen gondod, hogy rám figyelj, szeress, és teljesítsd akaratomat, melyet mindenkor megmutatok neked..." Dániel válasza: "Mától fogva meghalok egészen. Rendelkezzél a halottal a te szentséges akaratod szerint. Csak egyet kérek halálomkor; azt, amiért meghalok: hogy e halott Hozzád, a Megfeszítetthez egészen hasonló lehessen..."

Megkapta a kegyelmet. Tanítványa, Lakos Endre így emlékszik vissza a Páterre: "Amikor este pontokra igyekeztünk, s láttuk támolyogva, meg-megállva a lépcsőkön szuszogva jönni: nem volt egyáltalán nehéz elhinni neki: ... az a fontos, hogy Isten akaratát tegyük még akkor is, ha tehetetlenné betegedve kellene nyomorognunk."

1928. július 31-én Lányi püspök felszenteli a budapesti Jézus Szíve templomban. 1930 szeptemberétől teljesen a papnevelést szolgálja, mint az egyházmegyeközi szeminárium spirituálisa, egészen a jezsuita rend felszámolásáig.

Életének sajátságos szakasza a hosszú hónapokig tartó börtön. Erre későbbi ápolója, Bertina nővér így emlékezik vissza: "A börtönben csak ülni tudott a padon. Reggel melléje tettek egy csajkában hajábanfőtt krumplit és egy bögre vizet. Az őrök sokat csúfolták, de ő azt felelte: 'Ezen a tuskón ülve is Krisztust fogom hirdetni'. Nem mosdatták, fürösztötték féléven át..."

Érden érte utol a halál. 1957. november 9-én temették a Szeged Belvárosi temetőben.

2. A szenvedés útvesztőin

A pap szenvedésének mély értelmezését fejti ki a Páter az Imolatio in amore Christi usque ad crucem című írásában. Emeljük ki néhány gondolatát:

"A pap felbonthatatlan viszonya a kereszttel. – Ez a pap házassága! – Hideg, dermesztő valóság ez, tragikus nász, – ha nincs mögötte tüzes szeretet és a legnagyobbakra is szívesen vállalkozó lélek."

"A victima amoris élete a legértékesebb élet, amely csak lehetséges ezen a földön."

"Szeretni Krisztust! Szeretni és élni! – Mi akkor a hideg, éhség, szomjúság, fáradság, kín, félreismerés, gyalázat, mártírhalál? Mi ez mind? Édesség, kimondhatatlan édesség!"

Micsoda misztikus mélység sugárzik e szavakból, de mindez nemcsak a Páter fejében született meg: testében is elevenen élt. Kis ízelítőnek hozzuk "kórtörténetét", amit 1954. november 12-én vetett papírra:

"20 éves koromban, május elején hirtelen lépett föl (azonnal az említett önfelajánlása után - sz.) az eddig nem tapasztalt közérzeti dekompenzáció, amely lényegileg azonosan, fokozatilag mind a mai napig életem tényezője és súlyos nehezéke... Ezzel a dekompenzációval együtt indultak el a következő jelenségek: Étvágytalanság mind a mai napig. Kellemetlen kábító érzés a fejben – állandóan. Apró vízhólyagok a kéz- és lábujjakon, majd ezek terjedése, gennyesedése (dishydrosia). Fáradékonyság: fizikai munka, sőt sétálás is kimerültségi érzetet teremt: a kimerültség érzete rendesen fejfájásban, többnyire migrénben fokozódik, és a pihenés nem segít rajta... Az éjjeli fekvés és alvás évek múltán mindinkább kimerültséget eredményez kipihenés helyett... Így lettem kénytelen kb. 40 éves korom óta ülve tölteni az éjszakákat. Ez – azt hiszem – jelentősen hozzájárult a gerincem elferdüléséhez."

"30 éves korom után léptek fel jelentősebben a következő tünetek: Szívizom elfajulás, vérkeringési elégtelenséggel. Fokozódó anémia (vérszegénység). Fogtövek gennyesedése, majd ínysorvadás. Állandó lábdaganat térden alul. Légzési elégtelenség.

46 éves koromban ezek mindinkább elhatalmasodtak rajtam.

51 éves koromban súlyos lábfekély. Fél év múlva a szív súlyos kollapszusa. Ettől kezdve éveken át haldoklási állapot volt életem, kínzó feszültség érzetekkel és fájdalmakkal. A táplálkozás lehetősége ijesztően összezsugorodott, sokszor heteken át semmire... Orvosságot nem bírtam el..."

Ennyi nyavalyáról olvasni is sok. Viselte! Bertina nővér így számol be róla: "Hátán akkora púp volt, hogy feküdni nem tudott. Kimondhatatlanul sokat szenvedett. Éjjel-nappal ülve aludt. Étele sósvízben főtt, kockára vágott krumpli volt, és két szelet alma."

A koplalásból is kijutott tehát a Páternek. Egyszer aztán alaposan megviccelte az étvágya. Ápolója így számol be erről az eseményről:

",Tudja, mit ennék, kedves nővér? Pick-szalámit! Valahogy megkívántam!' – Egy ismerős vendéglőstől 16 dekát szereztem, a pult alól, 9 forintért. Hunya atya örömmel vette kezébe: nézegette, szagolgatta. Levágott egy igen kis vékony szeletet és szopogatta. Rosszul lett. 'Kellett nekem pick-szalámi? Olyan görcseim vannak' – panaszolta. Orvosságaiból válogatott, maga szívta fel a fecskendőbe és beadta magának. Nem bírtam nézni. A tű nehezen ment be a száraz, öreg bőrbe. Végre beroppant, aztán pár perc múlva megnyugodott és elaludt."

Midőn egyik növendéke szánakozott szenvedésein, csendesen csak ennyit mondott: "Tudja, fiam, ezek a testi szenvedések csak olyanok – a lelkiekhez viszonyítva –, mint kalapon a bokréta!" Máskor pedig: "Nagy kegyelemnek tartom, hogy én ezekről soha sem spekuláltam."

Úgy látszik, a lelki kínok jobban gyötörték, jobban fájtak neki, mint a testiek. Már filozófus korában folytonos lelki szárazság gyötörte. Feltárta állapotát spirituálisának (1922), P. Fiedlernek, de az nem hitte el neki: "Lehetetlen, hogy ha valaki rendesen szolgál az Úrnak, rá ne mosolyogjon néha." Amikor 1924-ben, a lelkigyakorlat idején, P. Bírónak is beszámolt lelkiállapotáról, a lelkigyakorlat-vezető így válaszolt: "Nem hiszem, mert ez olyan nehéz dolog volna."

Egyszer, amikor szívrohamot kapott, a haldoklók litániáját végezték mellette, illetve vele, mert ő mindig tudatában volt, mi történik körülötte. Az egyik szót akadozva ejtette ki az előimádkozó. A roham után P. Hunya megjegyezte: "Azt a szót jegyezze meg jól, mert abban szenvedek már több évtizede." – Az a kifejezés a "derelictio" (lelki elhagyatottság!) volt.

A Páter tehát joggal taníthatta: "A testi és lelki gyötrelmek (megaláztatások, sikertelenségek, rágalmak, hitben s reményben való elsötétedések stb.) könnyen kikezdik az erősebb jellemű papot is. A jelszó ilyenkor: helytállni! Ne hagyd el magad!"

Szinte érthető, hogy a szenvedő Páter varázsa halála után is tart. "Sokszor fordulok hozzá testi-lelki gondjaimban és tapasztalom segítségét." – S nemcsak Bertina nővér teszi és tapasztalja ezt. Különösen akkor értjük meg a hatását, ha megjegyezzük, hogy a testben-lélekben temérdeket szenvedő "Páter nagyon vidám, derűs ember volt. Mindig mosolygott, jókat nevetett" – amint ezt tanítványa, Lakos Endre feljegyezte. Ezt igazolja gyermekszeretete is. Szomszédságában élt két kisfiú. "Gyakran bejöttek hozzá – írja ápolója. Dani bácsinak szólították. Mindig kedvesen fogadta, megsimogatta őket, adott nekik valamit".

Mi adott neki erőt a keresztviseléshez? Bizonyosan az Úr ígérete: Veled leszek! Ezt különösen a szentáldozásban élte át. Amikor képtelen volt misézni, Magyar atya járt hozzá havonta. Bemutatta a szent áldozatot, és harminc átváltoztatott ostyát hagyott hátra. Ezt a Páter szobájában őrizte. Ápolója minden délután oda vitte neki, P. Hunya megáldotta a nővért, és maga megáldozott. Bertina ugyanis kijárt misére. Az áldozás után egy órás

imába merült az atya. "Ilyenkor nem volt szabad őt zavarni" – jelenti ki ápolója. Még halála napján is elvégezte így az egy órás szentségimádást.

3. A kispapnevelő

"A nagylelkűség egészséges útja: a komolyan vett lelkiélet. Kifejezője: az őszinte lélekfeltárás alapján való komoly lelkivezetés. Megérlelője: a kereszt, természetesen az elfogadott kereszt" – mondja ki vezérelvét az Immolatio in Christi usque ad crucem c. munkájában.

P. Hunya élte, s neveltjeitől is megkövetelte a lelkiéletet. "Önismeretre, reflexióra szorított, dolgoztatott és követelt... – emlékezik tanítványa, Weissmahr Béla. Az eszmény vonzásának hatóterébe állította kispapjait... Voltak, akik voluntarizmust vetettek szemére.., bizonyosan mentes volt minden egyoldalúságtól. Az értelmi meggyőződést, a belátást, a megértést nagyon fontosnak tartotta... A modern kor egy nagy pozitívumának a realizmust tartotta. – Fiam, nem a duma nevel – hallhattuk tőle –, a legfontosabb nevelési tényező a közösség szelleme."

Tanított filozófiát, liturgiát, de életformáló elmélkedései, a karakterológiai előadásai voltak igazán fontosak, amelyeket a lelkiélet szolgálatába állított.

Elmélkedéseit a szentignáci lelkigyakorlatos könyv alapján készítette: 30 perc a téma, és körülbelül 15 perc az "általános fejtágító", a jellemfaragás.

Előadásaiban párosítja a Szentírás egyszerű stílusát a Summa tömörségével. Mondatai jelszavak és életprogramok, párbeszédre indítanak, ösztökélnek. Növendékei még a felszentelés után is ezekből táplálkoztak. Kifejezései szállóigékké váltak, mint pl. a "jellem – maximum", "kegyelmi hátvéd", "Cor unum in corde Jesu", "porszemöntudat" stb. Aranybetűs mondatai: "A papi hivatás legmélye az áldozati teljes készség, megajánlottság és kitartás." "Minden tettem célja Krisztus dicsősége, indítéka Krisztus szeretete, rugója Krisztus akarata." "Ha Krisztust követed, akkor légy egészen Krisztusé! Félmunkáért ne is fogj hozzá! Itt egész, és nem félmunka kell..."

Tanítványa, Lakos Endre így ismerteti: "Elmélkedéseit diktálta minden este. Volt, amikor háromnegyed óra alatt csak 5-6 sort írtunk. A többi időt ‚magyarázta'. S az volt az igazi. Ekkor jöttek a nagy ‚hunyaizmusok'. Az általában kókadt, seszínű arc piros lett, az ízületi gyulladásban összevisszamarjult ujjú kezek ökölbe szorultak, s az alig hallhatóan beszélő ember olyan tüzesen szórta a szavakat, hogy perceken belül berekedt. Mikor Isten nagyságáról, a mi ‚porszemöntudatunkról' beszélt, akkor mondókáját előbb szinte szótagonként tagolta, majd egyre gyorsabban mondta, s végül elsöprő erővel zúdította ránk szavait... A Páter nem beszélt a lelkiéletről, ő sugározta azt magából."

Kifejezőek évi témái! 1. év: Egész ember és egész munka – a hivatás lényege. 2. év: A szeretet gyakorlása, fokai, motívumai. 3. év: A papi eszmény. 4. év: Az apostoli lélek. 5. év: A világi pap napirendje.

1950/51-ben tisztelői a kispapok kéziratai ból összegépelték karakterológiai óráit. A Páter azonban nem tudta átnézni és kiegészíteni, pedig legalább olyan értékeket rejtenek, mint elmélkedései. Kár, hogy ismeretlenek. Elég, ha csak felsoroljuk témáit, láthatjuk, hogy ebben is jóval megelőzte korát: 1. év: Pszichológiai és metafizikai értékek. 2. év: Az egész jellem. 3. év: Hősi jellem. 4. év: Szent jellem. 5. év: Papi jellem. – Mindig szépirodalmi és történelmi illusztrációkban mutatta be a jellemtípusokat, középpontba állítva a szociális személyiségjegyeket. Nemcsak tanított jellemrajzot; szakavatott kézzel formálta kispapjai karakterét is.

Nagymester volt a gőg kiirtásában – vallja kispapja és későbbi tanártársa, P. Békési: "Ha felsültünk a próbaprédikációban: 'Sebaj, így nől az alázat'. Ha elcsüggedtünk: 'Nyugodjon meg, lesz ebből kiút'– bátorított, főképp ahol jóakaratot látott. Nagyon vigyázott arra, hogy a testvéri hangulatot mindenki őrizze, és senki se rontsa. Fontos a közszellem: mi itt a kispapi, papi? Törődni egymással! Igyekezett biztosítani a kegyelmi hátteret: Imádkoztassanak magukért!" Sőt országos mozgalmat is szervezett: A nyáj a pásztorért. Először a kispapok családjaival imádkoztatott. Később a kármelita nővérek és más zárdák, családok összefogtak, összejöttek imádkozni. Maga is kijárt Szegeden ilyen imacsoportokba, s fohászkodott meghatározott növendékekért, évfolyamokért, általában a kispapokért.

Joggal nevezték a szegedi kispapok a spirituálissal való négyszemközti beszélgetést "rekollekciónak" (megújulásnak): valóban jellemformáló újjászületést eredményezett. A kispapok egész hónapban készültek, jegyezgettek: meglátásokat, önkritikát, kialakult véleményt, bírálatot stb. Beszámoltak eukarisztikus- és közösségi imaéletükről, testvéri kapcsolatokról, kötelességteljesítésről... A Páter halálos komolyan vett mindent. Ha valaki csak "csevegett" a rekollekción, azt elküldte: "Fiam, jöjjön vissza, ha tisztességesen megemésztette a dolgot." Azokkal viszont, akik jól felkészültek, órákig elbeszélgetett. "Volt rekollekcióm – vallja Lakos Endre –, amely kezdődött du. 4 órakor, vacsora ... idejére felfüggesztettük, majd este negyed tíztől hajnal 2-ig tartott."

A lelkiélet elmélyülését szolgálták a kispaptáborok (eukarisztikus táborok) is, amelyeket egyik tanítványa az "év fénypontjának" nevezett, ahova még a szerzetes növendékek is szívesen jártak. Ez formálta a kispapok összetartozási érzését, egységét. Közösen terveztek és közösen vették ki részüket a tábor életéből mind a 14 világi és 14 szerzetesi szeminárium növendékei. Vendéglátók: a máriabesnyői kapucinusok, Balatonberek, a Kalot-központ, Érd, a szegedi, pesti, a váci stb. szemináriumok.

A kispapegység eszméjét erősítette továbbá a testvérszemináriumok gondolata. Két hónapig pl. a pécsi volt a szegedi testvérszemináriuma, majd később egy szerzetesi, pl. a zirci. A testvérszeminárium küldött néhány fényképet, s megírták, hogyan élnek, melyek a főbb gondjaik.

Hunya atya nevelési elve meglepően egyezik a II. Vatikáni Zsinat későbbi útmutatásaival. A papképzéssel foglalkozó okmány biblikus, széleskörű, s egészséges nevelést követel. Hunya elmélkedései biblikus

alapossággal rendelkeztek. Minden hétfőn kiosztotta a heti idézeteket a Szentírásból. Úgy válogatta össze azokat, hogy a szektákkal való vitákban támaszt nyújtsanak. – "Százával tanultunk meg szövegeket" – mondja egyik tanítványa. A Biblia professzorát rávette, hogy a Szentírás azon könyveit, amelyek nincsenek benne a tantervben, ebédidő alatt részletesen magyarázza meg.

Arra is ügyelt, hogy a kispapok széles látókört kapjanak. A punkták bevezetői ezt szolgálták. Beszervezte Sík Sándort, a szegedi Tudományegyetem professzorát, hogy az roppant tudásával emelje a növendékek irodalmi színvonalát, s meghatározza, mit olvassanak el okvetlenül. Szavalókórusokat is rendeztek.

A beteg Páter őrködött tanítványai testi egészsége fölött. Tornatermet rendeztetett be, amely roppant nagy újítás volt annakidején. Kötelezővé tette a napi tornát, s a gyengébbek uzsonnáztatásáról is gondoskodott.

4. A papok szolgálatában

1934-ben volt az első termés, először szenteltek papokat a szegedi szemináriumból. A káplánok havonta jártak vissza rekollekcióra a Páterhez. Ebből a "hazajárásból" született meg a "papok-papokért" mozgalom, és – részben – a Papi Lelkiség folyóirat.

A Páter jelszava: "Minden évfolyamnak, mint egyházi közösségnek van kegyelmi kincstára. Első tehát, hogy imaközösség legyen. Tartsa össze őket ezután a levelezési lánc, de a könyvkölcsönzés, a helyettesítés, sőt az anyagi segítség is. Időközökben találkozzanak." Még a "testvéri feddést" is szorgalmazta. Bevezette papjainak a 8 napos lelkigyakorlatot. A rekollekciók fő témája a papiság megélése. P. Hunya szerint a papság korrelatív fogalma az áldozatnak. Csak ott beszélhetünk papiságról, ahol áldozat is van. A katolikus papnál találhatjuk az "objektív papiságot", hiszen szentmiseáldozatot mutat be minden nap. A papiság másik vonása a papi jellemben mutatkozik meg. Ez a "szubjektív papiság": akkor lesz igazán pap valaki, ha önmagát adja áldozatul "alter Christus"-ként.

Hunya azt akarta, hogy tanítványai ne emberi, természetes, józan paraszti ésszel", hanem "Isten eszével" gondolkodjanak. Ezért kötötte lelkükre a napi elmélkedést, mert az "az isteni logika ellesése és elsajátítása". Lázadott az "aktivitás eretnekjei ellen", mert ezzel csak ösztönéletét éli ki a pap, de nem Isten akaratát teljesíti. Ő ugyan csak "becsületes papról" beszélt, de tanítványai jól tudták, hogy ez a szent pap. Szigorúan megkövetelte a napi negyedórás egyéni szentségimádást, mint a papi becsületesség táplálóját, mert "nem lehet szemébe nézni Krisztusnak úgy, hogy ki ne sülne az embernek a szeme... Vagy a bűnt hagyom el, vagy Krisztust."

Az "oltártestvér" szót halálos komolyan értette. Ha már a keresztségben egy testté épültünk, mennyivel inkább a papi rend által!. A keresztségben Krisztus testének "egy bizonyos tagja" lettem; a papi rend által "a tagja":

ugyanazon egyetlen tagja, akit csak így lehet meghatározni: "alter Christus". Aki látta, hogyan ölelték meg egymást a "hunyafiak", hogyan borultak egymás nyakába, hogyan találkoznak plébániákon, a Páter szobájában, a 8 napos lelkigyakorlaton stb., az tudta, hogy Hunya atya nem beszélt hiába. "Fát lehetett hasogatni a hátukon". A "sűrű semmittevést" soha sem fogadták el, mint "lázas tevékenységet", hangsúlyozza egyik visszaemlékező tanítványa.

A francia Mauriac-Claudel nemzedékhez hasonlóan a háború előtt virágzásba borult a magyar valláskulturális élet. Lángelmék korszaka volt ez. Prohászka, az agytröszt, Schütz, a tudós, Bongha, a sajtózseni, Tóth Tihamér, a szónok stb. kinevelt egy intelligens, lelkileg mély, sőt hitvalló nemzedéket. Ezt a vonalat képviselte Hunya, a Papi Lelkiség lapjában, különösen a Papi Egység rovatával. Az első szám vezérrovatában így vall az indítékokról: "A magasabbrendű személyi értékeknek, a lelkiség kincseinek őszinte igénye." Segíteni a papságot "olyan életre, amely a krisztusi, evangéliumi szellemet könnyedén, ragyogva tükrözi". "A lelkivezetésben és a természetfeletti érzület fenntartásához és fejlesztéséhez értő ... papság" formálása. "A legfőbb indíték azonban elindulásához: a krisztusi szeretetparancs egészen buzgó szolgálata. Szeretetet, minél több és jobb szeretetet akarunk vinni a paptestvérekhez." Az írások előrelátott szelleme: "Röviden: a papok lelki segítésére irányuló nagylelkű szeretet és realizmus."

Mi vezette Hunyát a lap indításához? "Hogy a vállalkozás – írja – megegyezik-e Isten szent akaratával, és lehet-e igazi haszna a papok lelkében? Miután a két lényeges kérdésre a felelet biztosan igenlő lett, fogtunk hozzá a munkához."

Hosszú érési folyamat eredménye a lap. Lépcsőfokai:

1. Szegeden végzett növendékeivel "Cor unum"-ot készített, mint valami "belső körlevelet". Tartalma: növendékek levelei, visszaemlékezései, tanulmányai, külföldi úti élményei és a Páter feldolgozásai. Ezek ápolták a volt diákok összetartozási tudatát évente négyszer 20-32 lapon.

2. A második szakasz az "Érdi kor": P. Kerkai Jenő SJ, Hunya tanártársa Érden tartotta a Népfőiskolát és a Kalot nagytáborait. A lelki programot a Páter biztosította. A Kalot vezetők három kötetet jelentettek meg anyagából: "Szent rendiség" (1940. aug.), "Lelkipásztori munka" (1941. jún.), "Lelkipásztori felkészültség" (1941. aug.).

3. A végső lendítést a papi összejöveteleken elhangzott kérés adta: "Létesüljön folyóirat, s elsősorban lelkiségi és nevelési kérdésekről írjanak a szakemberek."

A Páter roppant hozzáértéssel és rendkívüli leleményességgel gyűjtötte össze az ország legjobbjait. Megszólaltatta lapjában a főpásztorokat, a ciszter Halász Piust, a kármelita Szeghy Ernőt, a jezsuita Csávossy Elemért s világiakat is, mint pl.Bálint Sándort stb. Az ötödik számtól jelenik meg a Kispapegység felé, majd a Kispapegység, ahol a növendékek bontogatják szárnyaikat.

Világviszonylatban is unikumnak számított, hogy a lap fő témája a természet és a természetfeletti, valamint a szerzetesrendek lelkiségének összehasonlítása a papi jellem és lelkület formálása céljából.

A 18. számot megért újság 1941 szeptemberétől 1947 decemberéig jelent meg. A Páter 45-ször írt benne. Főbb rovatai: Papi lelkiség és az Egyház, Papi hivatás, Papi aszkézis, Papi jellem és tökéletesség. Hunya folyóirata a keresztény jellemnevelés kincstára, még ha rövid életű is volt. A külföldre szakadt Hunya-tanítványok – Marosi és Őry – megkísérelték mesterük kezdeményezésének folytatását még annak életében. 1957-től Magyar Papi Egység, majd 1969-től Szolgálat címen jelenik meg a lap Ausztriában. A Páter elveiből táplálkozik a magyar kispapok újabb törekvése egységük megteremtésére.

Hogyan jellemezhetnénk a Pátert? – Adjunk szót volt tanítványának, P. Weissmahr Bélának: "Valóban beteg test. De a feje..., elsősorban pedig az arca, és legfőképpen a szemei mintha nem is ehhez a testhez tartoztak volna... Sodró dinamizmus áradt belőle. Anélkül, hogy megszólalt volna, világos volt, itt egy acélos keménységű akarat, egy hatalmas erejű lélek uralja a beteg, esendő testet. Amit pedig mondott, az mind eredeti, plasztikus és lebilincselő,... precíz, világos volt, ... nem volt benne semmi ködös és dagályos... Elsősorban hallatlan őszinteségével magával ragadott mindenkit."

Szellemi és lelki kincseit kétkézzel osztogatta a Páter. Elköltözött ugyan, de műveiben, főképp tanítványai és ismerősei lelkében s tudatában ragyogó fényesen itt él elevenen közöttünk!

* * *

P. Dr. Heinrich FERENCZY OSB atyát választották a bécsi Schottenabtei 72. apátjának. – Az új apát 50 éves. 1981-óta a Schottengymnasium igazgatója. A benediktálást Groer bíboros végezte 1988. október 2-án.

Örülünk az új apátnak és szívből gratulálunk!

A NŐ MÉLTÓSÁGA

II. János Pál pápa apostoli levele a nő méltóságáról és hivatásáról (Mulieris dignitatem) 1988. aug. 15-én kelt (szeptember 30-án tették közzé) s , a Mária-év lezárása alkalmából Isten Anyja, a Theotokos egyedülálló méltósága fényében elmélkedik a Szentatya a női hivatásról. A dokumentumot bemutattó Ratzinger bíboros szerint a pápa itt a nők egyházi szerepének antropológiai és teológiai alapjait rakta le. A világiak hivatását tárgyaló 1987-es püspöki szinódus alapján egy külön buzdításban foglalkozik a konkrét kérdésekkel (a szinódus-utáni dokumentum közeli megjelenését is bejelentette az újságíróknak a Hittani Kongregáció prefektusa).A Mulieris dignitatem célja: a hitből kiindulva keresni, mit jelent az, hogy Isten az embert férfinak és nőnek teremtette, és milyen sajátos küldetést szánt a Teremtő a nőnek. A Szentatya szövege inkább bibliai elmélkedés, semmint a szokásos papi megnyilatkozásokra, tanítóhivatali dokumentumokra jellemző rendszeres fejtegetés. Részben a püspöki szinóduson felvetett elméleti kérdések teológiai elmélyítése, részben pedig a Mária-év által sugallt megfontolások (a Redemptoris Mater kezdetű körlevélben már tárgyalt témakör elmélyítése, illetve alkalmazása a női méltóság és hivatás kérdéskörére).

Az emberre – férfira és nőre vonatkozó örök igazság a megtestesült Ige misztériumában világosodik meg – hangsúlyozza a pápa a bevezetőben –, mert Krisztus nyilatkoztatja ki teljesen az embert az embernek (vö. Gaudium et Spes 22). E kinyilatkoztatásban Krisztus különleges helyre emelte azt a Nőt, aki anyja volt. A názáreti angyali üdvözlet óta a "nő" Krisztus üdvözítő műve szívében helyezkedik el. A testté lett Igében Mária Istennel olyan egységre jut el, amely felülmúlja az emberi szellem minden várakozását: a 431-es Efezusi Zsinat megfogalmazásával Istenszülő, Theotokos lesz. E tényben tárul fel a nő rendkívüli méltósága. Ez a méltóság egyrészt jelenti a természetfeletti felemelést: Krisztus által ez az Istennel való egység a legkiválóbb módon valósul meg Máriában, az istenszülőben. Mária az egész emberi nem, a férfi és a nő őstípusa. Másrészt a názáreti esemény világosan mutatja, hogy a Szentlélek kegyelme által lehetséges olyan rendkívüli egység Istennel, amely kizárólag az Istenszűlő sajátja: az Anya és Fia egysége. Mindhogy a kegyelem mindig tökéletesíti és megnemesíti a természetet, ez az egység a nőiség tökéletesítését is jelenti. Ilyen értelemben Mária a nő őstípusa.

Az apostoli levél a következőkben a Biblia alapján a keresztény emberképet vázolja, amelynek sarkpontja az az igazság, hogy Isten az embert – a férfit és a nőt – saját képmására és hasonlatosságára teremtette. A férfi és

a nő – egyenlő mértékben – elsősorban azért személy, mivel gondolkodó, értelmes lény és Isten önmagáért akarta. A teremtéstörténetből továbbá megtudjuk, hogy Isten a férfit és a nőt partnerének akarta; a nő a férfi alter-egóját képviseli a közös emberségben. A férfi és a nő arra hivatott, hogy a szeretetben-szerelemben eggyé válva tükrözze azt a szeretet-közösséget, amely a háromszemélyű egy Istenben megvan.

A Szentatya ezután a patrisztikus és középkori egyházi hagyomány alapján párhuzamba, ill. ellentétbe állítja Évát és Máriát. A bűnbeesés után az ősevangéliumban mindjárt feltűnik annak az Asszonynak az alakja, akinek fia eltapossa a kígyó fejét. Mária felveszi és önmagában képviseli a nő misztériumát, amelynek kezdete Éva, az élők anyja. Jézus Krisztus a nő méltóságának és hivatásának előmozdítója volt korában. Szavaiban és tetteiben nyoma sincs a nők hátrányos megkülönböztetésének. Az evangéliumokat olvasva látjuk, hogy Jézus úgy viselkedik a nőkkel szemben, mint aki ismeri a Kezdet (a Teremtés) misztériumát. Jézus keresztje alatt több nő áll; feltámadásának első hírnöke is asszony volt.

Máriában a szüzesség és az anyaság megtalálja teljességét. Jézus Anyjában együtt létezik a női hivatás két dimenziója. A házasságban a férfi és a nő kölcsönösen egymásnak ajándékozza magát, és megnyílik az új élet támasztásának. A Teremtő a hitvesek kölcsönös önátadásának megfelelően gyermekkel ajándékozza meg őket. A szülők a nemzés által valamiképpen Isten örök belső életét tükrözik, ahol az Atya öröktől fogva nemzi a Fiút, de a nő anyasága még sajátos részét alkotja az életnemzésnek. A nő bibliai paradigmája Isten Szűz Anyja anyaságában csúcsosodik ki, aki szűzi Fiatjával elhozza az újszövetségi beteljesedést. Mária anyasága révén minden földi anyaság kapcsolatba kerül Isten és az emberek szövetségével. Az Isten országáért vállalt szüzességben a nő megerősíti személyi méltóságát, és ugyanakkor beteljesíti nőiségét, amikor Krisztusban jegyesi szeretettel Istennek ajándékozza önmagát. A szüzesség evangéliumi radikalizmusa, amelyre nemcsak a nő, hanem a papi és szerzetesi cölibátust vállaló férfi is meghívást kap, nem érthető, ha nem hivatkozunk arra a jegyesi szeretetre, amely a Krisztussal mint Jegyessel való egységre törekszik. A nő kettős élethivatása tehát, a szüzesség és az anyaság mélyen kiegészíti egymást. Miként Mária és az Egyház, a nő is szűz-anya-jegyes.

A következőkben a Pápa még az Efezusi levél 5. fejezetét magyarázva párhuzamot von Krisztus és az Egyház jegyesi kapcsolata, ill. a férfi és a nő jegyesi-házassági kapcsolata között. A házasság révén a keresztény férfi és nő kinyilvánítja Krisztus és az Egyház jegyesi kapcsolatát, illetve részesednek ebben a misztériumban. Itt szól az apostoli levél az eukarisztiáról és a papságról is, hangsúlyozva a Zsinat nyomán a szolgálati papság és a hívek általános papsága közti lényeges különbséget. Az előbbinek alapja az egyházirend, az utóbbié a közös keresztség. Rövid utalás történik a Hittani Kongregáció 1976-os Inter insigniores kezdetű nyilatkozatára, amelyben VI. Pál megbízásából a Hivatal kifejtette az Egyház álláspontját a nők pappászentelésére vonatkozóan. Az apostoli levél hangsúlyozza azt,

hogy az Egyház minden tagja meghívást kapott az életszentségre, minden megkereszteltnek válaszolnia kell a jegyes Krisztus kimondhatatlan szeretetére. Jóllehet az Egyház hierarchikus szerkezettel rendelkezik, minden teljesen a tagok életszentségéhez van rendelve. Ebből a szempontból Mária mindenkit – papokat, püspököket – megelőz az életszentségben. A történelem minden korában – üldözések, nehézségek, hátrányos megkülönböztetések ellenére – számos keresztény nő az életszentség ragyogó példáját mutatta fel, így megvalósította az Egyház lényeges küldetését.

Végsősoron – hangsúlyozza a Pápa a dokumentum vége felé – a legfontosabb a szeretet, ezért a női méltóságot is az első és legfőbb parancs, a szeretet mértékével kell mérnünk. Minden isteni adomány – karizma – közül a legnagyobb a szeretet, ahogy Pál hirdeti a szeretethimnuszban. A nő méltóságát az a szeretet tárja fel, amelyet nőisége miatt kap és amit ő maga ad. A szeretet rendje a személyek közötti rend, mert a szeretet a személy ontológiai és etikai követelménye. A nő csak úgy találja meg önmagát, ha szeretettel adja magát másoknak: ez a következménye annak, hogy Isten képmása (miként a férfi), ez a személy hivatásának etikai távlata. A nő Krisztus Lelkében felfedezheti nőisége teljes jelentését: őszintén odaajándékozhatja magát és így megtalálhatja önmagát.

Szabó Ferenc

"ÉLETETEK KRISZTUSSAL EL VAN REJTVE AZ ISTENBEN" (Kol 3,3)

A pápa írása

1988. május 22-én minden paphoz, szerzetesnőhöz és szerzeteshez címezte a Szentatya levelét. Milyen szándékkal? Maga nyilatkozik:

"Írásommal segítséget kínálok fel elmélkedéseitekhez, hogy tudatosodjon bennetek a szövetség... Szeretném ugyancsak kifejezni a szeretetet, melyet táplál veletek, hivatásotokkal és küldetésetekkel szemben az Egyház..."

A pápai sorok még a Mária-évben kerültek papírra. Feltűnik ez már a fejezetek címeiben is: Máriával szemléljük hivatásunk titkát, Máriával vizsgáljuk Istennek-szenteltségünk titokzatosságát, Máriával mérlegeljük különleges apostolkodástokat.

Miben rejlik a pap, szerzetesnő és szerzetes hivatása? – Így fogalmaz a pápa:

"Mielőtt a hivatás az egyén szívét megihletné és magára öltené a személyes választás és döntés alakját, utal Isten elhatározására, amely megelőzi az emberi igent. Erről szólt Krisztus apostolainak búcsúbeszédében: 'Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak benneteket' (Jn 15,16)... Amikor Krisztus kiválasztott és felszólított: 'Kövess

engem', akkor az Isten, Urunk Jézus Krisztus Atyja, az aki – általa – kiszemelt minket – mondja az efezusi levél. 'Mert őbenne választott ki bennünket, hogy... gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket... Tudtunkra adta ugyanis akaratának titkát, azt az előre meghatározott jóságos tervét' (Ef 1,3.4.6.9.).

Ezek a szavak általános hatályúak – hangsúlyozza a Szentatya. Mindenki és minden egyes személy örök kiválasztottságát hirdetik. Az életszentségre való elhivatottság a tét ugyanis, amely azoké, akiket Isten gyermekeivé fogadott. E tanítás elmélyíti a hivatás különböző fajtáinak titkát, sajátságosan azt, amivel az Istennek szentelt egyének kötelezik el magukat".

A szentelésről és a fogadalmakról elmélkedve, többek között ezt írja a Pápa:

"A személy elhivatottsága, hogy egész életét átadja, különleges kapcsolatban áll Krisztus önfeláldozásával az emberekért. Visszavezethető ez a kereszténység szentségi gyökeréhez, amely magában hordozza az emberi személy első és alapvető önátadását Istennek. Az evangéliumi tanácsok – azaz: a fogadalmak vagy ígéretek – révén történő önfeláldozás szerves továbbfejlesztése annak a kezdetnek, amely a kereszténségben jelent meg. Ez az önfelajánlás érett döntést jelent Isten mellett, jegyesi választ Krisztus szeretetére. Midőn önmagunkat teljesen és oszthatatlanul neki szenteljük, követni óhajtjuk őt a tisztaság, a szegénység és az engedelmesség határozott megtartásával, az evangéliumi tanácsok szellemében. Krisztushoz szeretnénk mindinkább hasonlókká válni, ezért igyekszünk életünkben megvalósítani a Hegyi beszéd boldogságait. Mindenekelőtt óhajtsunk szert tenni a szeretetre, amely áthatja a feláldozott élet minden területét, és ezeket a tökéletesség valóságos kötelékeként egyesíti... Bár a személy önfeláldozását – emberileg nézve – az élet elvesztéséhez hasonlíthatjuk, mégis ez a legközvetlenebb útja az élet megszerzésének. Krisztus így fejezi ezt ki: 'Aki azonban elveszíti értem életét, azt megtalálja' (Mt 10,39). Az evangélium síkra száll itt a végleges döntések mellett. Az emberhez szól, mert ez az ő egyedülálló emberi nagysága. Mi lehet alapvetőbb egy emberi lény – férfi vagy nő – számára, mint ez: önmagára találni; magát Krisztusban ismét meglelni? Hiszen Krisztusban honol 'az egész teljesség' (Kol 1,19; 2,9)...

Szeretett Testvéreim és Nővéreim! – folytatja a Szentatya. Térjünk vissza hivatásunkkal, önfeláldozásunkkal a húsvéti titok mélységeihez. Álljunk Krisztus keresztje alá, anyja mellé... Nemde maga Krisztus mondotta: 'Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az nekem mind testvérem, nővérem és anyám' (Mt 12,50)?

Hogyan fejtegeti a pápa a papok, szerzetesnők és szerzetesek sajátos apostolkodásának értelmét? – Hallgassuk meg:

"Meghívásotok az utolsó vacsora pünkösdi termébe megérteti, hogy két vonatkozásban kell megújítanotok és elmélyítenetek hivatástudatotokat. Először erősödjetek meg abban a küldetésben, amit szenteléstek, illetve fogadalmatok szentesít. Másodszor, tegyétek elevenné sokrétű apostoli

feladataitokat, amelyeket közösségetek és intézményetek lelkisége és célkitűzése vagy éppen az adott személyiségtek sugall... Krisztus 'kiválasztott benneteket a világból'. A világnak szüksége van a kiválasztottakra. Még akkor is, ha azt a benyomást kelti, hogy közömbös irántatok és nem tart jelentőseknek benneteket. Szüksége van 'elrejtettségetekre Krisztussal az Istenben', bár elvitatja a kolostori klauzúra formáit. Éppen 'elrejtettségtek' miatt érvényes rátok – az apostolokkal és az egész Egyházzal egyetemben – Üdvözítőnk főpapi imájának üzenete: 'Amint te a világba küldtél, úgy küldöm én is őket a világba' (Jn 17,18). Ebben részesültök saját különös és kizárólagos módotokon és Istentől kapott ajándékotok mértéke szerint (vö. 1Kor 7,7)... Az evangéliumi tanácsok... szolgálják a teremtés megújulását: 'Alávetik a világot az embernek és kifejezik, hogy ő viszont tökéletesen átadhatja magát Istennek'. Az egész Egyház növekedésén... minden Intézmény – sajátságos hivatása szerint – különböző módon és kifejezésformában fáradozik... Esetenkint:

a) A kizárólag szemlélődésre irányult intézmények, melyek tagjai magányban és hallgatással, szüntelen imával és kemény önsanyargatással kizárólag Isten számára vannak jelen... – bár a cselekvő apostolkodás nagyon sürget... –, Krisztus Titokzatos Testében mindig kimagasló helyet foglalnak el...

b) Azok a szerzetesek és szerzetesnők, akik az apostoli életnek, az evangelizálásnak vagy a szeretet és irgalmasság cselekedeteinek szentelik magukat..., az emberiség inségére képesek feleletet adni: szenved a biztonság, az igazság és az Isten felé való nyitottság hiánya miatt. Van szavuk az igazságtalanság, megkülönböztetés, elnyomás, háború és éhség miatt szenvedő emberiséghez is...

c) A Világi Intézmények tagjai mindennapi életüket a különböző társadalmi csoportokban töltik... Segítenek az emberen, akivel sorsközösséget vállalnak a világban. Felkínálják neki az emberi lét összhangjának és szépségének érzékét... Életükkel tesznek tanúságot és emberhez méltó közösséget alkotnak... Igazolják, hogy az ideiglenes valóságok megelevenítheti a társadalmat, ha az evangélium erejével itatjuk át azokat..."

Befejezésül buzdítja a pápa a papokat, szerzetesnőket és szerzeteseket:

"Keressétek az Istennek szentelt életetek hiteles megújításához az erőt és az utakat, mint apostolkodástok helyes irányát és módszereit. Keressétek önazonosságtokat, mint a házigazda, az okos ember, aki 'kincseiből újat és régit hoz elő' (vö. Mt 13,52). Igen, keressétek Máriával a lelki életrevalóságot... Mindegyikteket és közösségeiteket is szívből reá bízom és áldásom adom..."

Sz

REMÉNY A MEGOLDHATATLANNAK LÁTSZÓ HELYZETEKBEN

II. János Pál dél-afrikai útjáról

1988. szeptember 10. és 19. között 20.599 km-t tett meg a Pápa Dél-Afrikában, midőn 39. lelkipásztori utazása alkalmából meglátogatott öt országot: Zimbabwet, Botswanát, Lesothót, Szváziföldet és Mozambikot. A Szentatya célja a személy szabadságának és minden ember egyenlőségének hirdetése. Látogatásának fénypontjai a tömeges ünnepi szentmisék, de nem maradtak el a találkozások sem: püspökökkel, papokkal és szerzetesekkel, az ifjúsággal, a laikusok csoportjaival. Lesothóban boldoggá avatta P. Gerardot. Három ízben vett részt ökumenikus istentiszteleten. Beszélt az államfőkkel...

Harareban, Zimbabwe fővárosában, mindjárt megérkezésekor aláhúzta meggyőződését: "Afrikának szabadnak kell lennie a rászabott feltételektől, a beavatkozásoktól és nyomásoktól. Legyen képes arra, hogy elcsodálkoztassa a világot."

A másnapi szentmisén 700.000 hívő vett részt. Beszédében a pápa síkraszállt az emberi szabadság és minden ember egyenjogúsága mellett. Az Úrangyala előtt Máriának ajánlotta Zimbabwe népét:

"...Mária, a keresztények segítsége,... Nézz fiaidra és leányaidra, akiket ma teljes bizalommal neked ajánlok. Megtapasztalták a gyűlölet és az erőszak borzalmait. Éhezik az igazságosságot és a békét. Zimbabwe törzsei és népcsoportjai a föld minden népe megbékélésére és összhangjára vágyakoznak.

A Te szeretett Fiad – folytatta a pápa – meghalt a kereszten, 'hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse' (Jn 11,52). Egyetlen nemzet vagyunk és hisszük, hogy Jézus mindegyikünkért meghalt. Hisszük, hogy Jézus mindegyikünkért él! Hisszük, hogy ő a béke fejedelme. Könyörögj érettünk, Isten Szent Anyja. Esd ki számunkra a kegyelmet, hogy mindjobban higgyünk a kereszt győzelmében, és hogy szerető közösségben élhessünk Jézussal valamint minden testvérünkkel..."

Gaboroneban (Botswana) így fohászkodik a Szentatya szept. 13-án:

"Oltalmadba ajánlom Setlalekgosi püspököt, a papságot és a szerzeteseket a gaboronei egyházmegyében. Teljenek el apostoli buzgósággal és együttérzéssel. Növekedjenek a Láthatatlan szeretetében, hogy erős és termékeny lehessen tanúságtételük az Isten országáról. Könyörögjél ezért

az egyházért, ó legszentebb Szűz, hogy gazdagodjanak a papi és szerzetesi hivatások növekedésében... Neked ajánlom Botswana minden laikusát... Támogatsd őket mindennnapi törekvéseikben, hogy a 'föld sója' és 'a világ világossága' (vö. Mt 5,13-14) legyenek, s másokat az üdvösségre vezessenek..."

Szeptember 14-én többek között ezekkel a szavakkal ajánlotta fel Máriának Losothó népét:

"Fájdalmas Anya, eléd hozom a betegeket és öregeket, valamint mindazokat, akiket bűn terhel. Tudom, hogy nálad biztonságos kikötőre és vigasztaló segítségre találnak... Názáreti szent Szűz, kezedbe helyezem a Bazutó-nép családjait: a hitveseket, akiknek küldetése, hogy gyermekeikkel életreszóló szeretetközösséget teremtsenek. Tartsd meg őket a vidámságban és tisztaságban. Legyenek mindig hűségesek egymáshoz. Legyenek engedelmesek az életadó isteni Igének, amint az te voltál..."

Szeptember 16-án így fohászkodik a Szváziföld Mdbabane városában:

"Szeretettel tekints Isten imára összejött népére. Nézd, hogyan örvendeznek veled együtt Fiad Örömhírének. Tudod, mennyire hisznek az evangéliumban. Ismered, milyen mély a szeretetük iránta. Üdvözítőnk Anyja, légy mindig velük, segítsd őket hitük útján. Krisztus Testével közösségben e világon, Szváziföld egyháza törekszik megfelelni az evangelizálás nagy feladatának: továbbadni az Egyház tanítását, védelmezni minden személy méltóságát és jogait, szüntelenül dicsérni és magasztalni a legszentebb Háromságot..."

Talán a leggondterheltebb volt a Szentatya mozambiki (Maputo) imádsága szeptember 18-án:

"Ne vesd meg imánkat, mert nagy inségben szenvedünk... Nem szűnsz meg bemutatni az embereknek – kormányoknak és népeknek – Fiadat, a Szentlélek gyümölcsét és a 'jelet, amelynek ellene mondanak'. Csak arra törekszel, irgalmasság Anyja, hogy mindegyikünk – minden ember – tegye meg azt, 'amit ő mond nekünk'. Hogy elfogadjuk az Örömhírt, az Üdvösséget, Krisztust: Békénket. – Szomorúak vigasztalója, e fiatal nemzetben szenvednek az emberek... Rendre, haladásra és igazságosságra vágynak a társadalomban... Békét szeretnének, amelynek alapja az igazság, amely az igazságosságra épül és a szeretet teszi elevenné. Óhajtják az emberek, éppen úgy, mint Te, ó Reménycsillagunk, hogy egy szép napon magnifikátjuk a szabadság éneke legyen, az igazságosság jegyében..."

Beszédeiben a pápa minden alkalommal előadta a keresztény szociális tanítást, és felszólította hallgatóit az igazságosságra és a békére. Az életszentségre és az igazságos életfeltételekre való törekvés összetartoznak – mondotta. A kettő elválaszthatatlan. Az illetékeseket felszólította a párbeszédre és a cselekvésre. Ezek határozzák meg a politikát, ne az erőszak – hirdette. Nem lehet erőszakkal és gyűlölettel emberségesebb életet teremteni. Az erőszak csak erőszakot szül. Viszont az erőszakmentesség nem passzív elfogadása az igazságtalan állapotoknak. Célja az igazságosság és a haladás. A béke és az igazságos világ kulcsa nem az

erőszak, hanem a fejlődés; nem az elnyomás, hanem az emberi jogok tiszteletben tartása.

A Szentatya társadalomkritikájához hozzátartozik az elismerés is. Ez a hang különösen Botswanában csendült fel ajkán. Érkezésekor megdicsérte az országot, mert béke uralkodik a határokon belül, s a szomszédokkal egyaránt. Minden polgár egyenlő méltányolást élvez. A vélemény- és vallásszabadság biztosított.

A maputoi repülőtéren búcsúzóul egész Afrikát párbeszédre és kiengesztelődésre szólította fel: "Napjainkban a béke vagy mindenkié, vagy senkié!" Atyai szívébe zárta "a nyomor és szenvedés képeit, megannyi gyermek szomorú szemét, számtalan fiatal elbizonytalanodott tekintetét, sok felnőtt fáradt pillantását, az öregek fénytelen arcát". A nemzetközi szervezeteket és minden népet segítségre szólított fel: "Láttam, mennyire vérzik ennek a népnek a szíve!"

Bizonyosan a legnehezebb volt a pápa negyedik afrikai útja: a vihar eltérítette céljától, Dél-Afrikában landolt, s beárnyékolta a 70 zarándok elrablása is Lesothóban... De a fiatal afrikai egyházzal való szívélyes találkozások reménnyel kecsegtetnek.

(T.B.)

* * *

A Szentatya legfőbb papi szolgálatának tíz esztendeje alatt a következő országokat kereste fel:

1979: Latin-Amerika (Dominika, Mexikó), Lengyelország, Írország, Egyesült Államok, Törökország

1980: Afrika (Kenya, Ghana, Zaire, Kongo, Felső-Volta, Elefántcsontpart), Franciaország (UNESCO), Brazília, NSZK

1981: Távol-Kelet (Fülöpszigetek, Guam, Japán)

1982: Afrika (Nigéria, Gabon, Benin, Guinea), Portugália, Anglia, Argentína, Svájc, San Marino, Spanyolország

1983: Közép-Amerika (Costa-Rica, Nicaragua, Panama, El Salvador, Guatemala, Honduras, Belize, Haiti), Lengyelország, Ausztria

1984: Kelet-Ázsia (Dél-Korea, Pápua-Újguinea, Salamon-szigetek, Thaiföld), Svájc, Kanada, Közép-Amerika (Dominika, Puerto-Rico)

1985: Latin-Amerika (Venezuela, Ecuador, Peru, Trinidad, Tobago), Hollandia, Luxenburg, Belgium, Afrika (Kamerun, Kenya, Zaire, Togo, Középafrikai Köztársaság, Elefántcsontpart, Marokko), Lichtenstein

1986: India, Kolumbia, Franciaország, Délkelet-Ázsia (Banglades, Singapur, Fidzsi-szigetek, Újzéland), Ausztrália)

1987: Latin-Amerika (Uruguay, Chile, Argentina), NSZK, Lengyelország, Egyesült Államok

1988: Latin-Amerika (Uruguay, Bolívia, Peru, Paraguay), Ausztria, Afrika (Zimbabwe, Botsuana, Lesotho, Swaziföld, Mozambik)

Olaszországi és külföldi útjai során körölbelül két évet töltött távol otthonától, s a megtett kilométerekkel tizenötször kerülhette volna meg a Földet...

1988. október 30-án ünnepelte Róma, Ratzinger bíboros vezetésével a Szentatya pápaságának tizedik jubileumát a Szent Péter bazilikában. Szentbeszédében hangsúlyozta a bíboros: "Akkor segítünk az emberen, ha Isten szemével tekintünk reá; ha odafigyelünk és odahallgatunk az emberre és az Istenre". Példaképünk ebben II. János Pál.

IMÁDKOZZUNK AZ EGYHÁZZAL AZ EGYHÁZÉRT ÉS A VILÁGÉRT

A Szentatya imaszándékai

Decemberben: Hogy a lelkipásztorok erőfeszítése és a keresztény házastársak tanúságtétele által megismerje a világ az Egyház tanítását a házasságról.

Januárban: Hogy a vallásszabadság mindenütt érvényesülhessen, és a hívek mind közreműködjenek az igazságosság és béke keresésében.

Februárban: Hogy az ima, bűnbánat és a szentségi élet egyesítse a papokat, szerzeteseket és laikusokat az Isten tiszteletére és az embertestvér szolgálatára.

VAN JÖVŐJE A CSALÁDNAK?

A 12. Nemzetközi Családkongresszus

1988. október 20-23-ig 5.000 embert gyűjtött össze a Családok Világszövetsége (W.O.F.) Bécsben az "Austria Center"-ben. Meglepően magas volt a fiatalok száma. Csak az önkéntes szervezők közt 250 diák, egyetemista ügyeskedett. A résztvevők 42 százaléka 16 és 25 év közti korosztály, 37 százaléka pedig 26-tól 45-ig. A hangulat igazán családias volt, amihez hozzájárult a sok házaspár és a magukkal hozott 218 kisgyermek jelenléte, akiket – az előadások és csoportmunkák idején – a szervezők nagy szeretettel gondoztak. Az előadások nyelve angol, német, francia, olasz stb., de ez nem zavarta a munkát, mert fülhallgatóval mindenki saját anyanyelvén élvezhette azokat. De talán szólaltassunk meg néhány résztvevőt:

"Gondolni sem mertük volna, hogy egy ekkora tömegben minden ilyen simán menjen, semmi kapkodás, mindenhol barátságos segítőkészség" (tiroliak). – "A legjobb szervezést, a legfenköltebb hangulatot, a legzökkenőmentesebb tájékoztatást ezen a kongresszuson éltem át" (B. Nathanson nőgyógyász professzor New Yorkból).

Persze voltak kisiklások is. A fölvételi irodában pl. megállapították, hogy az egyik salzburgi család gyermekei az "Ajándék" címszó alá kerültek. Erre az apa büszkén kijelentette: Mondhatom, szép ajándékok!

A kongresszus nem óhajtott vitatkozni, hanem igyekezett segíteni a családon. Ezért az előadások inkább a pozitív értékekre vetítettek fénycsóvát, bár a kongressszus nem hunyt szemet a súlyosabb családi és társadalmi problémák előtt sem.

A témakörök félnaponként váltakoztak: A család szellemi tere valamint az ifjúság nehézségei és a megoldások; Visszaélés a felvilágosításssal valamint az emberi élet méltósága; Szülői felelőssség és a családalapítás bátorsága. Vasárnap: Helyzetfölmérés és kiértékelés, délután Teréz anya tanúsága és záró istentisztelet, bár a kongresszus vallásfelekezetek feletti volt. A három első nap délutáni vitalehetőségei tették színesssé a munkát.

1. Csütörtök

Flemming miniszternő köszöntőjének kezdetén felolvasta Mock miniszterelnök-helyettes táviratát, amelyben a politikus a család jogait és a megszületett, valamint a meg nem született életet veszi védelmébe. A miniszternő ezután hangsúlyozta: "Kulturális értékeket közvetít a család. Sajnálattal állapítom meg, hogy ezeket, sőt egyesek magát a családot is megkérdőjelezik. Pedig az ideál: az érintetlen és aktív család... A házasság több mint életközösség... Elsősorban az államnak van szüksége a családra... A család a még meg nem született gyermekkel kezdődik..."

Egy felsőausztriai egyetemista kijelentette: A legszebb élményeim ezen a kongresszuson V. Frankl és C. Meves előadásai voltak. – Nem alaptalan ez a vélemény. A pszichiáter orvostudós (Frankl) az önmegvalósítást hozta párhuzamba az élet értelmének teljesítésével. "Az önmegvalósítást sokan narcisztikusan és önzően félremagyarázzák. Pedig irányultság az a világra, hogy benne teljesítsük lehetőségeinket. Emberi mivoltunk másokra – Valamire, Valakire – utal. Az ember szolgál Valakit, Valamit, és ezáltal lesz ember. A szem túlhaladja önmagát. Érvényes ez az emberre is. Abban a képességben valósíthatja meg önmagát, hogy megfeledkezhet magáról, és Másnak, Valakinek szenteli életét. Az önmegvalósítás legjobb útja az önzetlenség, az áldozat! ... Már a híres Maslow megállapította, hogy minél jobban keresi valaki az élvezetet (szexuálist), annál képtelenebbé válik az élvezet elérésére ... Freud szerint a nemi ösztön lényege: a cél (szexuális feszültség feloldása) és a szexuális tárgy (partner). Valójában azonban az emberi szexualitás ott kezdődik, ahol a társ nem dolog (Objekt) többé, hanem alany (Subjekt), személy! ... Akik a boldogságra vadásznak,

elszalasztják azt. Schweizer egyszer megállapította: Az egyedüli boldog emberek azok voltak, akik az emberiség szolgálatára feláldozták magukat." Ezután a professzor szólt az élvezethajhászásról, az unalomról, nemtörődömségről, erőszakról, életuntságról stb. Mindennek a mélyén "az én körül bolyongó ürességérzet áll" – mondta Frankl. Majd így folytatta: "Az értelmet mi nem adjuk, azt meg kell találnunk. Az értékeket nem szabad csak tanítani, ezeket élni kell. És ez a család döntő szerepe... Egyszóval a család a megélt önfelülmúlás (Selbsttranszendens) színhelye."

C. Meves pszichológusnő kikelt az a felfogás ellen, amely az anyai feladatot, élethivatást "anyaszerep"-nek könyveli el. A szerepeket lehet cserélni. "Hetvenéves kutatás igazolja – mondotta –, hogy a szülő felcserélése alapvető személyi elbizonytalanodást vált ki a gyermeknél. Ennek köszönheti 50 millió ember, hogy az alkoholizmus betegségébe került... Anyának lenni sajátságos életfeladata a nőnek... Az életfeladat felcserélhetetlen, állandó... Az anya helyettesíthetetlen... Legkevesebb 16 hónapig magának az anyának kell gondoznia gyermekét... Az anyát felváltani nagyon veszélyes és következményei (elbizonytalanodott személyiség, céltalanság, kapcsolatszegénység, kábítószerhez és alkoholhoz menekülés...) nehezen kezelhetők..."

Keating professzor, amerikai szociológus, az ifjúságról beszélt Nemzedék, amely keresi önmagát címmel. A fiatalok kultúrájának hordozóiként az iskolát, csoportosulásaikat és az elektromos szórakoztató eszközöket (electronic media) jelölte meg. "Az ifjúság hőseinek nagy része – mondotta – pszichikailag sérült, s a fiatalok eltanulják tőlük, hogy gyűlöljék szüleiket, megvessék Istent és az embert és kizárólag az élvezeteket keressék. E megállapítás érvényes az egész világra: USA-ra, Kanadára, Európára, Kínára. Húsz év alatt az ifjúság öngyilkossága 300 százalékkal fekszökött!... Üres az életük, pedig sohasem voltak ilyen gazdagok..."

Végezetül az alábbi tételeket fogalmazza meg a szakember: 1. Az ifjúság sebzett, ha a családi élet megingott a válás és szeretetlenség következtében. 2. Az Isten-éhséget ki kell elégíteni! 3. Mentségük, ha megértik: másokért élni, ez ad értelmet életüknek.

Prof. Sudbrack a fiatalok Isten-keresését elemezte. Ha nem kapnak támogatást, "Isten alaktalan marad számukra". Előadásának tartalmát kifejezi témája is: New Age, lelki ébredés zsákutcában.

Ritter, ferences atya a hajléktalanok, sőt prostituált fiatalok lelkipásztora New Yorkban. Megrendítő beszámolóját lélegzetvisszafojtva hallgattuk. "Egy évi utcai élet után már képtelenek visszatérni a normális emberi életszinthez." Életük tulajdonképpen a halál. "Tudsz nekem mondani egyetlen okot az öngyilkosság ellen?" – kérdezte őt egy fiatal, aki prostituált, alkoholista és az AIDS miatt a halál küszöbén áll, bár még csak 16 éves. Megható volt a papi lélek szeretete, amikor rimánkodva kérte hallgatóságát: "Ne ítéljétek el ezeket a fiatalokat, szeresssétek őket!" Hisz kivetette ezeket a család és társadalom is. Támasz nélkül maradtak. Egyik

16 éves fiú így fejezte ezt ki: "Csak két lehetőség között választhatok: vagy eladom testemet, vagy kirabolok valakit és börtönbe kerülök".

Edlinger Az új utakon járó ifjúság-ról beszélt. Kihangsúlyozta, hogy az "ifjúság problémái mindenki gondja... Gyökere: szabaddá tettük magunkat Istentől, törvénytől, családtól... Most aztán félünk saját kivívott szabadságunktól..." A hamis útkeresés egyes fajai: a kereskedelem taktikája, ami azt hirdeti, hogy akkor lesz boldog a fiatal, ha éppen ezt a ruhát viseli, vagy ezzel a szappannal mosakodik...

Ugyancsak tévút, ha önkábításba menekül az ifjúság; az élvezetek: szabadszerelem, alkohol stb. útvesztőire tér. A lelkipásztor az Egyház tapasztalt gyakorlatát ajánlja, ha segíteni akarunk az úttalan utakon járó fiatalokon. Ez pedig: A tékozló fiú példabeszédre építve, bizonyságot tenni az Atya szeretetéről.

Catta házaspár az Amour et Verité szervezetet vezeti Franciaországban. Előadásuk címe: Fényt és életet a családból. A család hibái javíthatók – tanúsítják – emberi és kegyelmi eszközökkel, mert a házasság szentség.Isten tehát a család Istene. Isten megújítja a családtagok szívét, persze csak akkor, ha mindent együtt viselünk és elfogadjuk irgalmát és bocsánatát. Biztos út: "Az irgalmas szamaritánus lelkületét élni és erre nevelni gyermekeinket... Figyelmesség egymás és Jézus iránt..."

2. Péntek

Egyik bécsi újságírónő rácsodálkozott a szervezésben közreműködők hatalmas tömegére, "akik állandóan barátságosak, segítőkészek és mindig elsőrendűen tájékozottak. Érzi az ember, hogy az összekötő itt a közös cél". Talán elmondhatjuk ezt az előadókról és a résztvevőkről is.

Professzor Splett, aki Németországban filozófiai antropológiát tanít, rámutatott az egyedek közötti különbségre. "A legalapvetőbb azonban – mondotta – a nemek közötti eltérés... Elhivatott mindenki, mint 'Én'; s ez az 'én' a testben ragadható meg... Ebben a vonatkozásban nem lehet egyenlősdit játszani: férfi vagy nő, lényegesen különböznek egymástól... És mégsem két fajról van szó, hanem egy ugyanazon faj kettős szerkezetéről. Ez az ember!..."

Professzor Heitger neveléstant tanít a bécsi egyetemen. Előadásában a céltévesztett nemi felvilágosításról szólt: "A szülők bizonytalanná váltak. Nem tudják, mire neveljék gyermekeiket... Ajánlják-e azt az önmegtartóztatást, amely a nemi kapcsolatot kizárólag a szeretetre korlátozza, vagy legyenek engedékenyek – amint azt számos szónok sürgeti –, mert ez a fiatalok önazonosságát fejleszti... Az iskola gyakran lemondott a nevelésről és csak ismereteket közvetít... Az a legnagyobb katasztrófa, hogy pluralista társadalmunk értékmentes..."

Professzor Kasun ökonómiát ad elő Kaliforniában. Főbb érdeklődési köre a túlnépesedés, a munkanélküliség és a szegénység problémája. A sajtó – mondotta – még mindig a túlnépesedésről beszél. Megfeledkezik arról a

tényről, hogy az ipari társadalmak (USA és Európa) már két évtizede képtelenek biztosítani az egészséges utánpótlást... A Harmadik Világban is olyan irányt mutat a népesedés, hogy a következő évszázad közepére eléri a nullát... Arról ne is beszéljünk, hogy Földünk jégmentes övezetének kevesebb mint egy százaléka lakott és 0,11 százalékát használjuk mezőgazdálkodásra... Érdekes, hogy már az antik világban rettegtek a túlnépesedéstől... Vegyünk egy hasonlatot: képzeljük el, hogy a Föld minden lakóját az USA-beli Texas államba telepítjük be. Még akkor is jutna minden személyre 150 négyzetméternyi terület... Vagy pl. ha Afrikában béke uralkodna – a jelen lehetőségeik mellett –, az egész emberiség dupláját ők maguk jóltarthatnák..."

Michelini tulajdonképpen politikus, az olasz parlament tagja. Főbb érdeklődési területe a hírközlő eszközök – különösen a televízió – hatása a családra. Határozottan állította, hogy mindezek sorsdöntően befolyásolják, igen gyakran megnehezítik a nevelést.

A francia genetikus, prof. Lejeune pedig figyelmeztetett, hogy a még meg nem született ember a mai tudomány játékszerévé vált. Ugyanakkor B. Nathanson, a ginekológia professzora New Yorkban, kiemelte, hogy a biokutatás napjaink tudományának virágzó ága.

Standford asszony, pszichológusnő, az abortusz következményeit vizsgálta. "Aki abortál, nem képes holnap elfeledni" c. előadásában: "Saját magzatának megsemmisítése traumatizálja a nőt és a szokásos emberi tapasztalásmódot annyira felülmúlja, hogy következményei sokkal súlyosabbak... Egyesek emiatt megutálják magát a szexuális kapcsolatot". Figyelmeztetett az abortusz utáni tünetekre (Post-Abortion-Syndroms): "Rémálmok jelenkezhetnek a bébivel kapcsolatban, depressziós állapot léphet fel, kísérheti testsúlyvesztés, étvágytalanság... Gyakoriak az öngyilkossági gondolatok, sőt kísérletek... A nőnek segíteni kell, hogy a magára vállalt súlyos tehertől fokozatosan megszabadulhasson... Bár ez igen lassú folyamat..."

Az előadását követően feltett kérdésekre Standford terapeuta professzornő hangsúlyozta, hogy nemcsak a védtelen gyermek elpusztítására kell gondolni az abortusznál, hanem a szerencsétlen asszonyra is, akit környezete és a körülmények kényszerítenek tettére: "Az abortuszt nagy kudarcélmény és gyászérzés kíséri. A legrosszabb az egészben, hogy a nő nem adhatja szomorúságának jelét sem, hisz ő maga ment el abortálni... Úgy reagál tehát, hogy elfojtja kínzó érzelmeit. Tudom, miről beszélek, mert néhány évvel ezelőtt én is meghoztam életem legborzalmasabb elhatározását, hogy egy gyermekemet elvetéljem. Akkor meggyőződtem arról, hogy mindazok mellébeszélnek, akik az abortusz mellett kardoskodnak..."

Hogyan segíthetünk az ilyen asszonyon? – "Végül is egyengessük annak lehetőségét – válaszolta a terapeutanő –, hogy kifejezhessék érzelmeiket: a szomorúságot, a szégyent tettük miatt, de könnyeiknek és dühüknek is adhassanak szabad folyást... Rendszerint megkérdezem: Hisz-e Istenben? Nem érdekel az, hogy katolikus-e vagy zsidó. Beszélek vele a

Mindenhatóról, amint az Istent én megtapasztaltam: a szeretet Istenéről, aki mindent megbocsát, ha belátjuk hibánkat és bocsánatát kérjük... Megkérdezem az asszonyt: Kész-e imádkozni velem Istenhez? Ezután biztosítom őt arról, hogy gyermeke nem halott: Istennél él. Miután megtapasztalja Isten irgalmát és szeretetét, csak azután lesz képes a nő önmagának is megbocsátani".

H. Berger, a pediátria professzora előadásában a kísértés és a felelősség feszültségére mutatott rá a gyermekélettel kapcsolatban. Lutter asszony (pedagógusnő, akinek fő szakterülete a családi tanácsadás és felnőttnevelés) az elhagyott gyermekekről szólt és annak lehetőségét kereste: hogyan találhatnak ezek a kicsinyek is meleg otthonra. Sok tapasztalatával gazdagította hallgatóit, hiszen 1980 óta elnöknője az "Initiative Pflegefamilien" szervezetnek, amely igyekszik családoknál elhelyezni a bármi okból elárvult gyermekeket. J. Braisa Zágrábban gyűjti össze a kitett és elvetett csecsemőket, akik sokszor mozgássérültek is. Rendkívül érdekes előadásával meggyőzte hallgatóit arról, hogy "minden gyermek szeretetre méltó". Ezt igazolta az a véget nem érő tapsvihar, ami fejtegetését követte.

Mit jelentett ez a nap? Talán megsejteti egyik élményem: Fiatal gyermekgyógyász orvos jött hozzám és kijelentette, hogy megérett benne az elhatározás. Feladja kényelmes klinikai állását, teljesen az elhagyatott és megvetett kicsinyek szolgálatába áll.

3. Szombat

A nap fókuszában a szülői feladatkör állt. Bevezető előadásában M. Anchel pszichiáter a szexuális fejlődés szakaszait ismertette. Különösen két tényre utalt: "Az életfenntartó szexuális igények csak az érzelemgazdag, egynejű, a másik nemre irányuló kapcsolatban valósulhatnak meg igazán. Ebben a kapcsolatban az érzelmi rész legalább olyan fontos tényező, mint a testi". Figyelmeztetett a puszta szexuális felvilágosítás veszélyeire. Szomorúan állapította meg, hogy "a szexuális neveléssel foglalkozóknál gyakran hiányzik a szükséges lelki fék (mérték!). Meglepő: nem veszik észre, hogy a kb. húszéves – az óvódától a főiskoláig tartó – felvilágosító módszerük felelős azon szexuális zavarokért, melyek beértek sok fiatal személynél".

Rötzer bécsi orvosprofesszor a fogamzásgátlás különböző módjait ismertette. Előnyben részesítette a természetes családtervezést. A módját itt nem ismertethetjük, mert összetett, de a magyar szakirodalomban megtalálható (J. és Sh. Kippley: A természetes családtervezés művészete. Szent István Társulat, 1986 valamint M. Laimer: Igen vagy nem, de hogyan? OMC, Bécs, 1986).

M. Wilson, az USA-ban székelő W.O.F. (Családok Világszövetsége) elnöknője a figyelmes szeretetre-nevelést ajánlotta előadásában.

A Lair házaspár a felelős apaságról és anyaságról szólott. Tanúságot tettek amellett, hogy a természetes családtervezés teljesen hatásos. Hármas felelősségről beszéltek: "Az egyik Istennel szemben... Tudatosodott

bennünk, mekkora kegyelem: Istennel társteremtők lehetünk!... A másik felelősség a férjjel illetve feleséggel... a harmadik a gyermekekkel szemben."

A morálteológus A. Laun a születésszabályozás katolikus tanítását ismertette. Három alapvető kijelentése: 1. A házasság keresztény értelmezéséhez hozzátartozik az alapvető készség: elfogadni a gyermeket. 2. A szülők elidegeníthetetlen joga gyermekeik számát meghatározni helyesen formált lelkiismereti döntés alapján. 3. A férfi és a nő hitvesi ölelésében és ennek értelem tartalmában felismerjük Isten kezét (Handschrift Gottes)... A szexuális egyesülés lényegesen fölülmúlja a biológiai történést. Annyira összekapcsolódik az ember méltóságával és istenképűségével, hogy nem alacsonyíthatjuk le, nem kezelhetjük önkényesen és nem alakíthatjuk azt saját terveink szerint."

Langan professzor (filozófus) Torontóból a családi életet mutatta be a haldokló társadalomban (dying society). "A kereszténnyek ugyan – mondotta – igent mondanak az életre és igent a hitre, de a család életét a meghatározott társadalomban, méghozzá halódó társadalomban nagyon bölcsen kell megszervezni." A házasságra, ami a legtökéletesebb önbevetést (absolute commitment) igényli, alaposan fel kell készülni: testünk, szellemünk és szívünk előkészítésére gondolunk. A házasságkötést követő lépés a gyermek vállalása. Ez a legkevesebb. A gyermekek felnevelése, főképp keresztény formálása az igazán nehéz feladat. Komoly akadályt jelenthet ebben a fogyasztásra összpontosult halódó társadalom, de számtalanszor maga az iskola is. "A szülők félelme! 5 éves koruktól 25 éves korukig olyan emberek kezébe adják gyermekeiket, akiket nem ismernek... Gyermekeink évente 10 hónapon át nihilista légkörben élnek. Méghozzá húsz éven keresztül. Csodálkozhatunk ezután, ha végül is semmiben sem hisznek többé... A nagy kérdés: Hol találunk ma tanítókat?... Vitathatatlan, hogy a jó iskola nagy segítség a nevelésben... Talán a legbefolyásosabb tényező gyermekeink formálásában mégis a társak csoportja... Rettentő, ha a szülő rádöbben, hogy gyermekei barátainak egyáltalán nincsenek elvei." Ezért roppant fontosságú, hogy a jó családok összefogjanak, keresztény közösségekbe kapcsolódjanak. Ez az egyedül járható út napjainkban a biztonságos nevelés felé. Csak így egyengethetjük a jó házasságok keletkezésének útját – fejezte be a professzor fejtegetéseit.

M. Heereman német iskolapolitikusnő az emancipáció kérdését tárgyalta. "Napjainkban – mondotta – a férfi és a nő egyenjogúsága nem egyenrangúság... A család és a hivatás munkaterületein fölcserélhetőnek tekintjük a férfit a nővel. A házasság és család ideális kapcsolatmintája tehát a partnerség. A családi és kereső feladatokat felosztjuk a férfi és a nő között a lehető legegyenlőbb arányban. Ez az elképzelésünk azután a házasság köznapi életében szinte előre programozott konfliktusokhoz vezet... A nő mindenképpen csalódni fog a partneri házasságban". A korszellem túl sokat vár el mind a férfitől, mind a nőtől. Mégis leszögezi az előadónő: "Csak akkor lesz képes a feleség – legyen ő munkaviszonyban vagy sem – önbecsüléssel, örömmel és méltóságteljesen a család javára fordítani sajátságos

női képességeit, ha a férj nem becsüli le a házimunkát és a gyerekekkel való foglalkozást, hanem valóban hálás mindezért és maga is igyekszik – amennyire azt teheti – kivenni részét belőlük".

Motschmann asszony feminista teológusnő Németországban, a nő munkaviszonyáról és hivatásáról tartott előadást. Ismertette élményét, amiben akkor volt része, midőn – mint három gyermek édesanyja – feladta munkaviszonyát, hogy teljesen családjának éljen. "Barátnőim szerint – mondotta – elvesztettem önállóságomat, feladtam önmegvalósításomat és szabadságomat. Mások azt kérdezték tőlem: nekem semmit sem jelent az, hogy anyagilag teljesen férjemtől függök. Ismét mások aggódtak emancipációs fejlődésemért". Ezek után korunk képét így festi meg: "Az anyaságot nem tekintik ma hivatásnak, végképp nem Istentől kapott hivatásnak. Az anyaságot mindinkább tervezik és a munkaviszonyhoz, az érvényesüléshez szabják, sőt gyakran ennek alárendelik. Az a veszély fenyeget mindinkább, hogy az anyaság mellékfoglalkozássá, mellékállássá fokozódik le". Ennek következtében "mind kevesebb nő tekinti az anyaságot hivatásnak, ami aztán súlyosan veszélyezteti a házasságot. De még inkább megsínylik ezt a gyerekek, mert az anyák kivonulnak a gyermekszobából..." Persze a modern nő önazonosságát is megzavarta "az anyaság ellenes hangulat" (Mutterfeindlichkeit). "Számos kongresszus jeligéjévé vált napjainkban: Nőket a hatalomra! Ezzel politikai, gazdasági, publicisztikai és egyházi hatalomra gondolnak... S közben a nők elveszítik másik hatalmukat: a hatalmat, hogy gyermeket alkossanak, formáljanak és neveljenek a nemzetnek. Ez a huszadik század egyik legsorsdöntőbb tévedése!" Dehát mit tegyünk? – kérdezhetjük. Az előadó befejező mondataiban próbál utat mutatni: "Az alap, amire építhetünk a szeretet: szeretet Isten iránt, a férj iránt és gyermekeink iránt!"

Prof. Lehr gerontológusnő arra figyelmeztetett, hogy az idős személyek: nagyszülők és rokonok a család számára szinte teljesen elveszett kincsek, pedig annyit segíthetnének: főképp nem anyagilag, bár sokan csak ezt fogadják el tőlük.

4. Vasárnap

"Vasárnap fénypontja volt, amikor Kalkuttai Teréz Anya felvonult az előadó pódiumra többmint száz kisgyermekkel" – mondotta egy résztvevő. Valaki pedig azt állította, hogy a legelragadóbb a délutáni ünnepi szentmise volt a Szent István Dómban, amit teljesen megtöltöttek a résztvevők nemcsak puszta jelenlétükkel, hanem áhítatukkal is.

A kongresszus termében, délelőtt Runske svéd történésznő igen ünneprontó képet tárt a közönség elé, amikor bemutatta a szétzüllött családi életet hazájában. Ausztriában jobb a helyzet, hangsúlyozta Plechl újságírónő. A püspökök komolyan követelik, hogy az állam védelmezze és támogassa a házasság intézményét és a családot. Vorarlberg, Tirol és Felső-Ausztria tettek is már jelentős lépéseket. Az igény eleven: A családpolitika kötelessége, hogy javítson a család életkörülményein és teremtse meg a

gyermeket elfogadó és támogató (kinderfreundlich) társadalmat. Ezt csak akkor valósíthatja meg, ha a család anyagi helyzetét fellendíti, a válásokat (1987-ben 14.639) fékezi. "Az osztrák keresztény egyházak – hangsúlyozza Plechl asszony – amint más országokban is, a legmegbízhatóbb támaszai a házasságnak és a családnak. Ezzel fölbecsülhetetlen szolgálatot tesznek az egész társadalomnak, amely sajnos nem mindig hálás ezért a segítségért". Püspökeink 1978-at a család évének kiáltották ki, s több egyházi okmány foglalkozik azóta is a családdal. Létrehozták a Nemzeti Katolikus Családszövetséget, amelynek minden egyházmegyében van saját szervezete. Hasonló a szerepe az osztrák Katolikus Családműveknek az egyes egyházmegyékben. Ezek a család politikai és gazdasági helyzetének javulásán fáradoznak, de a házasság- és családi lelkipásztorkodást is szorgalmazzák: házassági előkészületeket, szülők képzését, házassági, családi és élettanácsadást tartanak fenn. Emellett a püspöki kar életre hívta a Házasság és a Család Intézetét, ahol kutatások folynak és a tudományos eredményeket próbálják a házasság és a család javára fordítani.

Az utolsó előadást szintén újságíró tartotta: C. Gaspari. Tulajdonképpen a kongresszus zárószavának is mondhatnánk beszédét. Minden kérdésfeltevéskor és vizsgálódáskor fontos: milyen képünk van az emberről, hisz ez döntő kihatással lesz magatartásunkra – mondotta. "Nem az-e a véleményünk manapság, hogy az ember akkor lesz boldog, ha minél többet fogyaszt, ha jelentős szerepet kap a termelés folyamatában, ha hatalommal és befolyással rendelkezik és ha lehetőleg élvezetbő, változatos életet él?... A három nap világosan kimutatta, hogy ez az emberkép hamis... Egészen világossá kell válljon előttünk: Nem beszélhetünk érdemlegesen az emberről, ha kizárjuk Istent... A férfi és a nő más és más ajándékokkal rendelkeznek... Más a férfi és más a nő energiaháztartása. Az információkat is eltérően használják... A nemek reakciókészsége is más... Annak a házasságnak van jövője, ahol elfogadjuk ezt a másmilyenséget, sőt igényeljük azt, mint különlegességet. Igyekszünk azt, mint gazdagodást elkönyvelni... Bizonyos, hogy a különbözőségben az állandó feszültség lehetősége is rejlik... Ezért a házasság és a család mindig döntés: érett, megfontolt felelősségteljes döntés... Az is marad egy életen át... Mondhatnánk, hogy az "Igen"; a másik, a családtagok szüntelen elfogadásának kultúrája... Ehhez aztán létszükséglet a szeretet.

...Végezetül: nem az a kérdés, van-e jövője a családnak. A helyes kérdés ez: Van-e jövőnk a család nélkül? Erre a kérdésre csak nincs-csel válaszolhatunk. Az emberréválás feltétele: szeretet, feltétel nélküli elfogadás, életreszóló házasság és eleven család. Ez az emberiség fönnmaradásának programja. Fogadjuk ezt el!... Ne feledjük, hogy az Isten maga működik házasságunkban és családunkban, azon mértékben, amennyire ezt engedjük neki..."

A gyermekseregtől körülrajongott agg Teréz Anya az imára és Jézusra irányítja a hallgatóság figyelmét: "Tanuljatok meg ismét imádkozni a családban... Tegyétek családotokat új Názeretté... Jézus az élet kenyerévé lett számunkra... Kezdjünk minden napot Jézussal..."

A 12. Nemzetközi Családkongresszust talán Groer bíboros szavaival értékelhetjük ki legrövidebben: "Engedjétek meg, hogy megkapaszkodjam, mert annyira örvendetes, hogy ennyi ember összesereglett a családi kongresszusra... Sok becsületes, szerény, csendes, de határozott kezdeményezés tanúi lehetünk, hogy – jó értelemben véve – Isten szava szerint élhessen a mai ember és család".

T. B.

SZENT ISTVÁN A HOMO PERFECTUS, A TÖKÉLETES EMBER

A mai embernek még mindig nehéz tiszta képet alkotnia államalapító szent királyunkról, jóllehet az idei Szent István-évben sok szépet és jót hallhatott róla. Ennek a nehézségnek legfőbb oka a kétféle, egymással szöges ellentétben álló kép, amelyet részben számos vele foglalkozó könyv, részben a róla szóló közkedvelt rockopera rajzol. Míg könyveink nem egyszer véreskezű uralkodónak mutatják be, aki felnégyeltette vagy megvakíttatta ellenfeleit, adddig a rockopera széplelkű emberként kezeli, aki senkinek sem akar ártani, és csak környezete befolyására vállalja az uralkodással szükségszerűen velejáró keménységet és szigort. E két kép közül melyik az igazi? Kegyetlen király volt-e, vagy bizonytalankodó, mások által irányított ember? Egyik sem! Trónra lépése első percétől kezdve világosan tudta, mit akar elérni, kitűzött céljai közül egyikről sem mondott le, s ezek elérésére mindig csak olyan eszközöket választott ki és alkalmazott, melyek összhangban álltak az örök erkölcsi renddel. Uralkodását az igazságosság, a bölcsesség, a határozottság, a békeszeretet és a jóság jellemezték.

1. Rex iustus, az igazságos király

Ítélethozatalaiban sosem játszott szerepet a harag vagy a bosszúállás szelleme, csak az a szándék vezette, hogy a megsértett jogrendet helyreállítsa, alattvalóit pedig azoknak a törvényeknek betartására késztesse, amelyek a saját és az egész magyarság érdekeit szolgálták.

Míg apjáról joggal írta a krónikás, hogy kezéhez sok vér tapadt, a hatalmával szembeszegülő törzs- és nemzetségfők vére, István, a békeszerető király csak a legritkábban rendelt el kivégzést. A régi társadalmi rendszer visszaállításáért és az uralom megszerzéséért ellene támadó Koppányt kénytelen volt lefejeztetni és felnégyeltetni, hogy ezáltal rettentse el ellenségeit egy újabb testvérvért ontó háború kirobbanásától. A pogánysággal rokonszenvező s életére törő Vazult és összeesküvő társait nem a megérdemelt halálbüntetéssel sújtotta. Szemük elvétele által életüket kímélte meg. A lázadó erdélyi Gyulával még irgalmasabban bánt. Nemcsak

megbocsátott neki, hanem seregeinek egyik vezérévé tette, és amikor az országra támadó lengyel uralkodóhoz, Bátor Boleszlávhoz szökött, feleségét utána küldte. Joggal írta róla Thietmar, német krónikás: "Sohasem hallottam valakiről, aki így kímélte volna a legyőzöttet."

Mindezek figyelembe vételével államalapító királyunkat semmiképpen sem mondhatjuk kegyetlennek és véreskezűnek, hanem igazságosnak, aki minden tettében, így ítélethozatalaiban is népe és országa érdekeit tartotta szem előtt.

Ahogyan a kegyetlenséget, túlzott szigort sem állíthatjuk róla, ugyanúgy ennek az ellentétét, a gyengekezűséget, bizonytalanságot sem. Királyságának másik jellemzője az erő és bölcsesség.

2. Rex fortis et prudens, az erős és bölcs uralkodó

Édesapja, Géza fejedelem beavatta fiát az uralkodás titkaiba, s megmagyarázta neki, bel- és külpolitikájának alapelveit. Mivel ezeket István mindenestül magáévá tette, az apja halála után nagyfejedelemmé avatott új uralkodó trónralépésének kezdetétől a legvilágosabban tudatában volt annak, miért vállalta az ország kormányzásának gondjait, melyek alapvető célkitűzései és ezek végrehajtása futja-e erejéből, illetve megvalósítását lehetővé teszik-e kora politikai, hatalmi erőviszonyai!? Olyan volt, mint az evangéliumi bölcs ember, aki mielőtt hozzáfogott volna a torony építéséhez, kiszámította az építkezés költségeit, megvizsgálta, mennyi a pénze és egyéb vagyona, és ez elegendő-e terve kivitelezéséhez (vö. Lk 14,28). Ő is számot vetett önmagával, és mivel tudatában volt erejének és egyéb képességeinek, bátran hozzáfogott nem egy torony , hanem egy új, hatalmas ország óriási szervezetének kiépítéséhez.

Erejének és bölcsességének alapja önismerete volt. Tisztában volt fizikumának rendkívüli képességeivel, melynek birtokában legerősebb és legügyesebb vitézeivel is versenyre mert kelni mind a vadászatban, mind az udvari párviadalban, ugyanakkor versenyre bírt kelni böjtben és egyéb önsanyargatásban legszigorúbb életű szerzeteseivel is. Bár az önmegtagadások végzésében sosem vezette az a szándék, hogy felülmúlja hűséges papjait, e tekintetben is példaképüknek tekinthették őt az új keresztény ország összes papjai és szerzetesei.

Testi külsejéről nem maradt ránk hiteles ábrázolás, mert a koronázópalástón látható képe eléggé sematikus és a Kalocsán talált királyfő sem biztos, hogy az ő arcát ábrázolja. Ebben inkább az Árpád-kori uralkodói eszmény megtestesítőjét kell látnunk. Erejét és vasidegzetét őseitől örökölte. Ő is szerette a férfi mulatságot, a vadászatot, de nem rettent vissza attól sem, hogy a csatákban ő vezesse rohamra katonáit, s az első sorban küzdve, az ő csapásai hatására futamodjék meg az ellenség. Őseitől a fizikai erőn és roppant teherbíró képességen kívül fényes szellemi adottságokat is kapott. "Családi öröksége az értelem és akarat síkján is nagyszerű volt. Emberismerete, szervező, áttekintő és irányító képessége egyházi és világi

alkotásaiban, kiváló bel- és külpolitikájában mutatkozott meg. Öröklött fényes értelmi tehetségeit akkoriban csak régi keresztény dinasztiák tagjaiban található, újkeresztény fejedelmeknél azonban ritkaságszámba menő iskolai műveltség fejlesztette és koronázta meg. Életírója mondja, hogy elvégezte az "ars grammatica"-t, ami nemcsak a latin nyelvtant, hanem a korszerű klasszika-filológiai ismeretek birtokát, a Szentírás tanulmányozását és egyházi meg világi írók olvasását jelentette." (Lásd Hermann Egyed: A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig. München 1973. 23.).

Rendkívüli fizikai és szellemi adottságai és főleg vasakarata, jellemszilárdsága, ingadozás nélküli kitartása segítségével azután sikerült minden célkitűzését valóra váltania. Mindezért jelleme, egyénisége harmadik fő vonásának a szilárdságot és kitartást kell mondanunk.

3. Rex constans, a határozott király

Koppány legyőzése után, ami az ország nagyobbik részének korlátlan urává tette, azonnal határozott és eredményes lépéseket tett az önálló magyar állam és királyság megteremtése végett. Ezt apja, Géza fejedelem is célul tűzte ki, és elérése érdekében szilárd fejedelmi hatalomra tett szert, hatalmas területeket vett el a vele szembeszegülő törzs- és nemzetségfőktől, váraikba pedig saját katonaságát ültette. István, hogy apja és saját államalapító tervére megszerezze a legfőbb egyházi hatalom szentesítését, Rómába követséget küldött. A követség II. Szilveszter pápa tudomására hozta István fejedelemnek a magyar királyság megteremtésére és a latin egyházszervezet kiépítésére vonatkozó szándékát, és az új magyar állam szimbólumaként és megerősítéseként a pápától koronát kért. Ezt valamint a hazai koronázás és felkenés alapfeltételét, az apostoli áldás levelét (Szilveszter-bulla), a pápa követe, Anasztáz-Asztrik hozta hazánkba. A koronázásra 1001. január elsején került sor Esztergomban, a protomártír István tiszteletére épült templomban.

Mint önálló keresztény király fokozatosan építette ki a várakra épülő hatalmi szervezetének alapegységeit, a vármegyéket, és ezzel párhuzamosan szervezte meg az egyházmegyéket, püspökségeket, valamint a plébániahálózatot. Az állam- és egyházszervezet kiépítése 1003, majd 1008 után, Gyula illetve Ajtony legyőzése után felgyorsult és egyre határozottabb alakzatot öltött.

Terveit a leghatározottabb céltudatossággal megvalósító István király erejét és határozottságát öregkorában sem veszítette el. Sok történész, az Ősgesztára és a Képes Krónikára hivatkozva országalapító királyunkról azt állította és állítja, hogy öreg korára magatehetetlen, folytonosan betegeskedő, siránkozó, valamint tehetetlenségében imádságba és jótékonykodásba merülő aggastyán lett, aki helyett a hatalmat felesége, Gizella, illetve az utódjául kiszemelt Péter herceg anyja gyakorolta. Ez az állítás, mivel meghamisított adatokra épül, semmiképpen sem fogadható el. A Szent István-i karakter, a nagy király vasakarata, a kemény munkával és

nagyon sok fáradtsággal megszerzett és megszilárított hatalomhoz való – az ország érdekeinek szolgálata végett történt – ragaszkodása kizárja annak lehetőségét, hogy éveken keresztül tehetetlenül szemlélje asszonyok – bármennyire jámborok legyenek is – és kegyenceik kontármunkáját. Bár sokat betegeskedett s ez időnként ágyhoz kötötte, a kormányzás gyeplőjét sohasem engedte ki kezéből. Udvari emberein és főtisztviselőin keresztül betegágyából is ő irányította az ország bel- és külpolitikáját. Ezt bizonyítja, hogy a királyi tanácsot és az ország főembereit időnként magához rendelte és velük együtt döntött pl. a trónutódlás kérdésében, és halálos ágyán jelenlétükben ajánlotta őket és országát Mária oltalmába.

Ahhoz, hogy az öreggé lett Szent Istvánról egyesek magatehetetlenséget tételeztek föl, az is hozzájárulhatott, hogy ellentétben kora uralkodóival, nem törekedett más népek leigázására, nem indított hódítójellegű háborúkat, hanem helyette szomszédaival szemben következetes békepolitikát folytatott. Ezt nem egyszer a gyengeség és tehetetlenség jelének vélték. Pedig békepolitikájának legfőbb mozgatója a bölcs önmérséklet és a mindenki iránt érzett messzemenő jóakarat volt. István király saját nemzete boldogulásán kívül őszintén óhajtotta minden más nép jólétét.

Korszerű és hatalmas hadseregét nem azért tartotta fegyverben, hogy vele más országok belső életét megzavarja és megkeserítse, hanem csak azért, hogy nemzetét az idegen és jogtalan betolakodóktól megvédje. Joggal hívjuk őt:

4. Rex pacificusnak, békeszerető királynak

Fegyvert csak akkor ragadott, amikor a népe jövőjét biztosító életművét fenyegette veszély, akár belső, akár külső ellenség részéről. Ilyen esetekben aztán félelmetes ellenfélnek bizonyult, akit legyőzni senki sem tudott és akitől minden ellensége vereséget szenvedett. "Hadvezéri tehetsége Árpád géniuszának új kivirágzása volt. Serege az ő hadurasága alatt a régi magyar hadak félelmetes hírnevét szerezte vissza, s 1030-ban II. Konrád jóval nagyobb seregét a Fertő mocsaraiba fullasztotta." (Lásd Herman Egyed: A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig. München 1979. 23) Ugyanígy semmisítette meg hadserege az Erdélybe betörő besenyőket.

A kiváló államférfiú, az igazságos, a iustus, a fortis és prudens, erős és bölcs, valamint a terveit a leghatározottabb céltudatossággal végrehajtó és békeszerető uralkodó egyúttal pius, jámbor, kegyes is volt.

5. Rex pius et sanctus, a kegyes és szent uralkodó

Nem egy történész előszeretettel hangoztatja, hogy Szent István imaélete csak öreg korában mélyült el, lett egészen bensőségessé, részben azért, mert ekkor betegeskedése miatt több ideje maradt az imádságra, de azért is, mert fájdalmaiban, magatehetetlenségében egyre inkább az Istennel való beszélgetésben, az imádságban való elmélyülésben keresett vigaszt. Azt, hogy ez az állítás mennyire eltér a tényektől, leginkább Hartvik püspök

bizonyítja. "Ugyanez a boldog király, miután rendelkezések gondjával elfoglalva egész napját tárgyalásokra és tanácskozásokra fordította, az éjszaka csendjében arra törekedett, hogy magát virrasztásba és imádkozásba vesse, idejét elmélkedéssel töltse, könnyeit hullassa, könyörgéseiben Istent szólítsa, s kérve kérte, hogy az igaz Bíró mérséklete szálljon irgalmasan mindennapos ítélkezéseire."

A végtelenül szent és jóságos Isten Szent István számára fiatal férfi korában is mélységes örömök forrása volt, mert ha nappal nem is, de az éjszaka csendjében el tudott merülni az ő szemlélésébe és vele a legbensőségesebben sikerült egyesülnie.

Az a férfi, aki egy életen keresztül ennyire szerette Urát és Istenét, hasonló szeretettel fordult Isten képére alkotott embertestvérei felé is. Irgalmasszívű jóságát mindenekelőtt a szegényekkel, nyomorgókkal, rászorulókkal gyakorolta. Erről a tulajdonságáról gyönyörűen ír a Nagy Legenda: "Az irgalomnak és kegyességnek szélesre tárt karjaival ölelte át Krisztus szegényeit, sőt bennük Krisztust, úgy hogy egyetlen vendég vagy zarándok sem távozott tőle szomorúan, jósága vagy valamilyen vigasza nélkül. A szűkölködők felsegítésére mindennapos költséget határozott meg, az éjszakát virrasztásban, tevékenyen és vidáman volt szokása tölteni. Krisztus híveinek lábát mosogatva, a szegények keblébe alamizsnát dugva, mivel eltökélte, hogy a világon a szűkölködő Krisztust tagjaiban vigasztalja."

A hazánkba érkezett zarándokokkal nemcsak itthon törődött, hanem ellátásukról hosszú szentföldi zarándokútjukon is gondoskodott. A Jeruzsálembe igyekvők számára Bizáncban és Jeruzsálemben, az Örök Városba menők részére pedig Ravennában és Rómában zarándokházat és templomot építtetett.

A szegények iránt tanúsított jóságának szép bizonyítéka, hogy nemcsak ő osztott ki közöttük alamizsnát, de ezzel papokat és szerzeteseket is megbízott – nekik pénzt adva –, sőt közeli rokonának, az altaichi monostor szerzetesének Szent Günthernek, valahányszor Magyarországra látogatott, egész kincstárát rendelkezésére bocsátotta. Ezt azután az alamizsnaosztásban telhetetlen rokon a legenda szerint az utolsó dénárig kiürítette.

Szent István minden erényben gazdag, Istennel a legbensőbb barátságban élő valódi szent volt. Ez a szó igazi értelmében szent egyéb emberi tulajdonságokban is tökéletesnek bizonyult. A krisztusi nagykorúságra elérkezett teljes ember volt, akár fizikumát, akár szellemi képességeit, tudását vagy vasakaratát szemléljük. Olyan sziklaszilárd jellemű egyéniség, akinek egyetlen tettéről sem lehet kimutatni, hogy alkalmazkodás vagy megalkuvás eredménye lett volna, és akinek sosem kellett semmit sem visszavonnia, sem mások jogtalan kényszerítése előtt meghátrálnia. Nagyságát még inkább kidomborítja államférfiúi zsenialitása, amellyel egy évezred minden viharát átvészelni képes államot alapított, illetve egyházat szervezett. Mint embert, mint államférfiút és mint szentet a

legjelentősebb egyéniségek közé kell sorolnunk, akikhez hasonlót keveset találunk az emberiség történelmében.

Joggal állíthatjuk róla, hogy homo perfectus, tökéletes, mégpedig kivételes mértékben tökéletes ember volt. Egyik utóda, a szintén szentként élő és szentté avatott László király méltán emeltette csontjait az oltár magaslatára, épségben maradt jobbját pedig és áldott emlékét méltán tiszteli ezer év óta a hálás magyar nép.

Elmélkedés a hitvesi szeretetről

"Az Isten a teremtés kezdetén férfit és nőt alkotott. Az ember ezért elhagyja apját, anyját, a feleségével tart és ketten egy test lesznek. Ettől kezdve már nem két test, hanem csak egy" (Mk 10,6-8).

Tehát a házasság, mint a Teremtő műve még a paradicsomból származik. A legősibb "szentség".

A bűnbeesés természetesen az egytestté-válást is alapjaiban rendítette meg. Már Mózes is megengedi a férfinak, hogy elbocsátólevéllel megváljék feleségétől. Jézus azt mondta: Ezt csak keményszívűségtek miatt engedte meg. De kezdetben nem így volt (vö. Mk 10,5).

Lényünk mélyén megmaradt még valami ebből a kezdetből, a paradicsomból: a vágy az "eggyéválás", a teljes harmónia után. Sőt olykor meg is éljük, de nem tudjuk megtartani, pillanatok alatt szertefoszolhat.

A testi egyesülés az összetartozásnak, egymás kiegészítésének kifejezése, de ezenfelül az egytestté-válás teljes férfiúi és női lényünket átfogó tudatos folyamat, ahol már nincs értelme az enyém és a tied különválasztásának. A te bánatod az én bánatom is, és a te boldogságod engem is boldogít.

"Aki feleségét szereti, önmagát szereti. A saját testét senki sem gyűlöli... Szeresse hát mindegyiktek a feleségét, az asszony meg tisztelje férjét" (Ef 5,28-29.33).

Nehezen tudunk mi ebbe beleegyezni. Korunk házasságideálja ugyanis a partnerség, amely egymáshoz való viszonyunk egyenlőségén alapszik. Az egyenlőség kihangsúlyozza a férfit és nőt, mint önálló személyt. Valószínűleg keményszívűségünk miatt van szükségünk erre a modellre, amely toleranciára nevel és segít a konfliktusok megoldásában. De az egytestté-váláshoz nem elégséges. Kezdetben nem így volt. A férfi és a nő különféleképpen van egymásra utalva és egymásra hangolva.

"Férfiak, szeressétek feleségeteket, ahogy Krisztus is szerette az Egyházat, és feláldozta magát érte... Aki feleségét szereti, önmagát szereti. A saját testét senki sem gyűlöli, hanem táplálja, gondozza, akárcsak Krisztus az Egyházat" (Ef 5,25.28-29).

"Amint tehát az Egyház alá van Krisztusnak vetve, az asszony is mindenben férjének" (Ef 5,24).

Szent Pál szerint tehát az elválaszthatatlan "egy testben" a férfi Krisztust szimbolizálja, aki teljesen feláldozza magát az övéiért, a nő pedig az Egyházat, aki egész gondolkodásában, érzelmeiben, akaratában Krisztusra hangolódik.

Ezek a hasonlatok mutatják, hogy a férfi és a nő alapjaikban különböznek egymástól. Gyökeresen más az, amit egymástól elvárnak, és amit egymásnak adhatnak. A férfi mondaná pl.: Terád szükségem van, nálad nélkül nem tudok létezni. A nő pedig: Számomra az a legfontosabb, hogy neked kellek. Nélküled nem szeretnék élni.

A szeretet két alappillére jelenik itt meg: az önmagát ajándékozó szeretet és az odaadást elfogadó szeretet. Egyik a másik nélkül nem lehetséges. – Nagy misztérium ez. De felragyoghat teljes fényében a Teremtő és a teremtmény, Krisztus és az Egyház, a férfi és a nő között.

Bódi Edit

A tabernákulum előtt

"Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes..." (Mt 5,48).

Uram! sokszor hallottuk már ezt a felszólításodat. Könnyen elkerüli a figyelmünket. Legalábbis a lényege. Vagy csak felületesen foglalkozunk vele, pedig kimeríthetetlen. Engedj egy kicsit mélyébe tekintenünk.

Az első érzésünk a döbbenet. Hogyan? Tőlünk, gyarló emberektől kívánsz tökéletességet. Méghozzá azt a tökéletességet, amit Atyád birtokol embermivoltunknak megfelelően. Uram, Te ismersz minket. Mi van a kívánságod mögött? Mire szólítasz fel bennünket?

Ez is a Te követésed. Mert nem volt az emberek között, a szentek között sem senki, akit éjjel-nappal az Atya példája, tökéletessége vonzott, éltetett. Az Atya tökéletes mása vagy mindenben.

Kérő tanítványodnak: "mutasd meg nekünk az Atyát" azt válaszolod: "aki engem lát, látja az Atyát is" (Jn 14,8). Mégis – és ez olyan megrendítően szép – nem magadat állítod elénk példaképül, hanem Atyádra irányítod figyelmünket. Itt van a mélység, Uram! Szíved alázata tárul fel előttünk. – Milyen jó volna, ha ezt megértenénk! Ha olyan hódolattal, erős szeretettel, kitartóan tudnánk mindent közös Atyánkra vonatkoztatni, mint Te tetted. – Milyen az az Atya? A legtökéletesebb földi atyával is nehezen hasonlítható össze. Tökéletességeit el sem tudnánk képzelni, ha be nem mutattad volna példabeszédeid legszebbikében. Irgalmas, megbocsátó, hosszantűrő, nem személyválogató. Fölkelti napját jókra és gonoszokra, esőt ad igazaknak és bűnösöknek..., hogy csak néhányat említsünk az isteni tökéletességekből. Minden szépet és jót, amiért az ember lelkesedni képes – tökéletesen birtokol.

Uram! igazán nagyrabecsülsz minket! Nem akármilyen példaképet állítasz elénk, hanem a legtökéletesebbet. Te ismered a szívünket, jobban mint mi magunk. Ha ezt kívánod tőlünk, akkor bizonyosan képesek vagyunk azt elérni Talán hangsúlyozni igyekszel ezzel, hogy ne törjük magunkat alacsony vagy közepes célokért. Csak ideig-óráig boldogítanak. Szívünkbe ültetted a végtelen utáni vágyat. Csak a tökéletes bűvkörében találunk megnyugvást.

Amilyen felemelő és boldogító a felhívásod, nyomorunk tudata annyira lehangol, megbénít. Hol kezdjük el? Melyik isteni tökéletességet próbáljuk elsajátítani? Egy bizonyára elég volna, ha hűségesen kitartanánk megszerzésében. A hűség is isteni tökéletesség. Képes az ember olyan hűséges lenni, mint az Isten? Nem tudom, Uram! De azt tudom, hogy nélküled nem megy. Segíts meg! Végtelen türelmed tudata ösztönözzön kitartásra. Segíts megtenni, ami erőmből kitelik, hogy legalább közelítsek az elém állított példaképhez...

Alexia

LEVELESLÁDÁNKBÓL

"...Annyi badarságot olvashatunk a jezsuitákról... Mi lehát ennek az alapja?..."

Kérdésének alapos megválaszolása doktori értekezés témáját képezné Ezért képtelen vagyok felelni.

Annyi bizonyos, hogy a jezsuita rend a legnépesebb férfi szerzetesi közösség. Már 1740-ben 24.000 tagja volt. 1965-ben 36.000 személyt számláltak. 1988-ban is 25.000 fővel a legnagyobb férfi szerzet.

Vitathatatlan, hogy általában magasan képzett embereket sorakoztat fel kezdettől a közösség. Amikor pl. a niagarai határátlépőnél a vámtisztnek megemlítettem, hogy jezsuita vagyok, barátságosan felsorolt néhány jezsuita egyetemet az USA-ban.

Ugyanakkor töprengésre késztetnek a tények: XIV. Kelemen pápa kénytelen a rendet feloszlatni politikai hatalmak nyomására. 1847-ben még Svájc is kitiltja a jezsuitákat és csak 1973-ban engedélyezi ismét. 1872-ben Németország területét kell elhagyniuk és csak 1917-ben térhetnek vissza. Hitler még katonának sem vette fel a jezsuitát vagy növendékeiket.

A válaszkeresésben segíthet p. Arrupe (aki 1965-1983-ig a jezsuita rend legfőbb elöljárója volt):

"Még napjainkban is találkozunk furcsa felfogásokkal és előítéletekkel a jezsuitákkal kapcsolatban. Ismételten ‚fekete pápának' neveznek, mintha valami rémpápa lennék. Holott alapítónk kifejezetten azt akarta, hogy az Egyháznak szolgáljunk és semmiképpen sem uralkodjunk fölötte.

Mondogatják egyesek, hogy a jezsuiták elve: A cél szentesíti az eszközt! Ez bizonyosan téves. Szent Ignác ugyanis azt akarta, hogy minden megengedett eszközt használjunk fel, ha az feladataink megvalósulását segíti. Ugyanakkor megkövetelte, hogy eszközeink kiválasztásánál legyünk bátrak és találékonyak. Többen – ennél a szemrehányásnál – a paraguayi jezsuita államra utalnak. Megkíséreltük akkor megóvni a szegény indiánokat a kizsákmányoló hódítóktól. Azzal szerettük volna ezt elérni, hogy számukra megalapított településekre vontuk őket össze. A kísérletet megsemmisítették, mert nem egyezett a világ hatalmasai tervével. Ma viszont másképpen ítél efölött a történelem.

Alkalomadtán azt is mondják, hogy a jezsuiták nagyon gazdagok. Természetesen sok iskolánk és házunk van, ahol apostoli munkánkat végezzük. De az iskolán nem gazdagodhat meg az ember. Gyakran hangsúlyozom, hogy iskoláink nyitva vannak mindenki – nem pedig csak meghatározott csoportok – előtt.

Azt is szemünkre vetik, hogy mi jezsuiták katonás, harcos szerzet vagyunk. Talán arra vezethetjük vissza ezt a szemrehányást, hogy az engedelmességet keményen megkövetelte Ignác, sőt máig meggyőződésünk, hogy munkáink végzéséhez nagyon szükséges. Engedelmességünk mégis lényegesen különbözik a katona magatartásától. Mi Krisztusnak engedelmeskedünk, aki minket meghívott, és akinek szolgálunk is testvéreinkben.

Kertelés nélkül beismerem, hogy mi jezsuiták hibákat is követtünk el. De véleményem szerint nem ez a fő oka annak, hogy hellyel-közzel előítélettel vannak velünk szemben és üldöznek minket. Mindannyian tudjuk, hogy az, aki nyíltan vall valamit s azért minden erejét beveti, számolhat a rágalmazással és üldöztetéssel. Maga Krisztus is megtapasztalta ezt. Nem vagyunk tehát boldogtalanok amiatt, ha hasonló a sorsunk".

B.I.

LEVELEK A MISSZIÓKBÓL

Jelenleg itt a közeli trapista apácák kolostorában adok 30 napos lelkigyakorlatot két japán szerzetes papnövendéknek. Mivel csak ketten vannak, egyéb kisebb munkáimat is végezhetem... Japánul írogatok az itteni katolikus lapokban. A készülő új nagy katolikus lexikonnak pl. a "Magyar Egyház" rovatát készítem. Néhány katolikus íróval (Gárdonyi, Sík, Vörösmarty – még Arany és Ady is belekerül vallásos verseik miatt) már el is készültem. A lexikon a tokiói Sophia egyetemünk gondozásában fog megjelenni. – Az itteni kis katolikus egyetem folyóiratába is kérik írásaimat. Persze mindez sok időbe és fáradtságba kerül a tanítás mellett...

Most csak ennyit. Kívánok "böcsületes vastagodást az igaz hitben" (mondaná Pázmány)! Szeretettel

P. Béky Gellért SJ
657 Nada-Ku, Kobe-ski
Akamatsu-cho 3-1-21,
Japán

Köszönök mindent, amit értünk tesznek. Csak a Jóisten tudja ezt visszafizetni. Sokat imádkozom magukért is... Szeretek sokat olvasni. Átnézek sok mindent, ami Németországból jön, de a maguk folyóirata sokkal jobb... Így érdemes megírni és dolgozni, hogy ez a magyar folyóirat sok-sok éven át tudjon létezni. Elmélkedéseimre is használom többször. Az utóbbi számokban láttam több tanítómnak a halálát. Visszaemlékezem azokra az időkre, amikor Kőszegen a bencéseknél tanultunk...

Itt a helyzet elég kényes. A politika veszélyes. Lehet, hogy megérjük, ami 1964-ben történt. Most már szinte senki sem bírja ki, mert mindenki csak tüntetni akar, de dolgozni nem. Pedig Brazília nagyon gazdag ország... Testvéri öleléssel,

P. Palko János SVD
Rua Edmundo Angely 48
80000 Curitiba-Pr.
Brasil

Kellemes, boldog karácsonyi ünnepeket kívánok a Szolgálat munkatársainak. Az új évre meg a Jóisten bőséges áldását munkáikra... Nagyon szépen köszönöm egész évi kedvességüket... A nyáron, szünidőben jártam Belgiumban és hazánkban is. Szeptember 12-én utaztunk vissza Zaire-ba Ilona nővérrel együtt. A 40-45 fokos hőség túlsokáig tart ebben az évben. A nagy szárazságban nem lehet veteményezni és kukoricát ültetni. Pedig a bennszülöttek fő étkezése kukoricalisztből készül. A Jóisten kezében vagyunk.

Sr. Anna Karácsony
Kambove, B.P. 60
Shaba, Rép. du Zaire,
Afrika

AZ ÚJ KÓDEX ÉS ISTEN NÉPE

Az 1917/18-as Codex Iuris Canonici mérföldkövet jelentett az egyháztörténelemben. A latin egyház első általános törvénygyűjteménye látott benne napvilágot. A második törvénykönyv, amit 1983. jan. 25-én bocsátott útjára és advent első vasárnapjával érvényesített II. János Pál, már kisebb jelentőségű. Azért is, mert a II. Vatikánum óta nem irányítják Egyházunkat olyan mértékben a törvények, mint azelőtt. Viszont jogi rendszabályozásra szüksége van minden emberi közösségnek. Ezért csodálom, hogy az új kódex nem vert nagyobb port és nem ébresztett vérpezsdítőbb érdeklődést olyan személyek körében sem, akik azon keseregnek: Elbizonytalanodott az Egyház fegyelme és jogrendje. – Bárhogyan is legyen, hatványozottan kellene foglalkoznunk ezen törvénygyűjteménnyel.

Az alábbiakban az Új Kódex főbb lelkipásztori rendelkezéseit szúrom tollhegyre, de nem nyújtok teljes és kimerítő képet a pasztoráció egyházjogi alapjairól. Csak lelkesíteni óhajtom az érdeklődő olvasókat, lapozzanak utána a Kódexben az őket érdeklő irányelveknek.

Mondanivalómat a plébánia, igehirdetés és liturgia köré gyűjtöm. A házasság lelkipásztori szabályozására nem térhetek ki, mert ezen terület összetettsége külön tárgyalást igényelne.

Beszámolómban a HÍVEK KÖZÖSSÉGE a régi plébánia tartalmilag is új fogalmát jelenti, míg a Kódex és CIC kifejezéseket váltakozva használom.

1. A hívek közössége

Nagy újdonsága az 1983-as Kódexnek az 1918-sal szemben, hogy a plébániát a "hívek közösségeként" (c. 517,1) határozza meg. Az új fogalom új valóságot igyekszik tükrözni, és serkenti az egyházi közösség lendületesebb fejlődését.

S z e r k e z e t e szerint a hívek közössége, a plébánia lehet területi, azaz egy meghatározott körzetben élő katolikusok összessége. Ha alkalmasabb személyi plébániát kell létrehozni a hívek szertartása, anyanyelve, nemzetisége s egyéb alapon (c. 518). Ilyen pl. a főiskolások plébániai közössége (c. 813). Azokat a híveket is gyűjtsük össze, akik nem élnek egy plébániai közösségben. Számukra kvázi-plébániát kell létesíteni, vagy egyéb módon gondoskodjunk lelki igényeikről (c. 516). A vendégmunkások, menekültek, vándorok, utazók (c. 568), kórházak, börtönök és tengeri utasok (c. 566,2), laikális szerzetesházak (c. 567) rendelkezésére bocsássunk káplánt.

A plébániát általában egy plébános vezeti, de ha a körülményeknek jobban megfelel, a plébániát papi csoport is irányíthatja azzal, hogy egyikük koordinátor és felelős a püspök előtt (c. 517,1). Szükség esetén egy

plébánosra vagy papi csoportra több szomszédos plébánia is bízható. Ilyenkor az a bizonyos személy minden egyes plébániaközösség saját plébánosa (c. 526,1). A Kódex újdonsága, hogy a püspök rábízhatja a plébániát egy diakónusra vagy laikusra (pl. szerzetesnőre), esetleg fel nem szentelt hívek csoportjára is. Ebben az esetben is a szervezett lelkipásztori munkát egy pap szabályozza (c. 517,2). A felszentelt vagy fel nem szentelt plébánosok az egyház nevében végzik feladatukat (c. 1282).

Papok, diakónusok vagy civilek irányítják-e a plébániát, ezt a kérdést nagyvonalúan az ordináriusra bízza a Kódex, nem pedig a püspöki karra. Anyagi és szociális ellátásukról viszont a püspöki kar gondoskodjék. Létesítsen közös alapot, s az eddigi beneficiális rendszert lehetőleg szüntesse meg. (cc. 1272,1274).

Ha egy plébániát bekebelez egy kolostor vagy szerzetesi közösség, egy kijelölt szerzetes, papi illetve civil csoport a plébános. Jogi személy nem teljesítheti ezt a feladatkört (c. 520).

A vezetés szempontjából a következő plébániatípusokat sorolja fel az új Kódex:

1. A hagyományos plébániát egy lelkipásztor irányítja a főpásztor nevében (c. 519). A Kódex azt is megköveteli az ordináriusoktól, hogy engedjenek át papokat a nagyobb paphiánnyal küzdő egyházmegyéknek. Ideiglenesen, vagy örökre (cc. 271, 257,2).

2. Az is előfordul, napjainkban egyre gyakrabban, hogy egy plébános egyszerre több szomszédos plébánia élén áll (c. 526).

3. Behatóbb pasztorációra számíthat a híveknek azon közössége, amelyet papi testület vagy team szolgál (c. 526). Az sem kizárt, hogy ugyanazon csoport több plébániai közösséget is vezessen (c. 517,1).

4. Egy illetve több plébánia lelki gondozását bízhatja a főpásztor diakónusra vagy alkalmas laikusra (c. 517,2), vagyis diakónusok vagy laikusok testületére is.

5. Ritkább az az eset, amikor a hívők közössége szerzetesi házhoz van kapcsolva az 520-ik c. értelmében.

A plébánia arculata és vezetése tehát forradalmiasan új, de a lefektetett alapelvek csak lassan valósulhatnak meg. Ehhez ugyanis mind papjaink, mind híveink mentalitásának változnia kell.

Hogyan bontakozik ki a hívek általános papsága?

A plébánia a Kódexben többé nem a plébános lelkipásztori tevékenységének tárgya, hanem tevékeny közösség, ami megjelenik a helyi egyházban és itt bontakozik ki. A hívek ugyanis a keresztség által "beletestesültek" Krisztusba és Isten népévé lettek. Részesei Krisztus papi, prófétai és kormányzói hatalmának (c. 204,1). Csak ez a felfogás felel meg a II. Vatikáni Zsinat egyházképének, és ez csendül fel ismételten a CIC-ben. Így Isten terve szerint a krisztushívők között egyesek felszentelt szolgák, akiket a jog klerikusoknak nevez, a többieket pedig laikusoknak hívja (c. 207,1). A hívek működjenek közre a felszentelt papokkal az általános és a helyi egyház

javára (c. 209). Először azzal, hogy minden hívő igyekszik az életszentségre és előmozdítja az Egyház növekedését (c. 210). Nemcsak joguk, kötelességük is, hogy közreműködjenek az üdvösség jóhírének terjesztésében (c. 211), mert erre kaptak küldetést a keresztséggel és bérmálással. E feladatukat egyénileg vagy csoportosulva teljesíthetik (c. 255,1). Helyük tehát ott van a felszentelt papok mellett "az egyházi szolgálatokban és feladatoknál" (c. 228). Éppen ezért nemcsak végezhetnek taológiai tanulmányokat, hanem – képességeikhez mérten – a szent tudományokat jogosan taníthatják (c. 229). Az istentiszteletben is teljesíthetnek lektori és akolitai szolgálatot (felolvashatnak, bevezethetik a liturgiát, áldoztathatnak stb.), sőt elnökölhetnek is az igeliturgián, liturgikus imákat vezethetnek, keresztelhetnek (c. 230). A főpásztor előzetes engedélyével egyházkormányzati, jurisdikciós feladatokat is betölthetnek (c. 129), mint egyházmegyei bírák (c. 1421, 2), esküdtek (c. 1424, 1428), jegyzők (c. 1437), ügyvédők és kötelékvédők (c. 1435). Paphiány estén plébániák élén is állhatnak (c. 517,2).

A plébános fogalmának meghatározásánál, a felszentelt személy esetében is elvárja a Kódex, hogy tanítói, megszentelői és kormányzói hivatalát a diakónusokkal és laikusokkal karöltve teljesítse (c. 519). A plébános feladata, hogy ismerje a híveket, látogassa a családokat és a hívek kiscsoportjait, valamint a betegeket és haldoklókat, karolja fel a szegényeket, elhagyottakat, menekülteket, segítse a hitveseket és szülőket feladataik teljesítésében, és mozdítsa elő a családok keresztény növekedését. Mindebben kötelessége kérni és igénybe venni a laikusok közreműködését (c. 529).

A plébános és a hívek közösségének szoros közreműködése különösen szükséges a felnőttek, fiatalok és gyerekek hitoktatásánál (c. 776) valamint ezek előkészítésénél a szentségek vételére. A bérmálási (c. 890), elsőáldozási (c. 914) és gyónási (c. 1252) előkészületben különösen a szülők segítkezzenek. A családpasztoráció (a jegyesek felkészítése a házasságra és a házasokkal való foglalkozás) nemcsak a pásztor kötelessége, hanem a hívek közösségének feladatköre is (c. 1063).

A Kódex itt nem szép szavakat csenget, hanem egy teljesen új plébános- és plébániaképet rajzol meg, mutat be. A hívek bevonása a lelkipásztori szolgálatokba annyira lényeges, hogy azt a pappot, aki ezt elhanyagolná, a főpásztor felmenti plébánosi minőségéből és más beosztásba helyezi (c. 1741,4).

A CIC rámutat a laikusok tevékenységének más bejáródott útjaira, de nem szabad az általános papságot leszűkíteni az alábbi működési formákra:

Minden plébánián létre kell hozni a pasztorális tanácsot (lelkipásztori tanács, képviselő testület). Ennek elnöke a plébános, tagjai pedig azok, akik a lelkipásztori szolgálatban közreműködnek, és más hívek (c. 536). Nem zavarhat meg bennünket az, hogy ennek a testületnek csak tanácsadó szerepe van. Amikor ugyanis a Kódex "tanácsadásról" beszél, nem puszta ajánlatra gondol. Nélküle ugyanis az elöljáró intézkedése érvénytelen (c. 1272, 2).

A pasztorális tanács albizottságai a gyakorlatban: a liturgikai, kateketikai, családi, tájékoztató s más rendkívüli tanácsok.

Minden plébániaközösség köteles megalakítani a "gazdasági tanácsot" (c. 537) is. A plébános képviseli ugyanis a plébánia anyagi ügyeit a polgári fórumok előtt, de az ügyintézésnél ez a testület a jobbkeze. A gyakorlatban különböző alosztályai vannak: pénzügyi, épületügyi, társadalmi vagy vigalmi, karitatív stb.

Újdonságként ajánlja a Kódex, hogy a püspök a plébánosok helyezése előtt kérje ki az esperes, más papok és az érintett plébánia egyes híveinek véleményét is (c. 524).

2. A hívek közösségének tanító szolgálata

Az új kódex 7 könyve közül a III. tárgyalja az Egyház tanító feladatát (cc. 747-833), míg a régi CIC harmadik könyvének IV. része beszél az Egyház Tanítóhivataláról (De Magisterio Ecclesiae). Az "Egyház tanító feladata" cím (De Ecclesiae munere docendi) nem csak szépítés az új törvénykönyvben, hanem azt a valóságot igyekszik szemléltetni, hogy itt küldetésről, az egész Egyház szolgálatáról van szó!

"Mivel Isten népét elsősorban az élő Isten igéje gyűjti össze..., ezért a lelkészek fő feladata az Isten örömhírét hirdetni mindenkinek" (c. 762), emeli ki a Kódex értékét. Első helyen a papok és püspökök testületének feladata áll. A helyi püspök ugyanis a fő igehirdető hívei számára (cc. 753-763), amíg a pápával és a püspökök testületével összhangban cselekszik (c. 756). A pap és diakónus mindenütt prédikálhat a világon, kivéve, ha az illető ordinárius saját területén meg nem tiltja neki (c. 764). Hatalmuk ugyanis felszentelésükből ered (c. 1029). A szerzetesek prédikálását saját templomaikban elöljáróik szabályozzák (c. 765).

Az új CIC megszabja, hogy a laikusok is prédikálhatnak. Feltételeit a püspökkari konferenciák szabják meg (c. 766).

Komoly haladás, mert a régi kódex még határozottan eltiltotta a laikusokat az igehirdetéstől (CIC/1918 c. 1342,2).

A prédikáció vagy szentbeszéd k ü l ö n b ö z ő f o r m á i között elsőbbséget élvez a h o m í l i a. Nem hagyható el egy vasárnapi vagy ünnepi misén sem. De melegen ajánlja a Kódex, hogy tartsunk homíliát a köznapi miséken, különösen adventben és nagyböjtben, ünnepségeken és minden alkalommal, amikor a hívek nagyobb számban vannak jelen (c. 767). A plébános sajátságos hivatása a prédikálás. Ő ügyel fel a homíliákra templomában (c. 528,1).

A homíliában a keresztény hitigazságokról és a keresztény élet erkölcsi alapjairól beszélünk (c. 767,1). Igyekezzünk hűségesen és teljes egészében előadni Krisztus titkát, miközben fejtegetéseinket a Szentírásra, szent hagyományra, liturgiára, tanítóhivatalra és az Egyház életére építjük, mint öt oszlopra (c. 760). A homília azonban nem merülhet ki szónoki előadásban. Minden alkalmas eszközt meg kell ragadnunk (képek, vetítés

stb.), hogy megvilágítsuk a teljes hitigazságot (c. 386,2). Elsősorban azt tárjuk a keresztény közösség elé, amit Isten dicsőségére és üdvösségünk érdekében hinnünk és tennünk kell. Ezt kövesse az ember méltóságáról és szabadságáról szóló egyházi tanítás, a család egységét és a házasság tartósságát elősegítő igazságok, a család feladatai és az emberi társadalommal kapcsolatos kötelezettségek kifejtése. Végül szóljunk a földi dolgok rendjéről, ahogy az Isten tervében áll (c. 768). Az igehirdetést természetesen alkalmaznunk kell a hívek képességeihez és a helyi igényekhez is (c. 769).

A prédikációnak vannak más formái is, mint pl. a lelkigyakorlatos elmélkedések vagy missziós beszédek (c. 770). Ezeket is használni kell.

A 771. c. szem előtt tartja "vándor életünket" és a modern társadalom összetettségét. Buzdítja a püspököket és plébánosokat, hogy juttassák el az Isten igéjét azokhoz is, akik bármilyen okból nem vesznek részt a közös istentiszteleteken. Gondoskodni kell még a nemhívőkről is. A keresztény igazságokról beszélni kell a rádióban és tévében (c. 772).

Az igehirdetés másik fontos formája a k a t e k é z i s (hitoktatás) (c. 773).

A 793. kánon kiemeli a szülők jogát, hogy gyermekeiket katolikus módon intézetekben nevelhessék.

A vallásos nevelés irányuljon az egész személyre, tekintettel az egyén végső céljára és a társadalom javára. A gyermekeket és az ifjúságot úgy irányítjuk, hogy fizikai, erkölcsi és intellektuális képességeik összhangban fejlődhessenek. A fiatalokat felelősségtudatra és szabadságuk helyes használatára kell nevelni úgy, hogy aktívan részt vehessenek a társadalmi életben (c. 795).

A katolikus iskolák fontosságát taglalva (cc. 776-806), a tanárokat inti a Kódex, hogy szorosan működjenek közre a szülőkkel (c. 796). Kihangsúlyozza: Az Egyháznak joga van katolikus iskolák (c. 799) és katolikus egyetemek (cc. 807 és 815) létesítésére és fenntartására. Figyelmezteti a főpásztorokat: létesítsenek katolikus iskolákat, szakiskolákat és technikumokat (c. 802).

A hitoktatás öt szabályát hangsúlyozza erőteljesen a 777. c.:

1. Hitoktatással képesítjük a hívek közösségét a szentségek méltó ünneplésére.

2. Huzamosabb ideig készítjük a gyermekeket az első szentgyónás, szentáldozás és bérmálás szentségeire.

3. Az első szentáldozás után hitoktatással mélyítjük a gyermekek hitét.

4. Katekizálni kell a külön segítségre szoruló (testi-lelki fogyatékos) gyermekeket.

5. Hitoktatás formájában kell kifejteni és elmélyíteni az ifjúság és a felnőttek hitét is.

A Kódex lehetővé teszi, hogy a laikusok is résztvegyenek az Egyház tanító hivatalában, hiszen a keresztény "igazságokat nemcsak élik, de

hirdethetik és védelmezhetik is". Sőt a szent tudományokat is "taníthatják" (c. 229). A plébános jobbkezei tehát a hitoktatásban a papok (c. 776), szerzetesek (c. 778), szülők és más laikusok (c. 774/2), mind a felnőttek, mind az ifjak vagy gyermekek katekizálásánál (c. 776). Különös kötelessége a szülőknek és nevelőknek, hogy bemutassák a keresztény hitet példájukkal és szavukkal egyaránt (c. 774).

A hitoktatás szabályozását a helyi főpásztorokra bízta a Szentszék. Ők nevezik ki vagy helyezik át a pap vagy civil hitoktatókat (c. 805). Gondoskodnak a katekéták teológiai, pedagógiai és gyakorlati kiképzéséről (c. 780). Feladatuk az is, hogy a zavartalan hitoktatáshoz biztosítsák a szükséges nevelő eszközöket (hittankönyvek, szemléltető eszközök) (c. 779).

A püspökkar közösen is rendelkezhetik a hitoktatás ügyében, sőt ajánlatos, hogy kateketikai bizottság álljon segítségére az egyes egyházmegyéknek (c. 775).

Végül a hitoktatás és a katolikus iskolák tanfelügyelete is a püspök hatásköre (c. 806).

Az igehirdetés harmadik eszköze a s a j t ó. Különösen a Szentírás és bibliamagyarázatok (c. 815), a liturgikus könyvek (c. 826), katekizmusok, teológiai, egyháztörténeti, hitbeli és erkölcsi kérdéseket tárgyaló kiadványok (c. 827), vallási folyóiratok, közlönyök és napilapok (c. 831,1). Szentírást, liturgia- és hittankönyveket csak egyházi engedéllyel adhatunk ki.

Természetes joga továbbá az Egyháznak a többi k o m m u n i k á c i ó s e s z k ö z ö k : köztük a rádió és tévé felhasználása az igehirdetés céljaira (c. 831,2).

3. A hívek közösségének liturgiája

Megszentelő feladatát a liturgiában gyakorolja legeredményesebben Egyházunk. A látható jelek jelzik és meg is valósítják az emberek megszentelődését, s ugyanakkor az egész misztikus test hódolattal járul Isten elé (c. 834). A liturgiával, szentségekkel kifejezzük és növeljük hitünket, s az istentiszteletet valamint az ember megszentelődését szorgalmazzuk. A liturgia különböző változatai emellett bevezetnek az egyházi közösségbe. Erősítik és leghatásosabban kifejezik a "hívek közösségét" (c. 840).

A liturgia végül is minden esetben az "Egyház ünnepélye", ahol az Egyház, "az egység szentsége", különösen a hívek gyakori és aktív részvételével valósul meg (c. 837). Ennek csúcspontja az eukarisztikus ünneplés, a szentmise. Törekedjünk, hogy a hívek gyümölcsözően vehessenek benne részt (c. 899).

Az egység kedvéért tartsuk magunkat a szertartáskönyv útmutatásaihoz a liturgia (szentmise és szentségek) ünneplésekor (c. 846). A szélsőségek elkerülése végett a liturgia ünneplésének és a részvételnek módját az Egyház elöljárósága szabja meg (c. 841). A liturgia szabályozói tehát a Szentszék és a helyi püspök (c. 838).

Elöljárói (vezetői és kiosztói) viszont a püspök mellett a felszentelt papok, diakónusok. A megszentelés feladata azonban kötelessége a "többi híveknek", "különösen a szülőknek" is (c. 835). Ezért a liturgiát is vezethetik lektorok, akoliták vagy laikusok. A püspök engedélyével civilek elnökölhetnek az igeliturgián vagy imádságos összejöveteleken, keresztelhetnek és szentáldozást oszthatnak ki (c. 230). Szentségkitételt és szentségbetételt is végezhetnek (c. 943). Nemcsak készíthetik a jegyeseket a házasságra, hanem a házasságkötésnél helyettesíthetik a papot (c. 1112). Betegekhez vihetik a szent útravalót (c. 911,2). Egyes szentelményeket is kioszthatnak (pl. temethetnek) (c. 1168).

Az új kódex ismét bevezeti az állandó diakonátust. Feltétel: legyenek érett férfiak. Nősek is lehetnek. Három éves tanulmányt kell elvégezniük (c. 236). Legyen a nem nős diakónus legalább 25 éves, a nős diakónus kezdő korhatára legkevesebb harminc év (c. 1031,2). A diakónusok más munkaviszonyban is lehetnek, úgy hogy csak szabadidejüket szentelik az Egyháznak, de teljes erejükkel is beállhatnak az Egyház szolgálatába. Ilyenkor a hívek közössége gondoskodik megélhetésükről (c. 281).

Az 1918-as CIC (c. 731/2) még szigorúan eltiltja a liturgiában való aktív részvételtől mindazokat, akik nem katolikusok, de a katolikusok sem vehettek részt másvallású istentiszteleten. Az új Kódex (c. 844) lényegesen ökumenikus. Megengedi a katolikusoknak, hogy "szükség" vagy "lelki előny" esetén nem katolikus közösségben járuljanak szentgyónáshoz, szentáldozáshoz, vegyenek részt ortodox szentmisén. Sőt, a betegek szentségét is kérhetik.

A keleti egyházak tagjait, akik nincsenek teljes közösségben egyházunkkal, a gyónás, áldozás és szentkenet szentségeiben részesíthetjük. A feltételek ugyanazok: kérik és felkészültek!

Kioszthatjuk továbbá ezeket a szentségeket minden másvallásúnak, aki halálveszélyben van és kéri. A feltétel az, hogy az illető higyje a szentségről azt, amit a katolikusok elfogadnak!

A keresztség szentségével kapcsolatos fontosabb rendszabályok:

A keresztelést rendszerint püspök, pap vagy diakónus szolgálja ki. Püspöki engedéllyel a katekéta vagy más laikus személy is keresztelhet ünnepélyesen is. Halálveszélyben minden jószándékú ember keresztelhet (c. 861).

Természetesen a keresztelést illő módon elő kell készíteni. A felnőtt katekumenátust végez a keresztelés előtt. Ennek során megismeri a keresztény igazságokat és meg is erősödik azokban (c. 865). A gyermekkeresztelés előtt viszont komoly oktatásban kell részesíteni a szülőket és keresztszülőket. Világosan elébük tárjuk a szentség jelentőségét és a vele járó kötelezettségeket. Ajánlatos az érintett családok előzetes meglátogatása is (c. 851).

A gyermekeket a születésük utáni hetekben kereszteljük (c. 867). Ha azonban a gyermek későbbi vallásos nevelése nincsen biztosítva, a

keresztelést el kell halasztani (c. 868). A gyermek vallásos növekedéséért ugyanis a szülők és keresztszülők állnak jót (c. 872). A keresztszülő egyébként lehet egy házaspár vagy 16 éven felüli, megbérmált férfi vagy nő (cc. 873-874).

14 éven felülieket nem keresztelhetünk meg az ordinárius jóváhagyása nélkül (c. 863). Az ilyet, illetve minden felnőtt keresztelendőt azonnal meg is bérmál a keresztelő pap és a szentáldozáshoz is engedi (c. 866), mert minderre előre felkészítette.

A keresztelést azonnal anyakönyvezzük (c. 877).

A bérmálás az egyházi kötelék és a Krisztus melletti tanúságtétel szentsége (c. 879). A püspök, illetve a megbízott (felhatalmazott) pap osztja ki (c. 882). Alkalmilag megadhatja az ordinárius a bérmálás engedélyét egy vagy több papnak is (c. 884,1). A bérmáló püspök vagy pap, komoly okból (pl. sok a bérmálkozó) kijelölhet más papokat, akik vele bérmálnak (c. 884,2). Felnőtt keresztelés esetében a keresztelő pap külön engedély nélkül bérmálja meg az illetőt (c. 866). Az életveszélyben lévő, még meg nem bérmált hívőt, megbérmálhatja minden további nélkül a plébános vagy akármelyik pap (c. 883,3).

Csak az bérmálkozhat, aki méltóképpen felkészült a szentség vételére (c. 889). A szülők, lelkipásztorok és plébánosok feladata (c. 890), hogy serdülőiket (circa etatem discretionis – c. 891) e szentségre előkészítsék. Ajánlatos, hogy a bérmaszülő maga a keresztszülő legyen (c. 893).

Az eukarisztia szentsége Krisztust hordozza, feláldozza és benne fogadjuk megunkhoz az Urat (c. 897).

Az új kódex beszél az eukarisztia ünnepléséről (I. fej.), megőrzéséről és tiszteletéről (II. fej.). Igyekszik megtartani a szentmise és szentáldozás egységét. Ezért "melegen ajánlja" a híveknek, hogy mise közben áldozzanak (c. 918). Eleget tehetünk ugyan a vasárnapi és ünnepnapi kötelezettségnek akkor is, ha csak jelen vagyunk a misén, de nem áldozunk (c. 1248). Ugyancsak misét hallgathat és áldozhat is a katolikus pl. a keleti szertartású nem katolikus templomban is (c. 844), ha nem képes katolikus misére menni.

Ha a hívek közösségének nincs miséje, tartsanak igeliturgiát vagy imaösszejövetelt – ajánlja a Kódex (c. 1248).

Újdonság a szentmisénél a papok együttmisézése (c. 902). Viszont nem katolikusokkal nem koncelebrálhat katolikus pap (c. 908). A papi lelkület is megköveteli, hogy a pap naponta misézzen, amit a kódex is ajánl (c. 904), még olyankor is, ha nincs jelen a közösség. Viszont, mivel a szentmise a közösség istentisztelete, különös ok nélkül soha se celebráljon a pap teljesen egyedül (c. 906). Azt persze mondani sem kell, hogy a pap is imával készül a szentmisére és utána hálát is ad (c. 909).

Szentmisét ünnepelhetünk és áldoztathatunk a nap bármely órájában (c. 931). Kivételt képez természetesen a nagyhét. Az eukarisztia ünneplésének helye nem csak a templom. Minden komoly ok elégséges, hogy bármily tisztességes helyen misézzünk (c. 932).

A püspök , pap és diakónuson kívül az akolita illetve bármelyik megbízott laikus áldoztathat (cc. 910-911).

Naponta többször is áldozhat a hívő, de csak a szentmise alatt (c. 917). Ez különösen akkor ajánlatos, ha a család vagy ismerősök keresztelnek, házasságot kötnek vagy évfordulót ünnepelnek szentmisével.

A szentségi böjt egy óra az áldozás előtt, de vizet és gyógyszert bármikor vehetünk magunkhoz. A betegeket és ápolóikat, tekintet nélkül a szentségi böjtre, mindenkor megáldoztathatjuk (c. 919).

Az évi szentáldozást húsvéti időben végezzük, ha megfelelő indokok nem javallnának más időszakot (c. 920).

A gyermekek csak akkor engedhetők a szentáldozáshoz, ha méltó módon felkészültek az Úr fogadására. Halálveszélyben megelégedhetünk azzal, hogy képesek megkülönböztetni Krisztus testét a közönséges kenyértől (c. 913).

Az a szent hely (templom, kápolna stb.), ahol őrizzük az oltáriszentséget, legalább néhány órát legyen nyitva naponta, hogy betérhessenek a hívek szentségimádásra (c. 937). Éppen ezért a szentségházat szembetűnő helyen építsük be és díszítsük is fel (c. 938), égjen előtte örökmécses (c. 940). Az örökmécses anyagát a CIC nem szabályozza. Azt talán mondani sem kell, hogy magánházakban csak a püspök külön engedélyével tarthatunk szentséget (c. 935).Ugyancsak tilos a szentségkitétel is mise alatt (c. 941,2). Az viszont ajánlatos, hogy templomainkban tartsunk szentségimádást meghatározott időközökben, hogy a hívek az eukarisztia misztériuma felett elmélkedhessenek és sajátságos módon találkozhassanak az Úrral (c. 942). Szentségi áldást csak pap vagy diakónus adhat, de a szentséget imádásra kihelyezheti és elteheti az akolita vagy bármelyik megbízott áldoztató is (c. 943). Alkalmilag tartsunk szentségi körmeneteket, pl. úrnapján, Krisztus szentséges vére ünnepén stb. (c. 944).

A b ű n b á n a t szentségével kapcsolatban az Kódex megengedi az általános feloldozást Azaz: a hívek egy meghatározott csoportját szentségi feloldozásban részesítheti a pap előzetes egyéni gyónás nélkül is. Ilyen alkalmak lehetnek: halálveszélyben, ha nincs idő gyónásra; ha túl sok a gyónók száma, de nincs elég gyóntató s emiatt a hívek nagy része a szentség nélkül maradna stb. A zarándokhelyek és ünnepségek tömegeit viszont nem sorolhatjuk ide (c. 961). Az általános feloldozás után a hívek minél előbb kötelesek egyéni gyónást is végezni (cc. 962,2 és 963).

Egyébként minden hívő köteles halálos bűneit meggyónni évente legalább egyszer (c. 989). Meglepő viszont, hogy az Kódex nem említi a fenntartott bűnöket, pedig a régi törvénykönyv elég bő teret biztosított nekik (CIC/1918. cc. 893-900).

Természetesen csak felszentelt pap gyóntathat. Ha egy papnak van gyóntatási joghatósága, gyóntathat a világ bármely részén külön engedély nélkül (c. 967,2). A régi egyházjog a nővérek gyóntatásához külön jurisdikciót követelt (CIC/1918 c. 876), de erről az új kódex említést sem

tesz. Az viszont fontos, hogy a gyóntató pap állandóan szem előtt tartsa, hogy nemcsak bíró, hanem orvos is. Osztogatja az isteni igazságosságot és irgalmasságot egyaránt, az Isten dicsőségére és a lelkek üdvére (c. 978,1). A gyónási titok továbbá annyira köti a papot, hogy a gyónásban szerzett ismereteit nem használhatja még akkor sem, ha a titok felfedése nem veszélyeztet (c. 984,1).

A betegek kenetét is csak felszentelt pap oszthatja ki. Az olajat maga a pap is konszekrálhatja a szentkenet kiosztása közben (c. 999).

Bármelyik pap magával hordhatja a szent olajat állandóan, hogy szükség esetén haladéktalanul feladhassa a betegek kenetét (c. 1003,3). Egyébként részesülhet a betegek kenetében minden komoly beteg vagy idős személy. Szükség esetén híveink kérhetik a betegek kenetét nem katolikus paptól is. Ha egy nem katolikus kéri a szentséget a halálveszélyben, minden további nélkül részesülhet benne, ha hiszi annak katolikus jelentőségét (c. 844). Hosszantartó betegségben többször is feladhatjuk a szent kenetet, különösen, ha a betegség rosszabbra fordul (c. 1004).

Sorainkkal igyekeztünk röviden rámutatni az új egyházi törvénykönyv főbb mozzanataira az Isten népével és a szentségekkel kapcsolatban. A házasság szentségére és az egyházi rendre nem térhetünk ki, mivel ezek – összetettségük miatt – sajátságos tárgyalást igényelnek. Reméljük, hogy e sorainkkal hasznot meríthetnek papjaink és Isten népének fel nem szentelt tagjai is.

Felhsznált irodalom:

1. Codex Iuris Canonici, Roma 1983.

2. Assenmacher Günter: Die Predigt im neuen Kirchenrecht, Bemerkungen zu cc. 762-772. In: Theologische-practische Quartalschrift, Linz, 2. Heft/1984. 152-160.o.

3. Heimerl Hans: Der neue Codex Iuris Canonici: Möglichkeiten und Probleme. In: Theologische-praktische Quartalschrift. Linz 2. Heft/1984. 144-151.o.

4. Müller Alois: Der Seelsorger vor dem neuen Codex. In: Theologische-praktische Quartalschrift. Linz, 2. Heft/1984. 133-142.o.

5. Pree Helmut: Priestermangel – Abhilfe durch das neue Kirchenrecht? In: Theologische-praktische Quartalschrift. Linz, 4. Heft/1984. 372-378.o.

MI SZÜKSÉGES AZ EGYSÉGHEZ?

Egy olvasó hozzászólása

Nagy érdeklődéssel és figyelemmel olvasom msgr. Lefebvre ügyét. Ilyenkor érti meg az ember az Úr Jézus hosszú imáját az Egységért. – Hogy mindnyájan egyek legyenek... Amint Te Atyám énbennem és én tebenned... úgy ők is...

Hallatlanul nagy dolog az e g y s é g. Kell hozzá egy csodálatosan bölcs és rugalmas elöljáró, aki csak a lényegre tör. A lényegtelennél nagyvonalú, mint Marmion vagy a mi legutolsó Tisztelendő Anyánk, M. Leonárda. (Anyaházunk Szatmár. Gumpendorfból hozták nővéreinket Hám János püspök úrék, kb. 1840 körül.) Ő előkelő családból jött a Rendbe, mégis végtelenül egyszerű és nagyszerű tudott lenni. Jóságával és bölcsességével meg tudta valósítani az e g y s é g e t. Példája ragyogott.

Úgy gondolom, hogy az e g y s é g é r t mindenkinek meg kell hoznia a maga komoly áldozatát. Szerényen kifejthetjük véleményünket, de ha nem veszik figyelembe, nyugodjunk bele. Ajánljuk fel az e g y s é g é r t. Lehet, hogy holtunk után termi meg gyümölcsét ez az áldozat. Sokszor tapasztaltam.

Nagy alázatosságot is követel az e g y s é g. Nem kis dolog eltűnni kis téglaként a nagy épületben esetleg akkor, amikor nagy tehetségek és vágyak feszülnek bennünk. S mégis döntő szerény magatartásunk a jövőt illetőleg. Az édes Jézus is 30 évig él rejtetten, dolgozva s feszül benne a lelkek megmentése utáni vágy. Vágyik arra, hogy minden lélek megdicsőítse és szeresse az Atyát.

...Tehát forró vágyainkat, tehetségünket ehhez az Akarathoz igazítsuk s akkor biztos, hogy az egységet munkáljuk. Mert lelkünkben béke van s e g y a k a r a t.

"Ne tegyünk összehasonlításokat" – Ezzel a mondattal indítottak útnak bennünket a fogadalom napján. Valóban nagy bölcsesség, ha erre vigyázunk. Különben elégedetlenséget szítunk, váratlanul békétlenséget árasztunk. Mi is boldogtalanok leszünk, ha összehasonlítgatunk, de környezetünkben is elhintettük az egyenetlenség magvát. Örülni a jelen pillanatnak úgy, ahogy kapjuk. Keresztjeivel, sikereivel együtt.

Félelemmel is megtelik a lélek, ha Lefebvre esetére gondolok. Eltelik egy értékes papi élet, feljut a méltóságok csúcsára s ott sikerül a sátánnak, a nagy színésznek egy kitűnő csapdát készíteni. A jónak látszata alatt. Milyen nagyszerűen fogalmazza msgr. Lefebvre válaszát és érveit! Csak éles szem veszi észre, hol kapta be a horgot. A lényegtelenre fekteti a fősúlyt és a lényegesre nem is gondol. Igaza volt XXIII. Jánosnak: ENGEDELMESSÉG ÉS BÉKE! Nagy kritikus helyzetekben is tapasztaltam e jelszó igazságát. Soha nem bántam meg. Akkor sem, ha biztos voltam abban, hogy nekem van igazam. Csak akkor tudtam megnyugodni! Csak akkor költözött lelkembe újra béke! Csak akkor kezdett velem újat az Úr! S olyankor kaptam meg azokat a kegyelmeket, melyekért addig hiába könyörögtem forró imában. Ó KESKENY ÖSVÉNY! Mily kevesen járnak rajtad! S még annak a kevésnek is holtig kell vigyáznia.

Előre kellett volna írnom, hogy az egységre törekvésben sokszor fohászkodjunk a Szentlélekhez. Tőle kérjük a BÖLCSESSÉGET, IGAZI TUDOMÁNYT, ÉRTELMET stb. Egyedül ő tanít meg minket erre a titokra.

M. Claudina irgalmas nővér

KÖNYVSZEMLE

Friderike Valenti – Albert Schmitt (Hg.): L e b e n d i g e K i r c h e. Neue geistliche Bewegungen (Élő Egyház. Újabb lelki mozgalmak). Topos, Mainz 1988. 185 o.

Különböző szerzők számolnak be 19 – a keresztény lelkiség elmélyítését szolgáló – újabb mozgalomról egyházunkban. Célkitűzésük közös, a zsinati: "Mindent a hit fényében szemlélni, megítélni és tenni" (AA 29), a rahneri értelmezésben: "A holnap kereszténye Istenben elmélyült személyiség (Mystiker) lesz, vagy megszűnik kereszténynek lenni." Ezek a mozgalmak az egyén megújítását a család és a plébániaközösség megszentelésével igyekeznek elérni. Természetesen különböző utakon. Nem nevezhetjük ugyan újnak ezt a törekvést, mert az Egyházat minden korban gazdagították és újították a különféle lelkiségi mozgalmak.

Az "Action 365" 1963-ban keletkezett P. Joe Leppich SJ kezdeményezésére, és az egyházak egységesítésére törekszik. A "Bárkát" viszont a laikus J. Vanier hozta létre, hogy meleg otthont és boldogságot adjon a lelkileg sérült embereknek. A "Jobb világért" mozgalom (1936) kezdeményezője ismét jezsuita, P. R. Lombardi célkitűzése: a hívő embert a legtökéletesebb Krisztus-követésre segíti. A "Karizmatikus megújhodás" 1967-ben születik a Duquesne egyetem (USA) professzorainak szorgalmazására. Tagjai teljes nyitottságra törekszenek a vallásosság legkülönbözőbb kifejezésformái felé. 1954-ben keletkezik a "Felszabadulás közössége", amit alapítója, L. Giussani így határoz meg: "A mozgalom segít megtalálni Krisztust, aki az élet és a történelem központja." A "Cursillo"-t hárman alapították: E. Bonnin (laikus), S. Gaya (pap) és Hervás Benet (püspök). Szeretne megtanítani mindenkit arra, hogyan élhet gyakorló keresztényként. A Domonkos laikusközösség" 1285-re nyúlik vissza, de végleges formáját 1987-ben kapta. Elve a szabadság, igazságosság és béke megvalósítása Szent Domonkos szellemében. Caffarel atya nevéhez fűződik a "Miasszonyunk Csoportok" létrejötte, melyek a hitvesek kapcsolatának elmélyítését célozzák azzal, hogy házaspárokat gyűjtenek keresztény alapközösségekbe. C. Lubich és társai hozták létre a "Fokoláré mozgalmat" az 1943-as év förtelmes bombázásainak napjaiban, hogy olyan embereket formáljon, akik a "Bibliát a szívükben hordják". A "Ferences laikusközösség" igazán a 13-ik században jött létre és 1982-ben vált nemzetközi mozgalommá. Személyeket gyűjt maga köré, akik a "Fratello"-val igyekeznek járni életüket. A "Charles de Foucauld Közösség" 1923-tól igyekszik a "názáreti titkot élni". "A keresztény élet közössége" az 1584-ben jóváhagyott Mária-Kongregáció, illetve Szent Ignác szellemében óhajtja elérni a hit és az élet tökéletes összhangját.

A "Jeruzsálemi Testvériség" P. M. Delfieux alapítása 1975-ből, azzal a céllal, hogy a nagyváros kellős közepén az istenközelség pusztai élményében részesedhessünk. A "Jezsuita önkéntesek" 1956-tól azok a laikusok, akik Szent Ignác szellemével segítenek a világ szociális gondjain. Az "Ifjú misszionáriusok körét" P. H. Leeb OSFS vezeti 1962-től és a fiatalság (12 évestől fölfelé) missziós lelkületét mélyíti. A laikus F. Duff alapítja a "Mária-Légiót" 1921-ben. Célja Isten dicsőítése imával és az apostolkodással, Máriával és az Egyházzal. A "Marriage Encounter" szentségi és apostoli közösség, amit P.J. Calvo SJ fejlesztett ki a 60-as években. A szentségek vételével igyekeznek a házaspárok elmélyíteni viszonyukat önmagukhoz, partnerükhöz, a közösséghez és Istenhez. Az "Újketakumenek közösségét" 1964-ben kezdeményezte a festő, F. Arguello, mint a hit és a megtérés, valamint az Egyház megvalósításának útját. P. J. Kentenich szelleme indította el 1914-ben a "Schönstatt mozgalmat", hogy keresztény tanúságtételre vértezzen fel az élet minden területén.

Könyvünk röviden vázolja az adott lelkiséget és hatását a mai világban. Az érdeklődőknek címeket is ad a kezükbe, amely forrásokból bővebb felvilágosítást kaphatnak minden mozgalomról. Olvasóink tapasztalhatják, mennyire gazdag és színpompás Egyházunk élete, megsejthetik, milyen erő lüktet ereiben.

Teleki B.

Mácz István: É l n i v a g y m e g h a l n i? Szent István Társulat, Bp., 1988 79 o.

Vannak reményből élő emberek. A Remény egyedül az emberé. Mert a Remény erkölcs. Mert erkölcse csak az embernek lehet" – írja Juhász Ferenc. Viszont könyvünket a

reményvesztett, életúnt személyeknek szánta szerzőnk, olyanoknak, akikre érvényesek Graham Green szavai: "... néha úgy rémlett neki, hogy az egyetlen, amit megoszthat másokkal: a kétségbeesés". Ezek az emberek azután "hívják a halált", mert nem higgadtan mérlegelik az élet értelmét, hanem egzisztenciális pánik kerítette hatalmába őket. Menni kell, de más utat nem látnak, csak a halált. Bírója önmagának, mert halálos ítéletet mond ki önmaga felett. Önmaga hóhéra is akar lenni egyben, hisz önnön kezével akar véget vetni életének. A szerző felszólítja az ilyen testvérét: "Várjon és olvassa el a levelekben írottakat. Az élet kérdéseit, a halál siettetését lássa másvalaki szemével is" (8.o.). A csalódottakhoz így beszél: "A rész miatt ne áldozd fel az egészet. Rossz üzlet lenne. Nem éri meg. Rész helyett egészet: betegség helyett magad? kudarc helyett megad? csalódásod helyett magad? másvalaki helyett magad?" (14.o.) Bemutatja, hogyan ítéli meg a "többség" az öngyilkost: "Átmeneti őrültség vette hatalmába, nem tudta, mit tesz, megháborodott" (23.o.). Történetekkel: Gróf Monte Christóról (24.o.), Raszkolnyikovról (28.o.) stb. próbál higgadt mérlegelésre serkenteni. Beszél az életúntnak az életről a halál után (41.o.). Az öngyilkosság olyan, mint a kísértés a kárhozatra (51.o.), de a kísértés legyőzhető: az élet Istene átölelheti bűnöst: Nem ítéllek el. Az elkárhozás lehetőségénél erősebb a tény: Isten mindenkit üdvözíteni akar. Az "elhagyottaknak" odakiáltja a szerző: "Valaki mindig szeret!" (59.o.)

Az öngyilkosjelölt csak akkor szabadulhat békályóitól, ha megismeri, elfogadja és megszereti önmagát. Ezért kéri őt a szerző: Szeresd azt, ami vagy, szeresd azt, aki vagy, szeresd azt, aki lehetsz! (68.o.) A gyógyulás céljából tanácsokat is olvashatunk: Napi munkádat képességéid szerint legjobban végezd el... Tégy jót... Olvass naponta... Zene nélkül ne múljék el napod... Naponta vedd észre a természet eléd kerülő szépségét... Ajándékozd meg magad néhány perces csönddel... Szíved szomjas az örömre. Adj neki inni... (70-71.o.). Addig, míg a problémák terhe alatt roskadozó képes elbeszélni valakinek saját nyomorúságát, van még megoldás. Ezért kéri szerzőnk is olvasóját: "Beszélj!" Megadja a budapesti, szegedi, pécsi, győri és debreceni Lelki Segélyszolgálat telefonszámait (75.o.).

Faust, Goethe főhőse mérget öntött poharába és szájához emelte. S ekkor karének hangzott fel: "Krisztus feltámadt! Halandó emberek, mind örvendezzetek, elmosta vétketeket, az ősi átkot!" – Faust keze megállt. Nem itta ki a méregpoharat.

Könyvünkből kiolvashatjuk: Roppant ereje van a hitnek és vallásos meggyőződésnek. Mert hinni Krisztusban annyit jelent, mint kézenfogva jámi vele. A kereszt gyötrelmes fáján ragyog a dicsőséges élet.

Baranyi I.

Virt László: M á r t o n Á r o n, a l e l k i i s m e r e t a p o s t o l a .Ecclesia, Budapest 1988. 262 o.

Márton Áron olyan fiatal székely katolikus pap volt Erdélyben a harmincas évek elején, aki tudta, hogy küldetése van. Tudatában volt annak, ki küldi őt, kihez és milyen körülmények között. Bár Európa szegélyén élt, nem veszett bele e helyi gondokba, "nem vált provinciális népvezérré" (10.o.), a rábízott népet egyetemes eszmékkel és mértékkel vezette. Egyházi megújulást szervezett. Ökumenikus szemlélettel rendelkezett: nem védekezett és nem készült ellentámadásra, hanem az egymásratalálás útjait egyengette. Már a Zsinet előtt vallotta, hogy minden hívőnek apostoli küldetése van.

Márton Áronra alkalmazhatjuk saját szavait, melyeket magyar, román és bulgár akadémikusoknak mondot saját székesegyházáról 1956 szeptemberében: "a székesegyház... a keresztény építőművészet egyetemes formanyelvén, de magyar dialektusban a keresztény eszmék egyik tiszteletreméltó kifejezése..., mint... hitvallás hirdeti a maga változatlan igazát...."

Szerzőnk nemcsak Erdély nagy személyiségét mutatja be, részletesen ismerteti Márton Áron püspök írásait és gazdag képdokumentációval is kedveskedik. Amikor a könyvben lapozgatunk, nagy tisztelet tölt el minket a történelmi nagyság láttán.

Adalbertus

Varga Bertalan S.D.B. misszionárius jún. 11-én; tem. Ranchiban (Calcutta) (73,54,48)

Meiczinger Ignác c. esperes, kertai pléb. júl. 30-án; tem. aug. 4-én a pápateszéri temetőben (85,61)

Szabó Imre Flórián O.S.B. aug. 2-án; tem. aug. 6-án Pannonhalmán (63,45,38)

Bozsóky Sándor Lehel c. esperes, segesdi pléb. aug. 4-én (62,39)

Szalay Timót győr-révfalui pléb. aug. 13-án; tem. aug. 18-án Révfalun (47,24)

Kádár Dániel Antal C.M.Vind. örmény kat. lelk. aug. 14-én; tem. aug. 26-án a farkasréti temetőben (73,49)

Juhász József abonyi főesperes aug. 15-én; tem. aug. 19-én Mádon (76)

Szabó Péter ny. pléb. aug. 15-én; tem. aug. 29-én Székesfehérváron (84,55)

Gyarmati Elemér ny. pléb. aug. 16-án; tem. aug. 19-én Zalaapátiban (75,49,16)

Magyar István ny. lelk. aug. 16-án; tem. aug. 24-én Vácott (59,16)

Alpár Lúcián Jenő O.Cist. nagykapornaki pléb. aug. 24-én; tem. szept. 1-én Zircen (73,54,48)

Eperjes Ernő ny. müncheni pléb. aug. 26-án; tem. szept. 13-án Veszkényben (75,50)

Nagy Árpád gyáli pléb. szept. 7-én; tem. szept. 15-én (55,33)

Vághy István püsp. tan. szept. 7-én; tem. szept. 14-én Mecséren (74,41)

Mézes Ernő ny. pléb. szept. 14-én; tem. szept. 21-én Győrött (72,49)

Csorba Benedek öregcsertői pléb. szept. 17-én; tem. szept. 23-án Jánoshalmán (62,7)

Kallós Endre zagyvaszántói pléb. szept. 23-án; tem. szept. 28-án (63,37)

Taáp Miklós templomig. szept. 24-én; tem. okt. 11-én Pápán

Ther József ny. pléb. szept. 24-én; tem. okt. 4-én Örvényesen (75,50)

Horényi Kálmán ny. olaszi pléb. okt. 6-án; tem. okt. 17-én Pécsett (80,56)

Taál János tem. okt. 7-én Óbudán (75,51)

Halmai Semjén O.F.M. ferences tartományfőnök tem. okt. 13-án a kerepesi temető ferences kriptájában (66,50,42)

Németh Lajos Érsekhalma pléb. okt. 21-én; tem. okt. 31-én Dunapentelén (67,41)

Horváth Tamás taranyi pléb. okt. 23-án; tem. okt. 28-án Ajka-Tósekberénben (61,38)

Szabó M. Lajos tb. főesperes, ny. pléb. okt. 27-én; tem. nov. 3-án (81,56)

Varga B. Zoltán SJ magyar lelkész nov. 5-én Melbourneben (73,53,42)

Elhunyt paptestvéreinket foglaljuk mementóinkba!

SCHMIDT SEBESTYÉN JÓZSEF O. PRAEM.

(1910-1986)

1910. okt. 16-án született Veszprémben. A gimnáziumot is ott kezdte, majd mint piarista növendék Kecskeméten fejezte be. Párizsi majd hazai egyetemi évei után, mint német-francia szakvizsgás tanár, 1936-ban lépett be a csornai premontrei rendbe. A teológiai stúdiumok végeztével 1939. aug. 20-án szentelte pappá Csornán Breyer István győri püspök. 1938-tól tíz éven át tanított a rend szombathelyi gimnáziumában, ahol 1944-től házgondnok, majd 1948-tól házfőnök is volt. Nagy felkészültséggel és hivatástudattal nemcsak tanította, hanem nevelte is tanítványait "jellemes magatartásra, öntudatos hazafiságra és igaz emberségre". Mint cserkészparancsnok még közelebb került a fiatalokhoz, akik az iskolai évek után is nagy szeretettel, megbecsüléssel és tisztelettel ragaszkodtak hozzá.

A rend "Minden jóra kész!" jelmondatát egész életével hirdette. Tanári és nevelői elfoglaltsága mellett a pasztorációs munkában is részt vett. Naponta misézett, vasárnaponként prédikált, gyóntatott a Szociális Testvérek Deák Ferenc utcai kápolnájában. – A tanári munkát az iskolák államosítása után is folytatta a szombathelyi szemunáriumban egészen 1952-ig. Közben 1948-49 között Kámonba a beteg Sarlay Géza plébánoshoz járt kisegíteni, mint lelkész és hitoktató. Sokat fáradozott a kámoni Krisztus Király-templom felépítése érdekében. 1949-ben a Domonkos-nővérek temploma körül megszervezte a szombathelyi Szent Norbert lelkészséget, melyet két évig vezetett. 1951-52-ben szemináriumi vicerektor, majd amikor a szobathelyi szeminárium Győrbe került, megalapította az Egyházmegyei Üzemi Konyhát, a nyugdíjas papok otthonát, melyet gondnokként irányított. Eközben ismét segédlelkész Kámonban. Ezután két évig adminisztrátor a Szűz Anya celldömölki kegyhelyén. 1966-tól ismét a Szent Norbert lelkészség vezetője, ahol haláláig működött.

1976-tól a püspöki irodaigazgató tisztségét is betöltötte, amely munka, főleg az utolsó években, a beteg főpásztor mellett, súlyos teherként nehezedett vállára, és felőrölte testi erejét. – Amikor szükség volt rá, papi munkája mellett a közéleti tevékenységet is a szolgálat alázatával és áldozatos lendülettel vállalta.

Dolgos, munkás életét a szenvedés áldozatának elfogadásával tette teljessé. Hosszas, súlyos betegségét példás türelemmel, hittel és erős lélekkel viselte el. Amikor a kórház kiadta, rokonai hazavitték szülővárosába, Veszprénbe, ahol 1986. szept. 5-én halt meg.

Végső nyughelyét mégsem itt, hanem abban a városban találhatjuk meg, ahol mint tanár és lelkipásztor élt és működött. Szeptember 15-én, az egyházi és világi vezetők mellett mintegy száz pap és nagyszámú hívősereg kísérték koporsóját a szombathelyi Jáki úti temetőbe.

Confrater

Dr. EPERJES ERNŐ

(1914-1988)

1988. augusztus 26-án, pénteken 9 órakor a München-Harlachingi városi kórházban életének 75. évében a szent útravalókkal és a betegek szentségével megerősítve elhunyt Dr. Eperjes Ernő érseki tanácsos, a müncheni Magyar Katolikus Misszió nyugalmazott vezetője és plébánosa.

1914. jan. 28-án született Veszkényben. Középiskolai tanulmányait a győri bencések gimnáziumában végezte. Teológiai tanulmányokra elöljárói Bécsbe küldték, így a Pázmáneum növendéke lett. A bécsi egyetem teológiai fakultásán doktorátust szerzett. 1939. július 9-én szentelték pappá ugyancsak Bécsben.

Visszatérve a győri egyházmegyébe, előbb Hegyeshalomban volt káplán, aztán Környén plébános 1944-től 1952-ig. Ekkor hazája elhagyására kényszerül, s Nyugatra távozik.

A nyugat-németországi magyar katolikus menekültek apostoli vizitátora 1952. okt. 2-án megbízta a helyi és szomszédos egyházmegyék területén tartózkodó magyarok lelki gondozásával. 1978. dec. 1-én Ratzinger bíboros kinevezte a második világháború befejezése óta működő lelkipásztori központból létrehozott müncheni Magyar Katolikus Misszió vezetőjévé, és plébánosi címet adományozott neki. 1979 októberében lett érseki tanácsos. 1982-ben agyvérzést kapott, amelyből azonban felépült. 1984. szept. 1-én vonult nyugdíjba.

Földi maradványait 1988. aug. 31-én a müncheni St. Gabriel kolostor templomában ravatalozták fel, azon főoltár előtt, amelyen évtizedeken át misézett a Jópásztor-Nővéreknek.

A müncheni hívek is itt búcsúztak el tőle. A gyászmisét Ludwig Penger prelátus végezte a München-Freisingi Érsekség megbízásából. Mellette koncelebrált Ernő atya tizenhat magyar és német oltártestvére. A magyar papság nevében a németországi főlelkész búcsúztatta, s utódja végezte a beszentelését, köszönte meg és méltatta munkásságát a müncheni magyar hívek körében.

Holttestét Veszkénybe szállították, ahol 1988. szept. 13-án hazai földbe temették. Nem véletlen, hogy koporsóját itt is sokan állták körül: mintegy 600-700 hívő és 70-80 pap, köztük Szakos Gyula székesfehérvári, és Dr. Pataky Kornél győri püspök, aki a gyászszertartást is végezte. Az osztálytársak, paptestvérek, egyháztanácsosok, a fiatalok és testvérek búcsúztatóját müncheni utódjának és szülőfaluja plébánosának meleg szavai zárták.

Dr. Eperjes Ernő lelkipásztori szolgálatának középpontjában az egyház karitatív küldetésének teljesítése állott. Emellett a müncheni Magyar Caritas Szolgálat egyesületében évtizedeken át fáradhatatlan odaadással szorgoskodott. 1978-tól 1985-ig a MCSZ elnöke, de a Caritas ügyeinek intézését nyugdíjba vonulása után is vállalta.

Arcát szelíd mosoly, szívét segítőkész és közvetlen jóság jellemezte, valamint nagy szeretet. Ez kitűnt 1988. szept. 25-én a müncheni Damenstift-templomban elhangzó beszédekből is, amelyekkel a nyári vakációról visszatért magyar hívek egyesületei és csoportjai ünnepélyes istentisztelet keretében újra megemlékeztek harminc nappal korábban elhunyt szeretett lelkipásztorukról.

"Lelkipásztori hivatásának középpontjában állt a segítségre szorulók, a bajbajutottak, idősek és elesettek támogatása... Senki sem ment el tőle tanács, vigasztaló szó vagy kisebb-nagyobb segély, segítség nélkül. Különösen szükség volt erre az odaadó segítőkészségre az 1956 októberét követő hónapokban... De Ernő atyának gondja volt azokra is, akik nem tudtak gyökeret ereszteni a befogadó társadalomban, s emiatt annak peremén, elhagyatottan, öregotthonokban, sokszor az alkohol rabjaiként vagy börtönben tengették életüket. Ismerte őket, kapcsolatban állt velük, és ők is tudták, hogy irgalmas segítőként számíthatnak rá... Mindamellett állandóan támogatta otthon maradt paptársait, a hazai egyházat segélyekkel, gyógyszerekkel, gépkocsi beszerzésével, templomi felszerelések küldésével ... Jelentős támogatást nyújtott számos templom restaurálásához" – hangzott a Caritas és más csoportok képviselőjének méltatásában.

"Ő volt a mindenes Münchenben" – jelentette ki az egyháztanács elnöke. Tolmács volt és fordító, ha valakinek okirat kellett. Tudott németül és volt egy pecsétje, amit a hivatalok általában elismertek. Ügynök volt, ha valakinek lakás kellett vagy állás... És végül plébános: misézett, keresztelt, esketett, honfitársait látogatta otthonaikban, kórházban, börtönben, szent kenettel ellátta a haldoklókat, és eltemette elhunyt híveit. Önállóan dolgozott, de tanácsokkal mindig lehetett rá hatni... A kisalföldi sokgyermekes családból származó eszes parasztgyerek öregségére is megőrizte fajtája jó tulajdonságait: szerény volt és szorgalmas, segítőkész, mindenkor feltétlenül jóindulatú, aki ismerte korlátait. Így szerzett idegenben is megbecsülést saját magának és fajtájának."

Ernő atya 32 éven át szolgálta odaadó hittel és szeretettel a müncheni magyar híveket, de a lelkipásztori munkába nyugdíjba vonulása után is gyakran és szívesen besegített.

A nyár elején – érdekes módon – minden felelősséget átadott, minden ügyet rendbe tett, és atyai szeretettel látott el bennünket tanácsaival a jövőt illetően, és további támogatásáról biztosított minket. Közeli halálával senki sem számolt komolyan, de ő mintha érezte volna annak közeledtét.

Utódja helyettesítése közben érte Isten hívó szava, az Úr szőlőjében, munka közben. – Emlékét szívükben őrzik hívek és papok egyaránt, Nyugaton éppúgy, mint az egész Kárpát-medencében, és a föltámadás reményében hálás szívvel imádkoznak érte, hogy az igazságos Bíró adja meg neki az igazak győzelmi koszorúját (vö. 2Tim 4,7-8).

Cserháti Ferenc

DOLMÁNY VENDEL ISTVÁN O.Ciszt.

(1920-1988)

Megboldogult testvérünkben nemcsak példásan buzgó és eredményes lelkipásztort, hanem a rendi eszményekért és célokért teljes odaadással élő szerzetest veszített el – úgy érezzük, idő előtt – az újjáéledés reményét tápláló magyar ciszterci rend.

Ciszterci szerzetes-voltának a gyökerei abba a talajba nyúlnak vissza, amelyet a magyar földre települő heinrichaui ciszterciek a török hódoltság utáni időben, a jövő fejlődése számára biztosítottak.

Hercegfalván, a rendi birtoknak egykor Újmajor néven ismert településén született 1920. június 29-én, és Nagyvenyimnek 1951-től 1988-ig működő plébánosaként halt meg ez év májusának 16. napján. Abban a Nagyvenyimben, ahol a Heinrichauból beköltözött ciszterciek legelőször akartak a rendi birtokon plébániát alapítani, és ahol nagyszerű barokk épületet emeltek, amely Vendel testvérünk működésének idején – a Rend szétszóratása előtti évtizedben épült templommal együtt – korszerű plébániává, s egyben a rendtagok számára valamiféle szellemi "menedékké" nemesedett. Ennek a jelképes rendi otthonnak Vendel atya finom embersége és hűséges szerzetes-szelleme volt a meleget és fényt árasztó tűzhelye.

A Ciszterci Rendbe 1939. aug. 29-én lépett és – az első novícius – a felvételét kérő új apátnak, Endrédy Vendelnek a nevét kapta szerzetesi névként. Súlyos történelmi időkben, 1944. május 18-án szentelték pappá. Káplán lett Hercegfalván, majd 1950-ig egyetemi hallgatóként tanult a budapesti Tudományegyetem bölcsészeti karán. A ciszterciéknek az egyetemről történt kitiltása miatt tanári diplomát már nem szerezhetett, s így életsorsa a lelkipásztorkodás lett, amit nagy buzgósággal és teljes odaadással vállalt.

Vendel testvérünk egyéniségének egyik legjellemzőbb vonása derűs, mindig jóindulatú optimizmusa volt, amellyel az embert és világot nézte és alázatos egyszerűséggel elfogadta. Mosolyában oly jóhiszemű derűlátás fénylett, ami elviselhetővé könnyítette számára életének sokszor súlyos megpróbáltatásait, és utolsó éveiben betegségének terhét is. Senki sem csalódott benne, aki szívének jóságához és segítőkészségéhez fordult. Lelkületének másik uralkodó tulajdonsága a hűség Rendjéhez, mindenkor és mindenben. Ez a hűség indította arra, hogy drága hagyományként és hagyatékként őrizzen és óvjon minden ciszterci értéket, ami – bármilyen vonatkozásban – rábízatott. Akkor kellett eltávoznia tőlünk, amikor a szerzetesi élet megújulásának csírája – éppen Nagyvenyimben – megfogant.

Istenben boldogult testvérünket 1988. május 23-án, a dr. Szakos Gyula megyéspüspök vezetésével koncelebrált szentmise után, a nagyvenyimi temetőbe kísértük, hogy kívánsága szerint, plébániájának hívei között pihenhessen a boldog föltámadásig.

-s -n